

การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล : พหุกรณีศึกษา

นางสาววรินทร์ วีระศิลป์

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF KINDERGARTEN
TEACHER AIDES : MULTI CASE STUDY

Miss Warinthorn Weerasilp

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

วรินทร์ วีระศิลป์ :การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล : พหุกรณีศึกษา
(AN ANALYSIS OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF KINDERGARTEN TEACHER AIDES:
MULTI CASE STUDY) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร. อวยพร เรืองตระกูล, 167 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร 2) วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลโดยใช้การวิเคราะห์งาน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา 3) โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบทางการ การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ และการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

1) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลทั้ง 3 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร การปฏิบัติงานหลัก คือ งานส่งเสริมการสอน ได้แก่ ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ภายในชั้นเรียน ดูแลด้านสุขลักษณะ ด้านการปฐมพยาบาล ดูแลเรื่องการดื่ม การพักผ่อน ดูแลเด็กในสนามเด็กเล่น เป็นต้น

2) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นงานหลัก เช่น ผูกกลอนสั้น เขียนตัวอักษร ประสมคำอ่านออก เขียนได้ แต่งประโยค บวกลบเลข เขียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน การปฏิบัติงานวิชาการ เป็นงานรองโดยการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูประจำชั้น เช่น ท่องคำคล้องจอง เตรียมสมุดการบ้าน ผูกเขียนภาษาไทย อังกฤษ จีน บวกลบเลข เป็นต้น

4) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและ สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร มีงานที่ต้องปฏิบัติตามที่โรงเรียนมอบหมายเหมือนกัน เช่น จัดห้องประชุม จัดเครื่องดื่มอาหารว่าง จัดเวทีการแสดง ผูกซ้อมการแสดงให้เด็ก เป็นพิธีกรของโรงเรียน เป็นต้น

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล มีดังนี้

1) ด้านทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ความสามารถในการกระตุ้นเร้าเด็กให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม

2) ด้านความรู้ ได้แก่ การดูแลเด็กและความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะความรู้เพื่อการพัฒนาเด็ก

3) ด้านประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กทุกด้าน เช่น การลอบโยน การจูงใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม

4) ด้านวุฒิภาวะ ได้แก่ อารมณ์มั่นคงมีสติ ความมีเหตุผล ความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ความเป็นผู้นำ

5) ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การแต่งกายเป็นแบบอย่างที่ดี สุภาพเรียบร้อยอ่อนโยน พุดจาไพเราะ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่างสังเกต มีความรับผิดชอบ มีความรัก ความเมตตาต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอ

6) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อให้ครูรู้ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา..... ศึกษาศาสตร์.....

ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา.....2552.....

#5083846727 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEYWORDS : DESIRABLE / CHARACTERISTICS / TEACHER AIDES / MULTI CASE STUDY

WARINTHORN WEERASILP: AN ANALYSIS OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF KINDERGARTEN

TEACHER AIDES: MULTI CASE STUDY. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. AUYPORN RUENGTRAGUL, Ph.D.

167 pp.

The purposes of the research were 1) to study the working desirable characteristics of kindergarten teacher aides in office of The Basic Education Commission, office of The Private Education Commission and Department of Education Metropolitan Administration. 2) to analyse of desirable characteristics of kindergarten teacher aides by using the job analysis. For this analysis was used the qualitative research multi-case study in three schools. The data collection were by participatory observation and non-participatory observation as well as interview and documents analysis. The research data were analyzed by inductive method triangulation.

The research results were as follows;

1. The result of analysis of desirable practices characteristics of kindergarten teacher aides.

1) The kindergarten teacher aides in 3 office such as in The Basic Education Commission Office of The Private Education Commission and Department of Education Metropolitan Administration had to domain job that was the supplement in teaching as well; such as examined the instruments completement in the classroom, take care of sanitation, first aid, drinking milk, the rest, and take care of the children in the playground etc.

2) The kindergarten teacher aides in office of The Basic Education Commission had to do the academic works such as the activity arrangement in teaching and studying in the classroom which emphasize in reading and writing capacity for example drawing the lines, writing capacity, make sentences, add or minus the numbers and writing English etc.

3) The kindergarten teacher aides in The Private Education Commission had to do the academic job which was the second job by co-management with the adviser such as learn by rote the rhyme words, prepare the homework books, practice in writing Thai, English, Chinese, add or minus the numbers.etc.

4) The kindergarten teacher aides in The Basic Education Commission, in The Private Education Commission to office and in Educational Metropolitan Administration had to do the job which the director was given such as prepare the meeting room, drinking and snacks, stage, practice the children for the show and to be the school master of ceremonies etc.

2. The desirable characteristics of kindergarten teacher aides were as follows:

1) Skills for activity involvement; such as stimulation capacity the children to be interested in activities.

2) Knowledge; take care of children and knowledge childhood education which is the essential skill for the children development.

3) The experiences in take care of children, make the teacher to know and understand in children, such as consolation, persuasion the children for participation in activities.

4) Maturity; such as calm, having presence of mind, reasonable, good at solving problem immediately and have the leadership.

5) Personality; such as good model in dressing, polite and kind word, humorous, cheerfull, observant person, responsibility and always kind-hearted person.

6) Relationship with parents which was make teacher to know about the individual children 's information for the children's development continuation.

Department : Educational Research and Psychology

Field of Study : Educational Research

Academic Year : 2009

Student's Signature *Warinthorn Wee*

Advisor's Signature *Auy R*

กิตติกรรมประกาศ

เบื้องหลังความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีความรัก ความเมตตากรุณาและความร่วมมือของบุคคลหลายต่อหลายท่าน ที่มีส่วนร่วมในการประสิทธิ์ประสาทวิชาและผลักดันให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและมีความมานะพยายามจนประสบความสำเร็จ

ท่านแรกที่ขอกล่าวถึงคือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำที่ดี ในการดำเนินชีวิต ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือตลอดจนทุ่มเทเวลาอันมีค่าตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ต้นติวงศ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยเล่มนี้ นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณอาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้คำแนะนำต่างๆ แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและขอขอบคุณ โรงเรียนนครณีศึกษาทุกแห่ง ที่ให้ความร่วมมือในการลงนามเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ภาควิชาจิตวิทยา ผู้เป็นกัลยาณมิตร คอยช่วยเหลือห่วงใยและเป็นกำลังใจ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อธีระ และคุณแม่รุ่งทิพย์ วีระศิลป์ ผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ให้การศึกษาส่งเสริมให้ได้เล่าเรียน ให้ความรักความห่วงใยและเป็นกำลังใจจนถึงวันนี้ กราบขอบพระคุณญาติผู้ใหญ่ทุกท่านที่ให้การอุปถัมภ์ช่วยเหลือมาโดยตลอด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 บทบาทและคุณลักษณะของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล.....	6
ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัย	32
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์งานครูพี่เลี้ยงเด็ก.....	39
ตอนที่ 4 การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา.....	50
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	68
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาก่อนลงสนาม.....	69
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม.....	70
ขั้นตอนที่ 3 การจัดกระทำข้อมูล.....	74

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการปฏิบัติงาน ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล.....	76
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล.....	121
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	124
อภิปรายผล.....	125
ข้อเสนอแนะ.....	128
รายการอ้างอิง.....	129
ภาคผนวก.....	135
ภาคผนวก ก หนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล	136
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	139
ภาคผนวก ค ตัวอย่างการบันทึกภาคสนาม.....	148
ภาคผนวก ง รูปภาพในการลงเก็บข้อมูลภาคสนาม.....	163
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	167

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 โรงเรียนกรณีศึกษา.....	4
2 การปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก.....	43
3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	59
4 แสดงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูลในการศึกษากรณีศึกษา.....	74
5 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก A1.....	77
6 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก A2.....	81
7 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก A3	84
8 สรุปการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการโรงเรียนเพชรน้ำค้าง.....	88
9 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก B1.....	90
10 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก B2	95
11 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก B3	100
12 สรุปการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์.....	105
13 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก C1.....	107
14 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก C2	110
15 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก C3	113
16 สรุปการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง.....	116
17 สรุปผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานจำแนกตามสังกัดโรงเรียน.....	118
18 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล.....	121
19 การเปรียบเทียบบริบทโรงเรียนกรณีศึกษา.....	159

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	การวิเคราะห์งาน.....	47
2	องค์ประกอบการวิเคราะห์งาน:รูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่าง การเก็บข้อมูลแสดงผลข้อมูลและการลดทอนข้อมูล.....	58
3	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	68
4	โรงเรียนเพชรน้ำค้าง.....	149
5	โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเพชรน้ำค้าง.....	150
6	โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์.....	152
7	โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์.....	153
8	โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง.....	155
9	โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง.....	158

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตสามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง สืบสานความเป็นวัฒนธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรม ได้นั้นจะต้องมาจากพื้นฐานการอบรมบ่มเพาะเลี้ยงดูที่ดี ตั้งแต่วัยเยาว์จากผู้ใกล้ชิด พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู เป็นอย่างดี เห็นได้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูตามธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2546) เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ถือเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของชีวิตสำหรับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ให้ได้รับการอบรมกลมกลืนเบื้องต้นให้เหมาะสม การเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิต มีอิทธิพลที่จะเสริมสร้างรากฐานของชีวิตที่จะก้าวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต เด็กวัยนี้ก็จะสามารถปรับตัว และเรียนรู้สิ่งแวดล้อมใหม่ อันเกิดการปรับพฤติกรรม พัฒนาคูณลักษณะ ความคิดริเริ่ม และจินตนาการ เด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เพราะว่าเด็กวัยนี้ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ดังนั้น ผู้ที่ดูแลเด็กในวัยนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ดูแลเด็กที่เป็นบุคคลอื่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลเด็กในช่วงแรกมีความสำคัญที่สุด เพราะมีผลต่อความเจริญเติบโต พัฒนาการทางสมอง และบุคลิกภาพของเด็กต่อไปในอนาคต ดังนั้นผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ที่สามารถให้ความรักความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็ก รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่เฝ้ารู้พัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา ให้ความสนใจกับเด็ก ดูแลเรื่องความปลอดภัย สุขนิสัยของเด็ก กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต (2548 อ้างถึงใน เพ็ญศรี แสงเจริญ, 2549) ได้กำหนดบทบาทของผู้ดูแลเด็กไว้ดังนี้ 1) ให้การเลี้ยงดูทั้งร่างกายและปกป้องคุ้มครอง 2) ให้ความรักความอบอุ่นและการยอมรับในตัวเด็ก 3) ส่งสอนอบรมและให้การกระตุ้นที่เหมาะสม 4) ฝึกให้ลูกควบคุมตัวเองได้และมีระเบียบวินัย 5) สนับสนุนให้ลูกเป็นตัวของตัวเองทีละน้อย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายของผู้ดูแลเด็ก ไว้ว่า คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการส่งเสริมและอบรมเลี้ยงดูให้เด็กเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ การเรียกชื่อผู้ดูแลเด็กนั้น แตกต่างกันตามบริบทที่ทำหน้าที่ดูแล ควบคุมและดำเนินการ เช่น ครูพี่เลี้ยง ครูคู่ชั้น ครูผู้ช่วย ครูผู้สอน คนเลี้ยงเด็ก เป็นต้น สำหรับในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า "ครูพี่เลี้ยงเด็ก" แทนคำว่า "ผู้ดูแลเด็ก" ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลเป็นบุคคลที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่ออนุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม การเป็นแบบอย่างที่ดี ความนึกคิด ความรู้สึก เจตคติของเด็ก ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดเจริญเติบโต สามารถช่วยเหลือตนเองได้ (สุนันทา กิจสุวรรณ, 2535)

ในสังคมปัจจุบันที่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องไปประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว จึงไม่มีเวลาให้การดูแลเลี้ยงดูบุตรหลาน เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ให้การอบรมนิสัย ผักผ่อน ระเบียบวินัย ให้การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมตามพัฒนาการศักยภาพของเด็ก ดังนั้น จึงต้องส่งบุตรหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาระดับปฐมวัย อันได้แก่ สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานสงเคราะห์เด็กและ โรงเรียนอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ซึ่งเด็กต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ทั้งการปรับตัวให้เข้ากับครูพี่เลี้ยงเด็กและซับซ้อนบทบาทของบุคคลที่อยู่รอบๆ ตัว ดังนั้น ครูพี่เลี้ยงเด็กจะต้องเข้าใจธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็ก มีวิธีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและผู้ปกครองรวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็กให้เป็นทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ครูพี่เลี้ยงเด็กยังเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการส่งเสริมการเรียนรู้ ชี้นำ และคอยเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับเด็กอนุบาล มีความรู้พื้นฐาน ที่ทำให้เด็กรู้สึกไว้วางใจ อบอุ่น ได้รับพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามวัย สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

(อัญมณี โชติสุวรรณ, 2550) แทนพ่อแม่ แต่ในปัจจุบันการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กพบปัญหาตามที่ เพ็ญศรี แสงเจริญ (2549) กล่าวไว้ ดังนี้

- 1) ครูพี่เลี้ยงไม่เอาใจใส่ดูแลเด็ก
- 2) ครูพี่เลี้ยงสร้างอิทธิพลในการทำงาน เนื่องจาก อยู่ในสถานที่ปฏิบัติงานมาเป็นเวลานาน
- 3) ครูพี่เลี้ยงไม่เข้าใจในตัวเด็กและสภาพปัญหาที่แท้จริง
- 4) ครูพี่เลี้ยงชอบบังคับขู่เข็ญให้เด็กทำงานจนขาดอิสระและการมีส่วนร่วมในการทำงาน
- 5) จำนวนบุคลากรมีน้อย และไม่มีความรู้ด้านการดูแลเด็กและเอาใจใส่แนะนำด้านการศึกษาของเด็ก
- 6) การบรรจุบุคลากรลงไม่ตรงตามตำแหน่งและใช้ระบบการเลือกรับ ทำให้ได้บุคลากรที่ไม่มีความรู้และประสบการณ์การดูแลเด็ก
- 7) ขาดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักสูตรการเรียนของเด็กและการพัฒนาเด็ก
- 8) ขาดการประสานงานระหว่างฝ่ายและวิชาชีพ

ซึ่งปัญหานี้สอดคล้องกับ พิจิตรา ลาวัณย์ศิริ (2533) สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการของสถานรับเลี้ยงเด็ก เกี่ยวกับการจัดสภาพการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก ดังนี้

- 1) ขาดบุคลากรที่ไว้ใจได้ มาทำงานกับเด็ก
- 2) หาคูพี่เลี้ยงเด็กที่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับเด็กเล็กได้ยาก
- 3) ครูพี่เลี้ยงเด็กมาทำงานไม่ตรงเวลา ขาดความรับผิดชอบ

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลโดยการวิเคราะห์งานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล เพื่อให้เห็นถึงระบบ สภาพการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กในแต่ละโรงเรียน เพื่อศึกษาถึงคุณภาพและศักยภาพของครูพี่เลี้ยงเด็กที่เข้ามาจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการวางรากฐานการอบรมเลี้ยงดู(วัฒนา มัคคสมัน, 2550) โดยศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบพหุกรณีศึกษา เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่าง ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กในบริบทของการปฏิบัติงานครูพี่เลี้ยงในโรงเรียน 3 สังกัด คือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร อย่างละ 1 โรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์งาน (Job Analysis)

คำถามวิจัย

1. ลักษณะการปฏิบัติงานครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร
2. ลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลโดยใช้การวิเคราะห์งาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา (muit case study) ศึกษาด้วยการวิเคราะห์งานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลในด้านการปฏิบัติงานและทักษะของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลใน 3 สังกัด คือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
2. กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยเป็นครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลที่อยู่ในโรงเรียนอนุบาลเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยมีการเลือกสนามวิจัยและกรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัย รายละเอียดดังนี้

การคัดเลือกสนามวิจัย ผู้วิจัยกำหนดกรณีศึกษาเป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก 3 สังกัด โดยคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ ดังนี้

โรงเรียนที่มีตำแหน่งงานครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล และมีการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย 3-5 ปี ในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนในสังกัดที่แตกต่างกันแต่อยู่ในพื้นที่การศึกษาเดียวกันมาทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นตัวแทนโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของสังกัดต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นบริบทใกล้เคียงกัน ข้อมูลดังกล่าว เป็นไปตามหลักการของการวิเคราะห์งาน ดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือเขตใกล้เคียงกัน
2. เป็นสถานศึกษาที่มีตำแหน่งครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล
3. เป็นสถานศึกษาที่ยินดีให้ผู้วิจัยเข้าศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลได้
4. เป็นสถานศึกษาที่อยู่ในแหล่งชุมชน และจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัยเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป

5. เป็นสถานศึกษาที่มีครูพี่เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานกับเด็กปฐมวัยมากกว่า 2 ปี

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ผู้วิจัยตั้งนามสมมติให้โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเพชรน้ำค้าง โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ และโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง โดยแสดงสังกัดแต่ละโรงเรียน ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 โรงเรียนกรณีศึกษา

โรงเรียน	โรงเรียนเพชรน้ำค้าง	โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์	โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง
สังกัด	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่แสดงให้เห็นบุคลิกภาพการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กที่ส่งเสริมพัฒนาการที่ดีของเด็กทั้งด้านความรู้ และทักษะความสามารถ

ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล หมายถึง บุคลากรที่โรงเรียนมอบหมายให้ ทำหน้าที่ในการอบรมดูแลเด็กอนุบาล จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดดูกรูการในชั้นเรียนและสร้างสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง

บุคลิกภาพของครูพี่เลี้ยงเด็ก หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมทางกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และสังคม

ทักษะ หมายถึง ความสามารถในเลี้ยงดูเด็กอนุบาลได้อย่างเหมาะสม

ความรู้ หมายถึง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในวิชาชีพครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

การวิเคราะห์งาน หมายถึง กระบวนการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบ เพื่ออธิบายลักษณะบุคลิกภาพ ความรู้ ทักษะความสามารถที่เหมาะสมของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนเพื่อการกำหนดลักษณะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

2. เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล ทางด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล โดยใช้การวิเคราะห์งาน โดยการศึกษาพหุกรณีศึกษา ผู้วิจัยศึกษา ค้นคว้าเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอโดยแบ่งข้อมูลจากการศึกษาเอกสารออกเป็น 5 ลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 บทบาทและคุณลักษณะของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์งานครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ตอนที่ 4 การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 บทบาท และคุณลักษณะของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

1. ความหมายบทบาทครู

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมาย คำว่า บทบาท เป็น การกระทำที่กำหนด ภาระที่ผู้เป็นครูต้องรับผิดชอบ เช่น บทบาทของครู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 602) ส่วนในหนังสือ Dictionary of Education ให้ความหมาย บทบาท คือ ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลภายในกลุ่มที่กำหนด และหน้าที่บุคคลที่ต้องกระทำให้บรรลุผลสำเร็จภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคม (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550) บทบาทครูในอดีตยกย่องครูเปรียบเป็นปูชนียบุคคล เพราะครูไทยมีวิวัฒนาการมาจากครูในราชสำนัก และวัด เป็นที่ยอมรับในฐานะที่เป็นคนดี คนเก่ง ในด้านวิชาการ วิชาชีพ และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลในด้านของนโยบายการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคน จึงได้มุ่งเน้นการขยาย การศึกษาทุกประเภททุกระดับ รูปแบบการเรียนการสอนได้ปรับเปลี่ยน บทบาทและสถานภาพครูที่เปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาของครูได้กระจายอยู่ในทุกขั้นตอนและทุกกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การผลิตครู การใช้ครู การพัฒนาครู และการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ ในด้านตัวครูประสบปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมอันเนื่องมาจากรายได้น้อยแต่ค่าครองชีพสูง ครูบางส่วนต้องหาอาชีพเสริมแต่อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ได้รับการยอมรับในวงสังคม เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ผูกพันทางใจระหว่างศิษย์กับครู ลักษณะครูโดยอาชีพ การมีรายได้จากการสอน ทำงานเต็มเวลา เป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นอนาคต ของชาติ ครูมีบทบาทจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และก้าวหน้าสถานการณ์โลก เป็นผู้

มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ การเป็นครูโดยสมัครใจหรือครูโดยหน้าที่ โดยความรัก แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

1. ครูโดยวัฒนธรรม พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ผู้มีความรู้ในท้องถิ่น พระภิกษุสงฆ์
2. ครูโดยอาชีพ ผู้ที่ประกอบอาชีพครู
3. ครูโดยธรรมชาติ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวที่ก่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้แก่มนุษย์
4. ครูโดยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางและหลากหลาย
5. ครูโดยตนเอง ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการที่แต่ละบุคคลสามารถสอนตนเองได้ (self-directed Learning) จะช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life Long Education) ธีรศักดิ์ อัครบวร (2543) กล่าวถึง บทบาทและความสำคัญของครูในอดีตและปัจจุบัน ดังนี้

1.1 บทบาทครูในอดีต

ในสังคมในอดีตครูคือบุคคลผู้มีความสามารถหรือรอบรู้ในวิชา อาชีพหรือวิทยาการจนมีความแกร่งกล้า สามารถยกระดับขึ้นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในวิทยากรนั้นๆ แก่บุตรหลานหรือสานุศิษย์ครูจึงได้รับการยกย่องนับถือจากสังคมเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากครูจะต้องทำมาหากินเหมือนบุคคลอื่นแล้วครูยังต้องมีหน้าที่ถ่ายทอดและสร้างสรรค์องค์ความรู้ ถือว่าครูมีภาระกว่าคนอื่น ในอดีตนั้นองค์ความรู้ต่างๆ มักเป็นสิ่งหวงแหนเพราะสามารถใช้เลี้ยงชีพและสร้างความเชื่อถือให้กับผู้รู้ ดังนั้นผู้ถ่ายทอดสรรพวิทยาจึงเป็นบุคคลที่สังคมให้ความนับถือยกย่องบูชา นอกจากนั้นครูยังมีหน้าที่อบรมจริยา สอนคุณธรรม หลักการปฏิบัติตนในวิชาชีพ และแนวทางในการครองชีพ สังคมจึงยกย่องครูในฐานะพิเศษที่มีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมอย่างยิ่ง

1.2 บทบาทครูปัจจุบัน

นับจากช่วงเวลาแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 19 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ทำให้มีการสร้างศาสตร์ใหม่ๆ ขึ้นหลายสาขา ความมั่นคงของรัฐ การขยายตัวของอุตสาหกรรมของรัฐ ทำให้ระบบการศึกษาต้องปรับตามสังคมปัจจุบันจึงมีความจำเป็นและต้องการครูที่มีคุณภาพและศักยภาพ เข้ามาช่วยจัดระบบวิถีชีวิต ทั้งทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ สังคม บทบาทและความสำคัญของครูในปัจจุบันกล่าวได้ 4 ด้าน คือ

1) บทบาทครูในการสร้างเยาวชน

องค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและการคุ้มครองเด็ก โดยจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กในปีพ.ศ.2522 และในปี พ.ศ. 2532 จัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก และไทยได้ร่วมลงนามและถือเป็นพันธกรณีที่รัฐรับผิดชอบ มีใจความสำคัญ (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2543) ดังนี้

- (1) ครูจะต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและที่พึงของเด็ก
- (2) ครูควรเป็นทั้งนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เมื่อเด็กเกิดปัญหาจะได้สามารถช่วยเหลือแก้ไขได้
- (3) ครูจะต้องเป็นผู้ประสานระหว่างครอบครัว ชุมชนกับโรงเรียนเพื่อที่จะได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กได้
- (4) ครูต้องเป็นผู้เสียสละ อุทิศเวลาทั้งร่างกาย แรงใจ และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือเด็ก
- (5) ครูต้องทราบและไม่เพิกเฉยต่อสิทธิเด็กและให้การคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างเป็นรูปธรรม
- (6) การให้ความรู้ในวิชาการเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเล่าเรียนหรือการประกอบอาชีพ
- (7) การให้ความรู้ลึก หมายถึง การพยายามทำให้เยาวชนมีความสำนึกได้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี ควรปฏิบัติหรือไม่
- (8) การให้ความคิด หมายถึง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักคิดเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ รู้จักประเมินการกระทำและเหตุการณ์ต่างๆ

2) บทบาทครูในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้ดีขึ้นจากเดิม หรือเจริญขึ้นกว่าเดิม ปัจจุบันสำคัญที่สุดของการศึกษาคือครูเป็นผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กับประเทศชาติในทุกๆ ระดับ ดังนี้

- (1) ทรัพยากรมนุษย์ระดับแรงงานและแรงงานกึ่งฝีมือ ครูพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับนี้ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้
 - (1.1) เป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ กล่าวคือ สามารถสื่อสาร อ่านออกเขียนได้ คำนวณได้ เข้าใจสภาพและสิ่งแวดล้อม เข้าใจและติดตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ รู้จักบำรุงรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตนชุมชน รู้จักวิเคราะห์เหตุผลและแสวงหาทางเลือกหลายๆทางในการแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนได้ รู้จักเลือกทางเลือกและวางแผนปฏิบัติที่เหมาะสมตลอดจนไม่เอาเปรียบเทียบผู้อื่น และรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นตามสมควร เป็นสมาชิกที่ดีของวงการอาชีพ กล่าวคือ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทำงานเป็น รักการทำงานและรู้จักศึกษากระบวนการจัดการทำงานที่ทำ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
 - (1.2) เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม กล่าวคือ มีความรู้ความเข้าใจในสภาพของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในครอบครัวและชุมชนที่ตนอาศัย สามารถปฏิบัติตนเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัวและชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนได้เหมาะสมในฐานะ

สมาชิกของครอบครัวและชุมชน รู้จักให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ในชุมชนและประเทศชาติ

(2) ทรัพยากรมนุษย์ระดับช่างฝีมือหรือระดับช่างเทคนิค

คุณลักษณะของแรงงานระดับช่างฝีมือหรือระดับช่างเทคนิคต้องมีความรู้หรือทักษะเฉพาะด้าน ในอาชีพของตน รักการอ่านรู้จักแสวงหาความรู้ รู้เท่าทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี รู้จักส่งเสริมและบริการอนามัยทั้งส่วนตนและชุมชนและรู้จักอาชีพอนามัยที่เกี่ยวกับอาชีพของตน รู้จักใช้แนวทางใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน เข้าในสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งระดับประเทศและระดับโลก

3) บทบาทครูในการรักษาชาติ

การรักษาประเทศชาติแท้จริงนั้นอยู่ที่การรักษาวิถีชีวิตของมวลชนในชาติ หรือ การรักษา วัฒนธรรมของชาติ ซึ่งบทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมของชาตินั้น สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 อ้างถึงใน ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2543) ได้เสนอ แนวทางให้ครูนำไปจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมให้นักเรียน 11 ประการ คือ

(1) สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ครูให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา ของชาติ ไทย ปลูกฝังความรักความหวงแหนและกตัญญูรู้คุณบรรพบุรุษ ที่ได้เสียสละเลือดเนื้อเพื่อรักษาชาติและ อธิปไตยของชาติ ปลูกฝังระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ครูให้ ความรู้เกี่ยวกับศาสนาและปลูกฝังให้ตระหนักในคุณค่าและปฏิบัติตามหลักธรรม และตระหนักในพระมหา กรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์

(2) วิถีครอบครัวและชุมชน ครูสั่งสอนให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของครอบครัวและ ชุมชนให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการเป็นสมาชิกของครอบครัวและชุมชน

(3) ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา สารและแก่นแท้ของวัฒนธรรมและประเพณีที่ถูกต้อง

(4) ภาษาไทย ครูสั่งสอนให้นักเรียนตระหนักว่าภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติส่งเสริมให้เกิดความ รักและใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของภาษาในฐานะเป็นเครื่องมือ สืบทอดทางวัฒนธรรม

(5) ระเบียบวินัย ครูสั่งสอนให้นักเรียนตระหนักว่าความมีระเบียบวินัยของคนในสังคมนั้น เป็น พฤติกรรมที่แสดงทางด้านการควบคุมตนเอง ครูช่วยปลูกจิตสำนึกและส่งเสริมให้ปฏิบัติตนให้มีระเบียบ วินัยที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

(6) ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรม ครูสั่งสอนให้นักเรียนตระหนักว่าค่านิยม คุณธรรม และ จริยธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางสังคมที่สำคัญ การปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น การยิ้มแย้ม แจ่มใส การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การประหยัคอดออม การขยัน รักความยุติธรรมและความสงบ เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

(7) วิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทย ครูสั่งสอนให้นักเรียนตระหนักว่าคนไทยสามารถใช้ปัญญา แก้ปัญหาชีวิต และส่งเสริมนักเรียนให้ภูมิใจในการนำภูมิปัญญาไทยมาผสมผสานเพื่อพัฒนาแนวทางการ ดำเนินชีวิต

(8) การแต่งกายแบบไทย ครูสั่งสอนให้นักเรียนตระหนักว่าการแต่งกายแบบไทยนั้นเป็นการบ่ง บอกรถึงความ เป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมให้รักเรียนแต่งกายให้ถูกต้องกับกาลเทศะ ประหยัด และสอดคล้องกับวิถี ชีวิตไทย

(9) ศิลปกรรมแบบไทย ครูสั่งสอนให้นักเรียนตระหนักว่าศิลปกรรมเป็นการแสดงออกทาง วัฒนธรรมในด้านความงามและซาบซึ้งในศิลปกรรม

(10) วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวที่สำคัญประการหนึ่ง การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ครูส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดจนมารยาทใน การท่องเที่ยว

(11) วัฒนธรรมกับการพัฒนา ครูสั่งสอนให้นักเรียนตระหนักว่าพื้นฐานในการพัฒนาชาติบ้านเมือง คือ คน การพัฒนาจิตใจคนเป็นการพัฒนาที่ต้องใช้มิติทางวัฒนธรรมอันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

4) บทบาทครูในการเยียวยาสังคม

ในโลกยุคปัจจุบัน มีบุคคลจำนวนมากที่เป็นผลกระทบที่ตนไม่ได้ก่อขึ้น เช่น เด็กพิการ ซึ่งต้องมี โรงเรียนสำหรับเด็กพิการเหล่านี้ รวมทั้งผู้หลงผิดต้องโทษอยู่ในสถานพินิจและในเรือนจำ ปัจจุบันมีครูเข้าไป ให้การศึกษาอย่างทั่วถึง ครูจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้เยียวยาสังคม

นอกจากนั้น ยนต์ ชุ่มจิต (2550) นักการศึกษาได้จำแนกบทบาทของครูไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1) ครูเป็นแม่พิมพ์ที่ดีทั้งด้านความรู้และความประพฤติเมื่อครูจะสอนสิ่งใด ต้องศึกษาหาความรู้ ในสิ่งนั้นๆ ให้มากพอและถูกต้องเสียก่อน สิ่งที่คุณต้องรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสอนมีหลายประการดังนี้

(1.1) เนื้อหาวิชาที่จะสอน คือ ครูต้องศึกษาหาความรู้ในเนื้อหาความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน อย่างลึกซึ้ง กว้างขวาง และต้องมีความรู้

(1.2) จิตวิทยาการเรียนการสอน เพื่อให้รู้จักพฤติกรรม ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งวุฒิภาวะของเด็กวัยต่างๆ ซึ่งช่วยให้ครูสอนถูกทางและขอบเขตที่ถูกต้อง

(1.3) หลักสูตร ก่อนครูสอนให้ชั้นใดต้องทราบเนื้อหาหลักสูตรให้เข้าใจว่ามีจุดประสงค์อย่างไร มีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง ซึ่งช่วยให้ครูสอนถูกทางและขอบเขตที่ถูกต้อง

(1.4) หลักการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนสนใจการเรียนและเพิ่มพูนความสำคัญแก่ครู และ

วิธีการสอนซึ่งครูควรเลือกให้เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละรายวิชาส่วนในด้านความประพฤติของครูนั้น ครูต้องประพฤติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม หากต้องการสอนสิ่งใดให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนครูควรปฏิบัติตนให้ได้ก่อนเสียก่อน เหล่านี้คือบทบาทที่ดี

2) ครูเป็นผู้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามให้แก่เยาวชน

บทบาทในด้านนี้เป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งไปกว่าด้านให้ความรู้แก่นักเรียน เพราะถึงแม้บุคคลมีความรู้ความสามารถเพียงใด หากไม่มีคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติตน ใช้อาจไม่สุภาพ ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของสังคม ดังนั้นครูจึงควรพัฒนาคนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม

3) ครูเป็นผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรม

ครูต้องมีความรู้ในเรื่องศาสนา และวัฒนธรรมเป็นอย่างดี เพื่อจะได้นำความรู้นั้นๆ ไปฝึกอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งเหล่านั้นอย่างถูกต้อง ส่วนครูก็ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดีสามารถให้คำปรึกษาแก่ชุมชนท้องถิ่นได้

4) ครูต้องการพัฒนาสังคมได้ ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(4.1) การให้การศึกษ และความรู้แก่ประชาชนทั่วไป อาจอยู่ในรูปแบบการฝึกอบรมระยะสั้นหรือตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน

(4.2) เป็นผู้นำหรือริเริ่ม โดยการกระตุ้นแรงจูงใจให้ประชาชนตื่นตัวในเรื่องการประกอบอาชีพ โดยครูทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี แล้วให้นักเรียนนำวิชาการนั้นๆ ไปเผยแพร่แก่ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป

(4.3) เป็นผู้ปรับปรุงส่งเสริม โดยครูให้ความรู้ความสามารถที่มีเฉพาะตนไปส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในงานที่ทำอยู่ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

(4.4) เป็นที่ปรึกษาให้แก่ชุมชน ครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาการทำงานของประชาชน ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ ดูแลสุขภาพอนามัย การปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการแก้ปัญหาต่างๆ

(4.5) เป็นผู้สร้างความตื่นตัว โดยการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งสร้างสัมพันธภาพอันดีกับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีความตื่นตัวในการประกอบอาชีพและปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน

(4.6) เป็นผู้อำนวยการความสะดวกและประสานงาน โดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นเพื่อการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ

5) ครูต่อการพัฒนาการเมืองการปกครอง

(5.1) ให้ความรู้ความเข้าใจแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับระบอบการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และระบอบการปกครองอื่นๆ

(5.2) ฝึกหัดให้เยาวชนในสถานศึกษานำรูปแบบการปกครองประเทศมาใช้ดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน

- (5.3) ครูเป็นตัวแทนของรัฐในการเชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งในระดับต่างๆ
- (5.4) สร้างค่านิยมในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน
- (5.5) แนะนำประชาชนอย่าเห็นแก่อามิสสินจ้างหรือการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง
- 6) ครูในการส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนาและวัฒนธรรม
- (6.1) ครูสามารถส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนาด้วยวิธีการดังต่อไปนี้
- (1) มีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ
 - (2) ศึกษาหลักธรรมคำสอนมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
 - (3) นำหลักธรรมคำสอนมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
 - (4) ปฏิบัติศาสนกิจเป็นประจำ
- (6.2) สำหรับการส่งเสริมความมั่นคงทางวัฒนธรรม สามารถทำได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้
- (1) ศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาติให้กว้างขวางและลึกซึ้ง
 - (2) เลือกสรรวัฒนธรรมที่ดีงามเพื่อนำไปถ่ายทอดแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม
 - (3) ศึกษาหาวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้น่าสนใจ
 - (4) ปรับปรุงเนื้อหาสาระในวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมให้ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างแท้จริง
 - (5) สอดแทรกวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ
 - (6) ครู อาจารย์ทุกคนต้องได้รับการพัฒนาความคิดและเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรม จริยธรรมและค่านิยม
 - (7) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์อยู่เสมอ
 - (8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
 - (9) ศึกษาค้นคว้าและวิจัยทางวัฒนธรรมต่างๆ แล้วนำผลการวิจัยเผยแพร่ให้เกิดความรู้และความเข้าใจทั่วไป
 - (10) จัดห้องวัฒนธรรมในสถานศึกษาให้ทั่วถึง

บทบาทของครู

พิทักษ์ เสงี่ยมสิน (2550) ให้ความหมายบทบาทครู คือ ผู้ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตระหนักถึงการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

T (teaching) การสอน รักในการสอน มีจิตวิญญาณในการสอนที่ดีและเหมาะสมลักษณะวิชาและพื้นฐาน การอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ ชี้ให้เห็นชัดเจน ปลูกใจให้กระตือรือร้น กล้าแสดงออก ทำให้สดชื่น

E (ethics) จริยธรรม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนและครูต้องมีคุณธรรม

A (academic) วิชาการ หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเอง

C (cultural heritage) การสืบทอดวัฒนธรรม การถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น

H (human relationship) การมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่ต้องเกี่ยวข้อง ครูกับนักเรียน ครูกับเพื่อนครู ครูกับผู้ปกครอง/ชุมชน

E (evaluation) การประเมินผล การประเมินของศิษย์ ณ ที่ได้มีสอน ที่นั้นต้องมีการสอบ สามารถใช้การประเมินได้อย่างหลายหลาก เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การจัดอันดับคุณภาพ การใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจ การบันทึกย่อและระเบียบวาระสนทนา การศึกษาเป็นรายบุคคล การใช้วิธีสังเกต การให้ปฏิบัติและนำไปใช้

R (research) การวิจัย การหาความรู้ความจริง สามารถแก้ไขในการดำเนินการสอนได้

S (service) การบริการ หน้าที่ความรับผิดชอบต่อการบริการศิษย์และผู้ปกครอง

นักเรียนจะมีความเจริญงอกงามทางปัญญาและเกิดการเรียนรู้จากการแสวงหาความรู้ได้ ครูจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปกป้องคุณธรรม ดังต่อไปนี้

1. มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณของความเป็นครูรัก ศรัทธา รักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรี ชื่อเสียง เกียรติคุณ เกียรติศักดิ์ของความเป็นครูเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี บำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู วินัยของครู ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจอย่างเคร่งครัด ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งนโยบาย ทิศทางการพัฒนาการศึกษาของรัฐบาลและหน่วยงานเหนือทางการศึกษาของชาติศึกษา เรียนรู้ เข้าใจในศิษย์ มีความเมตตากรุณา ห่วงดีต่อศิษย์ทุกคน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่อความเจริญก้าวหน้าของศิษย์มีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ต่อผู้ร่วมวิชาชีพ ยกย่องให้เกียรติ เคารพศักดิ์ศรี ในสิทธิหน้าที่ รับฟังความคิดเห็น ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนร่วมงาน สร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่คณะยึดมั่นในอุดมการณ์และนโยบายของสถานศึกษาสร้างสรรคความก้าวหน้าในสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์เกียรติ ศักดิ์ศรี ชื่อเสียง ความลับของสถานศึกษาตระหนักในความสำคัญของมาตรฐานทางการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาชน ชุมชน ชาติ บ้านเมือง

2. ตั้งใจปฏิบัติงานหน้าที่ครูโดยสมบูรณ์ด้วยหลักธรรมและหลักวิชาชีพครู สอน ฝึกอบรมหรือพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมของนักเรียน จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดพัฒนาความรู้ ความสามารถ สังคม คุณธรรมและจิตใจตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจการของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา พัฒนาเยาวชน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและชุมชนศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนางานของตนเองให้เจริญก้าวหน้าเต็มกำลังความสามารถ

3. เพียรพัฒนาตนเองตลอดชีวิตทั้งทางคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมวิชาการและภารกิจในความรับผิดชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานหน้าที่แก่นักเรียน เพื่อนร่วมวิชาชีพครู และประชาชนทั่วไป ให้สมกับการเป็นปูชนียบุคคลของสังคมมีอุดมการณ์ของชีวิต กำหนดเป้าหมายของชีวิตที่ดี มุ่งหวังความเจริญก้าวหน้า มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ครอบครัว และผู้อื่นยึดมั่น ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนเคารพนับถืออย่างเคร่งครัดไม่ลบล้างศาสนาอื่นมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความ

รับผิดชอบต่อสังคมยึดมั่นในสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานนักเรียน เจ้าหน้าที่ของสถานศึกษา และบุคคลทั่วไปรักและภูมิใจในความเป็นไทย ดำเนินชีวิตและประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองของวัฒนธรรมอันดีงามของไทยดำรงตนและดำเนินชีวิตเรียบง่ายด้วยคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม เหมาะสมกับการเป็นครู ศึกษา ประพฤติและปฏิบัติตามพระบรมราชาบาทพระดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะในเรื่องที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ตามนโยบาย แผนงาน โครงการ ของผู้บริหารและหน่วยเหนือศรัทธา ยึดมั่นในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆของบ้านเมือง กติกาของสังคม วินัย จรรยาบรรณของข้าราชการ และจรรยาบรรณครูมีความจงรักภักดีต่อชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ เข้าร่วมกิจกรรมในงานของชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ใส่ใจในการรักษาและดำรงสุขภาพจิตของตนและครอบครัวมีการสำรวจ ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ประพฤติตนให้ตกไปสู่ความเสื่อม

4. เป็นพลังสำคัญของชุมชนในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมของชุมชน ชาติบ้านเมืองตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะที่ครูเป็นบุคคลสำคัญในชุมชน สังคม ชาติบ้านเมืองร่วมมือกันสร้างความสัมพันธ์อันดีในทุกระดับ ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนพัฒนาความรู้ความสามารถให้เป็นที่พึงของชุมชนและสังคมได้ร่วมมือกันดำเนินการจัดการศึกษาออกโรงเรียนและตามอัธยาศัยในรูปแบบวิธีการต่างๆให้กับเยาวชนและประชาชนตามความเหมาะสมและความต้องการของชุมชนเป็นผู้นำในการริเริ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ชาติ บ้านเมืองประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำทั้งทางด้านความคิดและการปฏิบัติในการแก้ปัญหา อนุรักษ์ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมไทย ภูมิธรรม ภูมิปัญญาคนไทย ร่วมงานทางด้านศาสนา เป็นกำลังสำคัญการจัดกิจกรรมทางศาสนา การนำหลักธรรมทางศาสนาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเยาวชน ประชาชนในชุมชนร่วมกิจกรรมในงานของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การบริหารจัดการราชการแผ่นดิน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ระบุถึงบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการแสวงหาและมีความสนใจใฝ่รู้ด้วยตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ครูต้องคำนึงถึงความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียน
2. ครูต้องจัดการเรียนรู้เพื่อเกิดทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์
3. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง รู้จัก คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 4 จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ ที่ระบุไว้เป็นหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียน

5. จัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ โดยอาศัยความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูมีบทบาทที่สำคัญ 2 ด้าน คือ บทบาทด้านการเตรียมการ และบทบาทด้านการดำเนินการ

บทบาทด้านการเตรียมการ เป็นบทบาทของครูที่ต้องทำก่อนการสอนจริง ได้แก่

1) การเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทผู้เป็นแหล่งความรู้
 2) การเตรียมแหล่งข้อมูล ครูจะต้องเตรียมแหล่งข้อมูลหรือความรู้ให้นักเรียน ทั้งในรูปแบบสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนใช้ค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้หรือค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

3) การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์ของการเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

4) การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

5) การเตรียมการวัดและประเมินผลครูจะต้องเตรียมการวัดและประเมินความรู้ที่เกิดขึ้น โดยต้องวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทของครูขณะที่นักเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 บทบาทได้แก่

1) การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา ครูต้องคอยให้คำตอบเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ

2) การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง ครูต้องช่วยกระตุ้นหรือสนับสนุนให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

3) การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม เพื่อให้ความคิดเห็นหรือช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียนขณะกระทำกิจกรรม

4) การเป็นผู้ติดตามและตรวจสอบ เพื่อให้ผลการทำกิจกรรมถูกต้อง ชัดเจนและสมบูรณ์ ก่อนให้นักเรียนสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

5) การเป็นผู้เสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายโต้แย้งแสดงความคิดเห็นด้วยท่วงทีนุ่มนวล ให้เกียรติและเป็นมิตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุผลสำเร็จ

6) การประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่ ครูควรเตรียมเครื่องมือวัดและวิธีการให้พร้อม การวัดควรรีให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง จากการปฏิบัติ และจากแฟ้มสะสมงาน ซึ่งในการวัดนอกจากครูจะเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้ว นักเรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

พิทักษ์ เสงี่ยมสิน (2550) ให้ความหมายบทบาทครู คือ กิจที่บุคคลต้องกระทำให้สำเร็จตามคำสั่ง ตามกฎหมาย ตามศีลธรรมหรือความสำนึกในทางที่ถูกต้องเหมาะสมได้

สมุน อมรวิวัฒน์ (2530) ให้ความหมายบทบาทของครู เป็นบทบาทที่สำคัญ เนื่องจากครูจะต้องรับผิดชอบความสำเร็จทั้งในเรื่องการพัฒนาให้นักเรียนให้มีความสามารถในเรื่องของปัญญาและมีจิตสำนึกในการเป็นคนดีของสังคม เป็นภาระหน้าที่ของครูในการส่งเสริมจริยธรรม ดังนี้

1. บทบาทในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกเนื้อหาสาระ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทในด้านวิชาการเป็นผู้ชี้แนะในการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้เข้าใจและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองได้ ครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆอย่างกว้างขวาง มีความรู้ในวิชาที่สอน มีวิธีการสอนปรับบทเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและสังคมเพื่อให้นักเรียนดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างเท่าทันโดยนำหลักจริยธรรมเป็นแนวปฏิบัติ

2. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม และสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และฝึกการปรับตัว สถานที่ให้มีความสงบ สะอาดร่มรื่น และเต็มไปด้วยการช่วยเหลือทั้งครูและนักเรียน

3. บทบาทในฐานะผู้ให้ข่าวสาร ความรู้ และข้อเท็จจริงด้านจริยธรรมและวัฒนธรรม

4. บทบาทในฐานะที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนได้เลียนแบบ

5. บทบาทในฐานะเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและเป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

6. บทบาทในฐานะที่ผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแนวโน้มไปในทางเสื่อมแล้วให้กลับตัวได้และประพฤติดี

พิทักษ์ เสงี่ยมสิน (2550) บทบาททำให้เกิดภาวะ ภาวะทำให้เกิดหน้าที่และเกิดความรับผิดชอบ หมายถึง กิจที่บุคคลต้องกระทำให้สำเร็จตามคำสั่ง ตามกฎหมาย ตามศีลธรรมหรือความสำนึกในทางถูกต้องเหมาะสมได้

จากบทบาทของครู ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ครูเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม อบรมคุณธรรม จริยธรรม อบรมสั่งสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูมีส่วนในการขับเคลื่อนและพัฒนาทุกส่วนของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา การเมืองการปกครอง

ชาติ และพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรมและช่วยชี้นำเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. บทบาทครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ในการพัฒนาคุณภาพเด็กที่ถือว่าเด็กสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

1. สังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา

2. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

3. ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่น มีความภูมิใจในตนเองและกล้าแสดงออก

4. ฝึกการเรียนรู้หน้าที่ ความมีวินัยและการมีนิสัยที่ดี

5. จำแนกพฤติกรรมเด็กและสร้างเสริมลักษณะนิสัย แก้ปัญหาเฉพาะบุคคล

6. ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

บทบาทของผู้เลี้ยงดูเด็กอายุแรกเกิด - 5 ปี

ผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะเป็นผู้ดูแลเด็กที่เป็นพ่อ แม่ หรือผู้ดูแลเด็กที่เป็นบุคคลอื่น ความสัมพันธ์ของคนเลี้ยงกับเด็กในช่วงแรกมีความสำคัญที่สุด เพราะมีผลต่อความเจริญเติบโต พัฒนาการของสมอง และบุคลิกภาพของเด็กต่อไปในอนาคต ดังนั้นผู้ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ที่สามารถให้ความรักความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็ก รวมทั้งต้องเป็นคนใฝ่รู้ พัฒนาการของเด็ก ให้ความสนใจเด็ก เป็นคนรักษาความสะอาด สนใจดูแลเรื่องความปลอดภัย โดยกระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต (2548 อ้างถึงใน เพ็ญศรี แสงเจริญ, 2549) ได้กำหนดบทบาทของผู้ดูแลเด็กไว้ ดังนี้

1. ให้การเลี้ยงดูทั้งร่างกายและปกป้องคุ้มครอง

2. ให้ความรักความอบอุ่นและการยอมรับในตัวเด็ก

3. ส่งเสริมอบรมและให้การกระตุ้นที่เหมาะสม

4. ฝึกให้ลูกควบคุมตัวเองได้และมีระเบียบวินัย

5. สนับสนุนให้ลูกเป็นตัวของตัวเองทีละน้อย

บทบาทครูพี่เลี้ยงเด็ก ของ เบญจา แสงมลิ (2522 อ้างถึงใน อัญมณี โชติสุวรรณ, 2550) ได้กำหนดบทบาท ดังนี้

1. เป็นผู้แนะนำ ผู้ช่วย ผู้ควบคุมดูแลเด็กให้สามารถรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รู้จักช่วยเหลือตนเอง คิด สังเกต ค้นหาเหตุผลด้วยตนเอง

2. ให้การอบรมเด็ก มากกว่าการสอน ครูคอยชี้แนะ ชักจูงและควบคุมดูแล สร้างความเจริญให้กับเด็ก

3. ให้อิสรภาพแก่เด็ก ตามธรรมชาติของเด็ก

4. ให้ความปลอดภัย เด็กเล็กๆ ที่ร่างกายแข็งแรงและไม่อยู่นิ่ง

5. ส่งเสริมความเจริญเติบโตด้านต่างๆ เข้าใจธรรมชาติของเด็ก เรื่องพัฒนาเด็ก

6. ปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม เด็กเล็กอายุ 1-5 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิตในการปลูกฝังชีวิตที่ดีแก่เด็กจึงต้องทำแต่ความดีอยู่เสมอ

7. ชัดเกลานิสัยที่ไม่ดี เด็กบางคนมีนิสัยดื้อรั้น เอาแต่ใจตนเอง รังแกผู้อื่น งอแง ตีนกั้ว ต้องแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีของเด็กด้วยการชี้แจงให้เห็น สอนให้รู้จักควบคุมตนเอง ตำนินลงโทษถ้ายังดื้อรั้นอยู่ ชมเชยถ้าเด็กประพฤติดีขึ้น การชัดเจนนิสัยต้องใช้เวลานาน ครูต้องฝึกอบรมอยู่เสมอ มีความอดทน เมตตาปราณีต่อเด็กเข้าใจปัญหาและสาเหตุของเด็ก

บทบาทครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลของ กรมวิชาการ (2540, อ้างถึงใน อัญมณี โชติสุวรรณ, 2550) ได้กำหนดไว้ ดังนี้

บทบาทครูพี่เลี้ยงเด็กต่อเด็ก

จัดสภาพแวดล้อม การจัดประสบการณ์ กิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กดึงดูดความสนใจเตรียมสื่อที่ทันสมัย ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กสม่ำเสมอฝึกการรับประทานอาหารกลางวัน มารยาทก่อน – หลัง การนอนหลับพักผ่อนประมาณ 2 ชั่วโมง ดูแลกิจวัตรก่อน – หลังการพักผ่อน และควรมีบทบาทดังนี้

1. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเด็กคอยดูแลให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเอง หัดคิด หัดสังเกต
2. เป็นผู้อบรมเด็ก และเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก เป็นตัวแทนของพ่อแม่
3. จัดเตรียมกิจกรรมหลายๆอย่างให้เด็กโดยเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กให้โอกาสเด็กได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองชอบ หรือถนัด ไม่มีการบังคับขู่เข็ญเด็ก
4. สอนให้เด็กรู้จักระวังรักษาตัวเองให้ปลอดภัย
5. ส่งเสริมการพัฒนาการทุกด้านทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปลูกฝังนิสัยที่ดี และช่วยชัดเจนนิสัยที่ไม่ดี
6. ไม่ควรเร่งเด็กเมื่อเด็กยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ ควรจะให้ความรู้ที่เหมาะสมกับวัย

Douville-Watson และWilson (2003 อ้างถึงใน เพ็ญศรี แสงเจริญ, 2549) สรุปว่าเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดูประกอบด้วย ปัจจัย 3 ประการ คือ ความใส่ใจ (attention) การยอมรับเด็ก (approval) และการให้ความรัก (affection) ซึ่งควรจะต้องเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก เช่น การยิ้มกับเด็ก การให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กทำ เป็นต้น ได้ให้แง่คิดว่าการแสดงความใส่ใจต่อเด็กควรเป็นไปในทางบวกหรือสนใจพฤติกรรมทางด้านบวกของเด็ก

มากกว่าการสนใจพฤติกรรมทางด้านลบของเด็ก เนื่องจากมีงานวิจัยสนับสนุนว่าพฤติกรรมใดๆ ที่ได้รับความสนใจไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือ ไม่ก็ตามจะก่อให้เกิดความถี่ในการเกิดพฤติกรรมนั้นๆ มากขึ้น ดังนั้น ผู้เลี้ยงดูควรแสดงความคาดหวังทางบวกเพื่อลดหรือป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การบอกเด็กว่า “พูดคุยกันเบาๆ” แทน “ห้ามตะโกน” เมื่อต้องการให้เด็กไม่ส่งเสียงดัง หรือใช้คำว่า “พูดเพราะ” แทน “อย่าพูดไม่เพราะ” เป็นต้น การแสดงการยอมรับในสิ่งที่เด็กทำ ให้เวลาในการใส่ใจต่อความต้องการของเด็กแต่ละคน เป็นการเชื่อมั่นและความไว้วางใจ กล้าที่จะเผชิญและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่อยู่รอบตัว

บทบาทครูที่เลี้ยงเด็กต่อผู้ปกครอง

ครูที่เลี้ยงเด็กสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมมือกันเพื่อพัฒนาเด็กในทางเดียวกัน สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการเด็กให้ไปในทิศทางเดียวกัน

ซูติมา ลวสุตานันท์ (2525) ได้ให้ความหมายของบทบาทของครูที่เลี้ยง ในการให้คำแนะนำ ดูแลเลี้ยงดู ตลอดจนจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ ที่ช่วยให้เด็กเจริญเติบโต สามารถช่วยเหลือตนเอง และปรับตัวเข้ากับสังคมได้เตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในการเรียนรู้ขั้นสูงขึ้นไปและเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป เป็นตัวแบบของพ่อแม่ เป็นเพื่อนของเด็กในขณะเดียวกัน การที่ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นอยู่กับปฏิบัติงานของครู

เพ็ญศรี แสงเจริญ (2549) ให้ความหมายบทบาทการดูแลเด็กเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดูในช่วงแรกสำคัญที่สุด มีผลต่อการเจริญเติบโตของพัฒนาการเด็ก เช่น พัฒนาการสมอง บุคลิกภาพ การเจริญเติบโต การให้ความอบอุ่น ตอบสนองความต้องการของเด็กให้ความรัก เข้าใจเรื่อง พัฒนาการ เล่นกับเด็ก เป็นคนสะอาด ดูแลเรื่องความปลอดภัยบทบาทครูที่เลี้ยงเด็ก มีความใกล้ชิดและสามารถส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีได้ ได้แก่ ความใส่ใจ การยอมรับเด็ก และการให้ความรักที่แสดงออกภายนอก การยิ้มบ่อย ๆ ทำให้เด็กตอบสนองต่อความรักของครู ดังนั้น ผู้เลี้ยงดูควรแสดงความคาดหวังทางบวก เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น ต้องให้การดูแล (care) และการให้การศึกษา (education)

ได้ให้ความหมายของครูที่เลี้ยงต้องเป็นครูที่ไม่ใช่พ่อแม่ที่คอยพะเน้าพะนอเด็ก ครูต้องมีชีวิตอย่างถ่อมตน มีความรักความเมตตา มีความกล้า มีขันติธรรม มีความสามารถ กล้าตัดสินใจ สร้างความสมดุลระหว่างความอดทนและไม่อดทนและรู้จักการประหยัดถ้อยคำ (Paulo Freir , 1992 อ้างถึงใน สดใส ชันติวรพงศ์, 2548)

อัญมณี โชติสุวรรณ (2550) ได้ให้ความหมายบทบาทและหน้าที่ครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล พบว่าครูมีบทบาทหลายด้านที่สำคัญมาก คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม ซึ่งครูต้องมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและผู้ปกครองโดยตรง ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็ก มีวิธีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและผู้ปกครองรวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็ก

ให้เป็นทิศทางเดียวกันนอกจากนี้ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งแนะและคอย
 เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับเด็กอนุบาล มีความรู้พื้นฐาน มีทำให้เด็กรู้สึกไว้วางใจ อ่อนน้อม ได้รับ
 พัฒนาการอย่างเหมาะสมตามวัย สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

สรุปบทบาทครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล ให้ความหมายคือ ความรับผิดชอบต่อบุคคลในเรื่องการอบรม
 เลี้ยงดูทางกายภาพ ทางจิตใจ ทางสังคม ทั้งหมดนี้ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกัน เพราะเด็กในวัยนี้สามารถ
 จดจำรายละเอียดจากชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตอันดีงาม ถ้าอยาก让孩子มีระเบียบวินัย ต้องเป็นแบบอย่าง
 ที่ดี หมั่นอบรมบ่มนิสัยที่ดีให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ

3.คุณลักษณะพึงประสงค์ของครู

คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ ดังนั้น
 คุณลักษณะของครู จึงหมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวของครู หรือผู้ที่
 ประกอบอาชีพครู ลักษณะของครูที่ดีในทัศนะต่างๆ รายละเอียดดังนี้

1) ลักษณะครูที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา คำสอนในพระพุทธศาสนา ส่วนที่กล่าวถึง
 ลักษณะของครูที่ดีคือคำสอนเรื่องกัลยาณมิตรธรรม 7 มีสาระ(ยนต์ ชุ่มจิต, 2550) ดังนี้

1.1) ปิโย แปลว่า น่ารัก หมายถึง ครูต้องเป็นผู้ให้ความสนทนากล้าแก่ศิษย์ ทำตัวน่ารักและเป็น
 รักของศิษย์ เพื่อให้ศิษย์มีความสบายใจและกล้าที่จะปรึกษา เรื่องต่างๆ

1.2) ครู แปลว่า นำเคารพ หมายถึง ครูต้องดูแลและปกครองศิษย์ ให้ศิษย์มีความอบอุ่นใจ เป็น
 ที่พึ่งได้ และรู้สึกปลอดภัย ประพฤติสมควรแก่ฐานะ

1.3) ภาวโยนิ แปลว่า นำเจริญใจ นายกองอยู่ในฐานะผู้ทรงคุณ หมายถึง ครูเป็นผู้มีความรู้และ
 ภูมิปัญญาแท้จริง เป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ครูจะต้องฝึกตนให้เชี่ยวชาญในวิชาการและ
 มีสมรรถภาพในการทำงานเสมอ

1.4) วัตตา แปลว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ หมายถึง ครูต้องรู้จักพูดให้ศิษย์เข้าใจ
 ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ สอนในสิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือน

1.5) วจนักขโม แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง ครูต้องพร้อมรับฟังคำปรึกษาการซักถาม คำ
 เสนอแนะและคำวิพากษ์วิจารณ์

1.6) คัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา แปลว่า แกล้งเรื่องล้าลึกได้ หมายถึง ครูต้องสามารถอธิบายเรื่อง
 ยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจง่าย และช่วยให้ศิษย์เข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง

1.7) โน จัญฐาน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล หมายถึง ครูไม่ชักนำศิษย์ไปในทาง
 เสื่อมเสีย ไม่ประพฤติชั่ว ละเว่นอบายมุข

2) ลักษณะของครูที่ดีตามแนวคิดในวงการศึกษาตะวันตก ความสำคัญกับลักษณะครูที่ดี ไว้ดังนี้
 (ธีระศักดิ์ อัครบวร, 2544)

2.1) เป็นผู้มีความรอบรู้ (Being Knowledge able) การมีความรู้หรือความเข้าใจในวิชาการต่างๆ ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดี แม่นยำในวิชาการที่สอนและวิชาอื่นๆตามสมควร

2.2) เป็นผู้มีความอารมณ์ขัน (Being Humorous) คือ การเป็นผู้ที่สามารถสอดแทรกความรู้สึกที่ทำให้ข้าขันหรือสนุกสนานในการสอน และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดค่านิยมอันดีงาม

2.3) เป็นผู้ยืดหยุ่นผ่อนปรน (Being Flexible) หมายถึง การมีความสามารถในเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับสถานการณ์ให้เหมาะสมกับการสอน รู้จักยืดหยุ่นในการอบรมสั่งสอน ปรับแผนการเรียน อุทิศเวลาแก่งานอย่างเต็มที่

2.4) เป็นผู้ตั้งใจทำงาน (Being Upbest) เป็นผู้มีความรักในตัวเองและยินดีในการสอน อุทิศเวลาแก่งานอย่างเต็มที่

2.5) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (Being Honest) ความซื่อสัตย์จริงใจเป็นสิ่งที่ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือไว้วางใจและมั่นใจที่ปฏิบัติหรือกระทำตามคำสั่งสอนของคุณ

2.6) เป็นผู้มีความสามารถสร้างความชัดเจน (Being Clear and Concise) ความสามารถในการทำให้ผู้ที่สัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวบรัดชัดเจน สามารถสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน นอกจากนั้นต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความชัดเจนโปร่งใส ถูกต้องตามหลักการและระเบียบอันดีงาม

2.7) เป็นคนเปิดเผย (Being Open) หมายถึง เป็นผู้ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ

2.8) เป็นผู้มีความอดทน (Being Patient) หมายถึง ความเป็นผู้มีความเพียร พยายาม หรือขยันขันแข็ง ทั้งอดทนต่อหน้าที่การงาน การสอน และพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน

2.9) เป็นแบบอย่างที่ดี (Being a role Model) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม ทั้งในเวลาสอนและการดำเนินชีวิต

2.10) เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้ (Being Able to Relate Theory Practice) การนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

2.11) เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Being Self Confident) คือ การกล้าตัดสินใจโดยสามารถเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาต่างๆ

2.12) เป็นผู้มีความสามารถในศิลปะวิทยาการหลายๆด้าน (Being Diversified)

2.13) เป็นผู้แต่งกายเหมาะสมและมีสุขอนามัยส่วนบุคคลดี (Being Well Groomed and Having Personal Hygiene) ครูต้องแต่งกายให้เหมาะสมและถูกต้องตามกาลเทศะเสมอและมีความแข็งแรงในสุขภาพกายและใจ

3) ลักษณะครูที่ดีจากผลการวิจัยต่างๆสามารถสรุปลักษณะครูที่ดีจากผลการวิจัยต่าง (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2544) ดังนี้

3.1) คุณลักษณะทางด้านส่วนตัว ครูที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ความประพฤติดี ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งด้านจริยธรรมและการแสดงออก ทั้งในห้องเรียนและในการดำเนินชีวิตประจำวัน

(2) มีความใฝ่รู้ดี ครูควรมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง ทันสมัย

(3) สุขภาพกายดี

(4) สุขภาพจิตใจดี

(5) บุคลิกภาพดี ศิษย์จะเกิดความเชื่อถือต่อครูได้ง่าย

(6) ความตรงต่อเวลา การตรงต่อเวลาเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือแก่ศิษย์โรงเรียน กำหนดเวลาเรียนแน่นอน ครูจึงควรตรงต่อเวลาในการเข้าสอน การตรวจงาน

(7) เจตคติที่ดีต่อศิษย์ ครูต้องเข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของศิษย์ ความแตกต่างของแต่ละบุคคลพร้อมกับส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ

(8) ความสามารถในการพูด ครูต้องมีการถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์ด้วยวิธีการพูดอยู่เสมอ ครูต้องสามารถใช้การพูดเป็นสื่อทำให้ศิษย์เข้าใจในบทเรียนได้ง่าย จึงต้องออกเสียงให้ชัดเจน น้ำเสียงไพเราะ น่าฟัง

3.2) คุณลักษณะทางด้านวิชาการและงานครู มีลักษณะดังนี้

(1) รอบรู้วิทยาการกว้างขวาง

(2) มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี

(3) มีความรู้ในวิธีการสอนดี การสอนเป็นงานที่สำคัญที่สุดของครู ครูจึงควรวางแผนการสอนเป็นอย่างดี มีการกำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบการสอน วิธีการสอนและ อุปกรณ์การสอน การจัดกิจกรรมการสอน และการประเมินผลการเรียน

(4) มีความคิดสร้างสรรค์ หาวิธีการใหม่ๆ เพื่อมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ พยายามหาความรู้เพิ่มเติมทั้งด้านวิชาการ วิธีการสอน

(5) เจตคติดีต่ออาชีพ มีความศรัทธาต่องานครู สนใจแก้ปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จด้วยความกระตือรือร้น และพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

(6) มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้กับนักเรียน หมายถึง การปรับปรุงวิธีการสอน เนื้อหา ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียน

(7) มีความเข้าใจศิษย์ ครูต้องเข้าใจศิษย์มีความแตกต่างกัน หากครูมีความเข้าใจแล้วก็จะสามารถช่วยเหลือศิษย์ในด้านการเรียนและความประพฤติได้ดียิ่งขึ้น

(8) มีความสามารถในการใช้กลวิธีการสอนต่างๆ ใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และวัยศิษย์ในแต่ละชั้น มีอุปกรณ์การสอนหรือสื่อเพื่อสร้างความสนใจแก่ศิษย์ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ศิษย์รู้จักคิดแก้ปัญหาต่างๆ และรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3.3) คุณลักษณะทางสังคม ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะทางด้านสังคมของครูจำแนกได้ดังนี้

(1) สัมพันธภาพที่ดีแก่ศิษย์ เนื่องจากหน้าที่ครูไม่ใช่เพียงการสอนเท่านั้น ต้องอบรมกล่อมเกลานิรันดร์ ความประพฤติ และต้องสามารถเป็นผู้นำและช่วยเหลือในการทำกิจกรรม

(2) สัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนครู ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(3) สัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครอง ครูและผู้ปกครองต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาต่างๆ ของเด็ก

(4) สัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลทั่วไปในชุมชนและท้องถิ่น นอกจากผู้ปกครอง นักเรียน และบุคคลอื่นๆ ที่ครูต้องเกี่ยวข้องด้วยในการปฏิบัติหน้าที่ครู

4) ลักษณะครูที่ดีตามเกณฑ์มาตรฐานคุรุสภา

ครูจะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งสิ้น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน (สำนักเลขาธิการคุรุสภา, 2549) ดังนี้

มาตรฐานการปฏิบัติงาน

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการที่องค์การหรือหน่วยงาน หรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุม ปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดแก่ผู้เรียน การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรัก และหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้น ในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิมรวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุงหรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาการสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิตเลือกใช้ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัยและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้

- 1) ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน
- 2) เทคนิค วิธีการ หรือ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้นๆ
- 3) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนด ที่เกิดกับผู้เรียน
- 4) ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไปการแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญรับฟังความคิดเห็นยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุก

ด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์หรือวิจารณ์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยการนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวร เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่งที่จะนำเอาวิกฤติต่างๆ มาเป็นโอกาสในการพัฒนาครูจำเป็นต้องมองมุมต่างๆ ของปัญหาแล้วนำไปพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่างๆ ได้ กล้าที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ

มาตรฐานการปฏิบัติตนของครู

จรรยาบรรณต่อตนเอง

1. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ
2. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

3. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า
4. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
5. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย วาจาและจิตใจ
6. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ
7. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2544) ได้กำหนดคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ สรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1. มีความรู้ดี ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัว ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถทางวิชาการ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ การสอนดี ปกครองดี สามารถอธิบายได้รอบรัดชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องยากให้ง่าย ควบคุมชั้นเรียนให้มีระเบียบวินัย เป็นต้น

2. มีบุคลิกที่ดี ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พูดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน เป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ มีอัธยาศัยที่ดี
3. มีคุณธรรมจริยธรรม ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ การประพฤติดี เว้นจากการอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีที่สุจริต ทั้งทางกาย วาจา และใจ ต้องมีคุณธรรม จริยธรรมประจำใจ คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน เป็นต้น
4. รักและเมตตาต่อศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
5. อบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามประพฤติเป็นแบบอย่างทางกาย วาจา ใจ
6. ไม่แสวงหาประโยชน์เป็นอามิสสินจ้างหาประโยชน์ใส่ตัวเอง
7. ไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย วาจาและจิตใจ สังคมของศิษย์
8. พัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
9. รักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
10. ช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
11. ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ลักษณะครูที่พึงประสงค์

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2543) ได้สรุปลักษณะของครูที่ดี เป็นลักษณะสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ภูมิรู้ ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัว ที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางวิชาการที่สอน เป็นผู้ที่มีปัญหาดีเฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสอนดี ปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัดชัดเจนสอนสนุกทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ควบคุมชั้นเรียนให้เป็นระเบียบวินัย
- 2) ภูมิธรรม คือการประพฤติดี เว้นจากการอบายมุขทั้งปวงกระทำแต่สิ่งที่ดีทั้งกายวาจาและใจ และครูต้องมีจรรยาบรรณ คุณธรรมสูง ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และ มานะอดทน
- 3) ภูมิฐาน คือ ครูมีบุคลิกภาพดี รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พูดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอัธยาศัยไมตรีดี กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย

สรุปได้ว่า ลักษณะครูที่พึงประสงค์ จะมีลักษณะที่ดีครอบคลุมทุกมิติ คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความประพฤติดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ที่แสดงต่อตนเองและบุคคลอื่น

4. กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2535, อ้างถึงใน อัญมณี โชติสุวรรณ, 2550) สรุปได้ดังนี้

1. ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 15 ปีบริบูรณ์
2. มีสุขภาพร่างกายและจิตใจ ต้องผ่านการตรวจสุขภาพก่อนปฏิบัติงาน ได้แก่ เอกซเรย์ปอด ตรวจพยาธิลำไส้ ตรวจเลือด ซีพีจีเอส ภูมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV) ตับอักเสบไวรัสบี
3. มีพื้นฐานความรู้ขั้นต่ำ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไปหรือเทียบเท่าและต้องผ่านการอบรมตามหลักสูตรผู้ดูแลเด็ก
4. อัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลเด็ก
 - ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็กอายุ 0 ต่ำกว่า 2 ปีไม่เกิน 5 คน
 - ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็กอายุ 2 ต่ำกว่า 4 ปีไม่เกิน 10 คน
 - ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็กอายุ 4 - 6 ปีไม่เกิน 20 คน

(กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น 2542 อ้างถึงใน เพ็ญศรี แสงเจริญ, 2549) ได้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ที่พี่เลี้ยงเด็ก จึงได้ให้การส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของพี่เลี้ยงเด็ก โดยมีหลักสูตรการฝึกอบรม 2 หลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรระยะสั้น หรือหลักสูตรระหว่างประจำการ ใช้ระยะเวลาประมาณ 5 วันเป็นหลักสูตรสำหรับครูพี่เลี้ยงเด็กที่กำลังปฏิบัติงานกับเด็กปฐมวัย
2. หลักสูตรระยะยาวหรือหลักสูตรก่อนประจำการ ใช้ระยะเวลา 30 วัน เป็นหลักสูตรสำหรับครูพี่เลี้ยงใหม่ซึ่งไม่มีคุณวุฒิทางด้านการศึกษาและพัฒนาการเด็กปฐมวัย หรือไม่เคยผ่านการอบรมทางด้านนี้มาก่อน และกำลังจะปฏิบัติงานกับเด็กปฐมวัย

พรพิพัฒน์ เพิ่มผล (2545) ได้ศึกษาคุณลักษณะ พฤติกรรมหลัก และพฤติกรรมบ่งชี้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ สรุปได้ดังนี้

1. มีความเมตตากรุณา ได้แก่ 1) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ครูไม่นิ่งดูตายและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นเต็มกำลังความสามารถ 2) มีความสนใจและห่วงใยการเรียนและความประพฤติของนักเรียนแนะนำเอาใจใส่ช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับความสุขและพึงทุกข์
2. มีความยุติธรรม ได้แก่ 1) มีความเป็นธรรมต่อนักเรียน เอาใจใส่และปฏิบัติต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงานทุกคนอย่างเสมอภาคและไม่ลำเอียง หากต้องตัดสินปัญหาของนักเรียนจะต้องระมัดระวังและมีความเป็นธรรม 2) มีความยินดีช่วยเหลือ ผู้ร่วมงานและผู้บริหารโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
3. มีความรับผิดชอบ ได้แก่ 1) มุ่งมั่นในผลงานมีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ 2) วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสมและปฏิบัติงานได้ทันเวลา ใช้เวลาได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ 3) ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนวางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จและมีประสิทธิภาพ มีความรอบคอบ ระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

4. มีวินัย ได้แก่ 1)วินัยในตนเอง ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและมีวิธีทำงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น 2)ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของหน่วยงานและสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด

5. มีความขยัน 1)มีความตั้งใจกระตือรือร้น และปฏิบัติงานเต็มความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ 2)มีความพยายาม ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรค ในการทำงาน เพื่อให้นักเรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมาย

6. มีความอดทน ได้แก่ 1)อดทนเมื่อเกิดอุปสรรคในขณะที่ปฏิบัติงาน ไม่ละทิ้งหน้าที่กลางคัน 2)มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ไม่โกรธง่าย และสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความอดทนอดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์

7. มีความประหยัด ได้แก่ 1) รู้จักประหยัดและอดออม ช่วยรักษาและใช้ของส่วนรวมให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า รู้จักเก็บออม เพื่อความมั่นคงของฐานะ

8. มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ได้แก่ 1) เห็นความสำคัญของอาชีพครู สนับสนุนการดำเนินงานขององค์การวิชาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพครูร่วมมือส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู ตั้งใจปฏิบัติงานหน้าที่ให้เกิดผลดีและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ 2)รักษาชื่อเสียงวิชาชีพครู ด้วยการรักษาความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การงานปกป้องและสร้างความเข้าใจอันดีต่อสังคมเกี่ยวกับวิชาชีพครู 3) เกิดความสำนึกและตระหนักที่จะเป็นครูที่ดีปฏิบัติตนให้เหมาะสมที่เป็นบุพชนียบุคคล

9. ความเป็นประชาธิปไตย ได้แก่ 1)รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นและโต้แย้งของผู้อื่น 2)มีเหตุผลยอมรับและปฏิบัติตามความคิดที่มีเหตุผล โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ใช้หลักการและเหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สรุปคุณลักษณะ พฤติกรรมหลัก และพฤติกรรมบ่งชี้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ บทบาท แนวทางการปฏิบัติของครูข้างต้น นักเรียนจะมีความเจริญงอกงามทางปัญญาและเกิดการเปลี่ยนแปลงรู้จักการแสวงหาความรู้ ครูเป็นผู้สนับสนุนและสร้างบรรยากาศในการเรียนโดยการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนตามความต้องการและศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ครูเป็นผู้ที่คอยชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้อง มีความเข้าใจพัฒนาการและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน จัดการเรียนให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ นักเรียนได้รับการดูแลจากครูในขณะที่อยู่โรงเรียนเปรียบเสมือนเป็นบ้านของตนเอง และครูจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

4.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของครูที่เลี้ยงเด็ก

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล

เบญจา แสงมลิ สมใจ ทักษิณชัยเมธาและลลิต ชูติกร (2522, อ้างอิงถึงใน ชูติมา ลวสุตานันท์, 2525)

1. ยุติธรรม ครูที่เลี้ยงเด็กต้องมีความยุติธรรม เนื่องจากเด็กมักมีปัญหาทำให้ตัดสินใจ

2. ชื่อสัตย์ เนื่องจากครูพี่เลี้ยงเด็กต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่ายและต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ๆ ด้วย
3. ยิ้มแย้มแจ่มใส ครูพี่เลี้ยงเด็กต้องเป็นผู้ที่มีความยิ้มแย้มแจ่มใส ดูน่าคบหาสมาคมด้วย ทำให้ผู้อยู่ใกล้ชิดรู้สึกอบอุ่น
4. คล่องแคล่วว่องไว ครูพี่เลี้ยงเด็กต้องเป็นผู้ที่กระฉับกระเฉง เนื่องจากเด็กวัยนี้โดยธรรมชาติแล้วเป็นคนที่ไม่อยู่นิ่ง
5. ควรฝึกวิธีการนั่ง การเดิน การยืนให้ถูกต้องน่าดู เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก
6. วาจาสุภาพ อ่อนหวานไพเราะ เด็กในวัยนี้กำลังเรียนรู้จดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการสื่อภาษาและทำตาม
7. ตรงต่อเวลาและหน้าที่ ควบคุมกิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ
8. เข้าใจธรรมชาติของเด็กและธรรมชาติของเด็ก ต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กอายุ 2-7 ปี และสามารถส่งเสริมพัฒนาการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. มนุษยสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากครูพี่เลี้ยงต้องปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้
10. ชอบศิลปะ การวาดรูประบายสี วาดเส้นกระดานโต้ ร้องเพลงประกอบท่าทาง สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้
11. รับฟังคำพูดของเด็กและตอบคำถาม
12. ให้ความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก สร้างความสัมพันธ์บ้านและสถานศึกษา
13. ประเมินผลการปฏิบัติงานตนเอง ได้แก่ ด้านการสอน การเรียนของเด็ก การผลิตและใช้สื่อการสอน การปรับตัวของเด็กการส่งเสริมพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน พ่อแม่ ผู้ปกครอง งานธุรการประจำชั้น
14. รักเด็ก ผู้ที่จะเป็นครูพี่เลี้ยงหรือผู้นำเกี่ยวกับเด็กนั้นจะต้องรักเด็กจึงจะอยู่กับเด็กได้ เป็นความรู้สึกละเอียดอ่อน
15. เมตตากรุณา การดูแลเด็กต้องมีจิตใจอ่อนโยนถึงจะทำให้เด็กกว้างง่ายและเป็นเด็กดี
16. อารมณ์ดี ผู้ที่อยู่กับเด็กจะต้องเป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ไม่โกรธง่าย ไม่โมโหร้าย ไม่ตกใจหรือตื่นเต้นจนเกินไปและมีอารมณ์ร่วมกับเด็ก
17. การตัดสินใจที่ดี ผู้ที่อบรมเด็กนั้น ต้องเป็นผู้ที่รู้จักเหตุผล มีความรอบคอบ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นสามารถระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาได้
18. ขยัน ผู้ที่อยู่กับเด็กนั้น ต้องเป็นผู้ที่เอาใจใส่ต่อหน้าที่ ไม่เบื่อง่ายในการทำงาน ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอไม่ดูตาย

19. การแต่งกายดี ครูที่อยู่กับเด็กควรรู้จักแต่งกายให้น่าดู สะอาด เรียบร้อยเด็กก็นั้นรักครู จึงชอบมองดูครูและจดจำสิ่งต่างๆ ของครูด้วยการที่เด็กได้เห็นสิ่งรอบตัวของเด็กดีงาม มีระเบียบ เด็กก็จะเป็นผู้มีระเบียบ

20. ทรวดทรงและท่าทางดี ครูที่อยู่กับเด็กควรฝึกในการนั่ง การเดิน การยืนให้ถูกท่า ระวังมัดระวัง ให้ทรวดทรงตรงอยู่เสมอ เพื่อเป็นแบบอย่างของเด็ก

คุณลักษณะของครูที่เลี้ยง มีดังนี้ (วันดี วุฒิโกศ, 2522) ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการสอน ภาษาชัดเจน สนุกสนาน
2. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ พุดจาสุภาพเรียบร้อย
3. คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นกันเองกับเด็ก สนิทสนม
4. คุณลักษณะด้านความประพฤติทางศีลธรรมและจรรยา เอาใจใส่ในงานของตนเอง รักและศรัทธาอาชีพครู ให้เกียรติครูด้วยกัน ซื่อสัตย์และยุติธรรม

ก่อน สวัสดิพิณนิชย์ (2513, อ้างถึงใน วันดี วุฒิโกศ, 2522) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของครูไว้คือ รักเด็ก เข้าใจเด็ก จะต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง ต้องจัดหลักสูตรและบทเรียนเป็นตัวอย่างที่เชี่ยวชาญ ดูแลสุขภาพอนามัยและสังคมของเด็ก ประการสุดท้ายครูควรเป็นตัวอย่งที่ดีกับเด็กในแง่ของวัฒนธรรม

บุญเยี่ยม จิตรดอน (2520, อ้างถึงใน อัญมณี โชติสุวรรณ, 2550) กล่าวถึงลักษณะของผู้ดูแลเด็กไว้ ดังนี้

1. จะต้องรักเด็กจริงๆ สนุกสนานร่วมกับเด็กแต่ละคนอย่างทั่วถึง ไม่ควรเลือกที่รักมักที่ชัง
2. ยอมรับความจริงในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้โอกาสเด็กแต่ละคนได้ประสบความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจ เรียนรู้ถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับตัวเข้ากับกลุ่มสังคมต่างๆ ได้
3. พยายามหาส่วนดีในตัวเด็ก ใช้วิธีชมอย่างฉลาดเพื่อให้เด็กได้มีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดี
4. ใช้วิธีการแนะนำอย่างฉลาด ระวังมัดระวังเพื่อควบคุมกิจกรรมารยาทรวมทั้งความปลอดภัย และควรปล่อยให้เด็กได้มีส่วนร่วมอย่างมีขอบเขต
5. พุดกับเด็กช้าๆ และชัดเจนชัดคำ เพื่อให้เด็กทั้งชั้นได้ยินโดยทั่วกัน แต่ไม่ถึงกับตะโกน
6. ไม่ดูถูกเหยียดหยามเด็กและไม่ปล่อยให้เด็กหัวเราะเยาะเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด

อัญมณี โชติสุวรรณ (2550) ให้ความหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูที่เลี้ยงว่า สุขภาพดี มีความอดทนและอดกลั้น อยู่ในวัยหนุ่มสาว มีอารมณ์ขัน มีไหวพริบ มีการฝึก และมีประสบการณ์ รู้จักการควบคุมเสียงไม่ให้ดังหรือเบาเกินไป รักเด็กโดยทั่วหน้า

สุทธาสินี วิเวกนนท์ (2533) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของครูประถมศึกษาศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครในยุคโลกาภิวัตน์ตามการรับรู้ของตนเอง พบว่า ครูประถมมีบุคลิกภาพ เป็นคนรักธรรมชาติ รักเพื่อน

มนุษย์ รักศิลปะ กระตือรือร้น ตื่นตัวอยู่เสมอ รับผิดชอบต่อข้อมูลอยู่เสมอ ยกเว้นการปรับตัวอยู่กับคนต่างชาติ ด้านวิชาสามารถเป็นที่พึ่งพาของผู้อื่น มีลักษณะมีคุณธรรม ปฏิบัติต่อหน้าที่ รักความเป็นธรรม

สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยง หมายถึง คุณลักษณะทางด้านการสอน เช่น การจัดเตรียมการเรียนการสอน อบรมเลี้ยงดู ดูแลในเรื่องของกิจวัตรประจำวัน คุณลักษณะทางด้านสังคมการติดต่อสื่อสาร เช่น การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของพฤติกรรมและแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็ก คุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพการวางตัวต่อศิษย์ ตนเอง และผู้ปกครอง เช่น อ่อนโยน เข้าใจเด็ก สามารถแก้ปัญหาให้เด็กได้ สุขุม มีสติรอบคอบ

1. คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

พบปัญหาที่เกิดจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็ก ดังนี้ (เพ็ญศรี แสงเจริญ, 2549)

1. ไม่เอาใจใส่ดูแลเด็ก
 2. สร้างอิทธิพลในการทำงาน เนื่องจากอยู่ในสถานที่ปฏิบัติงานมาเป็นเวลานาน
 3. ไม่เข้าใจในตัวเด็กและสภาพปัญหาที่แท้จริง
 4. ชอบบังคับขู่เข็ญให้เด็กทำงานจนขาดอิสระและการมีส่วนร่วมในการทำงาน
 5. จำนวนบุคลากรมีน้อย และไม่มีความรู้ด้านการดูแลเด็กและเอาใจใส่แนะนำด้านการศึกษาของเด็ก
 6. การบรรจุบุคลากรไม่ตรงตามตำแหน่งและใช้ระบบการเลือกรับ ทำให้ได้บุคลากรที่ไม่มีความรู้และประสบการณ์การดูแลเด็ก
 7. ขาดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักสูตรและการพัฒนาเด็ก
 8. ขาดการประสานงานระหว่างฝ่ายและวิชาชีพ
 9. มีความขัดแย้งในระหว่างผู้ร่วมงาน
 10. ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ในขณะทำงาน
 11. ไม่สามารถแยกแยะปัญหาครอบครัวออกจากงานได้
 12. ไม่มีเวลาและโอกาสในการสร้างสัมพันธภาพกับเด็ก เนื่องจากเด็กเจ็บป่วยบ่อย ไม่เข้าใจความต้องการของเด็ก จึงไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างพอเพียง
- พิจิตรา ลาวณีย์ศิริ (2533) สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการของสถานรับเลี้ยงเด็กเกี่ยวกับการจัดสภาพการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก ดังนี้
1. ขาดบุคลากรที่ไว้ใจได้ มาทำงานกับเด็ก
 2. หาครูพี่เลี้ยงเด็กที่มีความรู้เรื่องเด็กได้ยาก
 3. ครูพี่เลี้ยงเด็กมาทำงานไม่ตรงเวลา ขาดความรับผิดชอบ

จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กที่กล่าวข้างต้น พบว่า การปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญแต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเท่าที่ควรจากผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัย

1. ความหมายของการศึกษาปฐมวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545) การศึกษาระดับปฐมวัยนั้นเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีการเตรียมความพร้อมและได้รับการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสมในทุกๆ ด้านและพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในการเรียนชั้นประถมศึกษา คำว่า การศึกษาปฐมวัยจึงเป็นการศึกษาที่ให้แก่เด็กแรกเกิด จนถึงอายุ 6 ปี หรือ 8 ปี สำหรับบางประเทศ โดยให้หมายถึงการบริการดูแล และให้การศึกษ แก่เด็กอายุแรกเกิดถึงอายุ 8 ปี โดยจัดในรูปแบบของการดูแล ทารก ดูแลเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล ซึ่งทำให้ลักษณะการจัดการจัดการศึกษามี 2 แบบ คือ บริบาลศึกษาและอนุบาลศึกษา โดยบริบาลศึกษา จะเน้นการดูแลเด็กเล็กอายุน้อยกว่า 3 ขวบ หรือ 3 ขวบลงมา ส่วนการดูแลเด็ก และการส่งเสริมเด็กอายุ 3 – 5 ปี จัดเป็นการอนุบาลศึกษา

อนุบาลศึกษา หมายถึง การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล ที่เป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบบริบาลศึกษา ให้เป็นระบบมากขึ้น เพรอบเบล เป็นผู้พัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้เป็นรูปแบบการศึกษาอย่างเป็นระบบ จนได้สมญานามว่า บิดาแห่งการศึกษาอนุบาล ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้แกเด็กเล็ก อายุ 3 – 6 ปี บางประเทศ เช่นสหรัฐอเมริกา กำหนดอายุสูงสุดเป็น 8 ปี รวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เข้าไปด้วย เพื่อเป็นการต่อเนื่อง ปัจจุบันทั้งคำว่า บริบาลศึกษากับอนุบาลศึกษาได้เรียกรวมเป็นการศึกษาปฐมวัย ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย จะเน้นไปที่การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี มีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบซึ่งรูปแบบที่ใช้ส่วนใหญ่จัดตามรูปแบบการศึกษาอนุบาล โดยเน้นการเตรียมความพร้อมด้วยการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบเตรียมความพร้อมนี้ ไม่ใช่หลักสูตรหรือมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยแต่เป็นปรัชญา หรือวิธีการทำงานแก่เด็กปฐมวัยที่เน้นการใช้ความรู้เกี่ยวกับเด็กด้านการพัฒนาและความแตกต่างของเด็กในการจัดการศึกษาให้แกเด็กเป็นสำคัญ

ดังนั้น การศึกษาอนุบาลหมายถึงการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เพื่อให้เด็กจะได้รับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

2 จุดประสงค์ของการศึกษาปฐมวัย

การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยศึกษา จะมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดู เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการพัฒนาเด็กในด้านการอ่าน เขียน แต่เป็นการเตรียมเด็กเพื่อความพร้อมในการเรียนสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อจัดการศึกษาเป็นบริการการดูแล และเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการพร้อมกันนั้น ยังเป็นการให้การศึกษ เพื่อส่งเสริมการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เพื่อทักษะทางปัญญา และพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็กรวมถึงการช่วยเด็กด้อยโอกาส และการให้การศึกษแก่ผู้ปกครอง เพื่อการเลี้ยงดูเด็กให้ดี (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545 อ้างอิงถึงใน Essa, 1996) ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ปลูกฝังนิสัยทางสุขภาพอนามัย ฝึกกิจนิสัยและสุขนิสัย รู้จักรักษาความสะอาด เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รู้จักการใช้ห้องน้ำห้องส้วมได้ถูกต้องฝึกให้เล่นและออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส และรู้จักพักผ่อน อย่างถูกวิธี

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมด้านสุขภาพจิต เช่น ปลูกฝังให้รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจแจ่มใส ชื่นชมต่อความไพเราะและสิ่งสวยงาม ฝึกให้มีจิตใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญู กตเวทิตา เคารพเชื่อฟัง ประหยัด ขยันหมั่นเพียรอดทน มีระเบียบวินัย และเชื่อถือคำสั่งสอนของศาสนา

3. ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัย เช่น ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเคารพตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออกด้วยตนเอง ในทางที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบ ฝึกให้เป็นผู้รู้จักการรับ การให้ พร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี

4. สติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เช่น ใ้รู้จักหาเหตุผลจนเกิดความเข้าใจ และรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ฝึกให้เป็นคนขยัน รักการเรียน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีประสบการณ์พอที่จะเรียนในระดับต่อไป

3. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่างจากหลักสูตรการศึกษาระดับอื่นๆ เป็นหลักสูตรเน้นพัฒนาการ โดยมีอายุและพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนเป็นกรอบการพัฒนาเป็นสาระ และประสบการณ์ที่ต้องเป็นทั้งการเรียนรู้ที่สร้างเสริมพัฒนาการส่งเสริมความเป็นมนุษย์ให้อยู่ในสังคมให้เป็นปกติสุข และพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้สาระของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไม่มีข้อกำหนดตายตัวเป็นรายวิชา แต่เป็นกรอบสาระสำหรับให้ครูเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กวัย 3 – 6 ขวบ เป็นวัยอยากเรียนอยากรู้ เด็ก 3 ขวบแรกอาจต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด แต่เมื่ออายุ 3 ขวบขึ้นไป การเรียนรู้จะชัดเจน อายุได้ 5 ขวบ เด็กมีพัฒนาการทางการเคลื่อนไหวมากขึ้น สามารถตัดปะ วาดภาพ และหัดเขียน

หัดทำได้ด้วยตัวเองทักษะทางภาษามีสูงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดี ความต้องการการเรียนรู้จะแตกต่างกัน ออกไปจาก 3 – 4 ขวบ ซึ่งมีลักษณะของเด็กวัยนี้

กรมวิชาการ (2546) ได้เสนอกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครู ควรจัดให้เด็กเป็นประจำทุกวัน คือ

1. กิจกรรมเสรี หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือ ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมบทบาทสมมติ มุมหมอ มุมร้านค้า มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุม ธรรมชาติศึกษา มุมเล่นน้ำ หรือมุมเล่นทราย

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะและการประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การเล่นสี การพับ ฉีก ตัด ปะ การปั้น การประดิษฐ์เศษวัสดุ

3. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมในวงกลม หรือกิจกรรมกลุ่มที่มีโอกาสฟัง พูด คิด และ ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียน ได้แก่ การสนทนาอภิปรายซักถาม การเล่านิทาน การ เล่นบทบาทสมมติ การร้องเพลง การเล่นเกม การท่องคำคล้องจอง การศึกษานอกสถานที่

4. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กการทำงานประสาน สัมพันธ์ของอวัยวะต่างๆ ช่วยให้เด็กร่างกายแข็งแรง อารมณ์แจ่มใส ได้แก่การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่น น้ำ เล่นทราย ถีบจักรยาน เล่นเกม

5. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง กิจกรรมที่ให้มีการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของ ร่างกายตามจังหวะอย่างอิสระ โดยใช้เสียงเพลง การเคาะจังหวะ เพื่อให้เด็กมีจินตนาการ ความสร้างสรรค์ ได้แก่ การร้องเพลง คำคล้องจอง การเคลื่อนไหวตามความคิดสร้างสรรค์

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่มีกฎกติกาต่างๆ เพื่อฝึกการสังเกตพัฒนากระบวนการคิดการ เกิดความคิดรวบยอด โดยเด็กเล่นคนเดียว หรือเล่นเป็นกลุ่ม ได้แก่เกมจับคู่ เกมแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เกมเรียงลำดับ เกมการสังเกต รายละเอียดของภาพเกมหาความสัมพันธ์ จากการที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ ว่า การจัดการเรียนการสอนปฐมวัยเป็นการจัดประสบการณ์ต่างๆ

การเรียนการสอน สำหรับเด็กปฐมวัย ไม่ใช่การอ่าน คัด เขียน และคิดเลข เพราะการสอน เช่นนั้น เป็นการเร่งพัฒนาการเด็กให้เร็วไปกว่าธรรมชาติ โดยธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กจะเป็นไป อย่างต่อเนื่องจากง่ายไปสู่ความซับซ้อนพัฒนาการของเด็กแต่ละคนมีอัตราแตกต่างกันในแต่ละด้าน ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากบ้านหรือครูที่จัดขึ้นจะทำให้เด็กเรียนรู้ข้อความรู้ด้วยการซึมซับประสบการณ์ จากการพูดการฟัง การสังเกต และการใช้ความคิดขณะทำกิจกรรมและสัมผัส กิจกรรมที่เด็กได้รับนั้นต้อง สอดคล้องกับระดับพัฒนาการของเด็กด้วยพัฒนาการของเด็กแต่ละคนมีอัตราแตกต่างกันในแต่ละด้าน ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากบ้านหรือครูที่จัดขึ้นจะทำให้เด็กเรียนรู้ข้อความรู้ด้วยการซึมซับประสบการณ์

จากการพูดการฟัง การสังเกต และการใช้ความคิดขณะทำกิจกรรมและสัมผัส กิจกรรมที่เด็กได้รับนั้นต้องสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของเด็กด้วย

4.การจัดการศึกษาปฐมวัยในระบบโรงเรียน

กฤษยา ตันติผลาชีวะ(2547) การศึกษาปฐมวัย ไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับก็ตาม แต่การศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาที่เรียกว่า โรงเรียนอนุบาล จะมีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบในรูปแบบของโรงเรียน โดยมีการจัดชั้นเรียน กำหนดเวลาเรียน มีตารางกิจกรรมประจำวัน มีการจัดการสอนของครูและการจัดชั้นเรียนของการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สื่อสารกับผู้อื่นเป็น และรู้จักการปรับตัว ซึ่งเรียกว่า เตรียมความพร้อม ปัจจุบันมีรูปแบบของการจัดชั้นเรียนเป็น 3 รูปแบบ ตามหลักสูตร ดังนี้

4.1. หลักสูตร 1 ปี เด็กที่เข้าเรียนต้องมีอายุ 5 ปีบริบูรณ์ ถึง 6 ปี หรือมีอายุก่อนเกณฑ์ภาคบังคับ 1 ปี

4.2 หลักสูตร 2 ปี จำแนกเป็น 2 ชั้นเรียน

ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เด็กที่เข้าเรียนต้องมีอายุ 4 ปีบริบูรณ์ถึง 5 ปี

ชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลักสูตร 3 ปี มี 3 ชั้นเรียน ประกอบด้วย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เด็กที่เข้าเรียนต้องมีอายุ 3 ปีบริบูรณ์ถึง 4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ชั้นอนุบาลปีที่ 3

หฤทัย อรุณศิริ (2551) การจัดชั้นเรียนดังกล่าวนี้อาจพบว่า มีการเรียกชื่อชั้นปีแตกต่างกันไป สำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชนเรียกชั้นเรียน อนุบาลปีที่ 1 อนุบาลปีที่ 2 อนุบาลปีที่ 3 ส่วนโรงเรียนรัฐบาล อาจมีหลักสูตร 1 ปี แต่ส่วนใหญ่เป็น 2 ปี สำหรับหลักสูตร 1 ปี เราเรียกว่า เตรียม ป.1 หรือบางแห่งเรียกว่า ชั้นเด็กเล็ก เป็นต้น ความแตกต่างของการเรียกชั้นเรียนนี้ ในต่างประเทศก็เป็นเช่นเดียวกัน บางประเทศจัดชั้นเรียนเป็น 3 ชั้นเรียนโดยเรียกแต่ละชั้นเรียนว่า ชั้นเด็กเล็ก ชั้นเรียนอนุบาล และชั้นเรียนก่อนประถมศึกษา การจัดชั้นเรียนในระดับปฐมวัยนั้นมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปแต่ส่วนใหญ่โรงเรียนของรัฐบาล จะมี 2 ระดับชั้นก็คือ อนุบาลปีที่ 1 อนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดเอกชนจะมี 3 ระดับชั้น คือ อนุบาลปีที่ 1 อนุบาลปีที่ 2 อนุบาลปีที่ 3

5 ด้านบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย

หฤทัย อรุณศิริ (2551) บุคลากรที่ทำหน้าที่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือโรงเรียนอนุบาล ประกอบด้วย บุคคลต่อไปนี้

1 นักการศึกษาปฐมวัย หมายถึง ผู้ที่ทำงานกับเด็กอายุ แรกเกิดถึง 8 ปี และมีเจตจำนงที่พัฒนาตนเอง โดยเข้าร่วมในโครงการฝึกอบรม ในการพัฒนาความรู้และสมรรถนะทางการศึกษาปฐมวัย

2 ครูปฐมวัย หมายถึง ผู้รับผิดชอบการวางแผนและการจัดโปรแกรมสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียน นิเทศผู้ช่วยครู และผู้ดูแลเด็ก ปกติต้องสำเร็จการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา หรือ พัฒนาการเด็ก

3. ผู้ช่วยครูปฐมวัย หมายถึง ผู้ทำหน้าที่วางแผนและจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ดูแลเด็กและให้ความรู้แก่เด็ก

4. ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็กและช่วยครูให้การศึกษาแก่เด็ก

5. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ให้การดูแลเบื้องต้นแก่เด็ก สนับสนุน ป้องกันและแนะนำเด็กในฐานะผู้ปกครองและพร้อมร่วมมือกับครูและโรงเรียน ครูเป็นบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญที่สุด ในการที่จะพัฒนาส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการเป็นไปตามวัยได้เหมาะสม ทั้งนี้ เพราะเมื่อเด็กเข้ามาอยู่ในสถานศึกษาปฐมวัยครูเป็นบุคคลที่ดูแลและอยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ดังนั้น ครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมในการดูแลเด็กได้เป็นอย่างดี

6. การสอนเด็กเล็กเพื่อเขียน อ่าน และสะกด

Susan R. Johnson (2007) กล่าวสรุปไว้ดังนี้ มีความเชื่อที่ว่าถ้าเราเริ่มต้นสอนให้เด็กรู้จักการเขียน การอ่าน และการสะกดคำตั้งแต่เข้าเรียนอนุบาล พวกเขาจะกลายเป็นเด็กที่อ่านเขียนและสะกดคำคล่องเมื่อเข้าเรียนในชั้นประถม อย่างไรก็ตาม มันก็ไม่ได้เป็นจริงนัก เพราะในความเป็นจริงเราควรสอนตอนที่เด็กมีความพร้อมในการอ่านเขียนและสะกดคำ นักวิชาการ ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกล่าวว่า ความนิยมที่ต้องการป้อนความรู้ให้แก่เด็กตั้งแต่เรียนในชั้นเตรียมอนุบาลและอนุบาลนั้นจะส่งผลให้เกิดปัญหาที่เด็กขาดความสนใจในการคิดวิเคราะห์ (คิดวิเคราะห์ไม่เป็น) และมีความบกพร่องทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็น

เด็กควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับระบบการทำงานของอวัยวะต่างๆ แทนที่จะให้เด็กมานั่งเรียนแล้วสนใจแต่เพียงตัวเลข ตัวหนังสือ รูปร่าง หรือ รูปทรง การได้เคลื่อนไหวร่างกาย จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่าขณะนี้ตนกำลังอยู่ส่วนไหน กำลังทำอะไร ซึ่งจากการศึกษา พบว่า เด็กบางคนไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองกำลังทำอะไร เพราะฉะนั้นคุณลองคิดดูเองว่าคุณควรให้บุตรหลานของท่านได้วิ่งเล่นเคลื่อนไหวอย่างมีอิสระหรือนั่งอยู่กับโต๊ะเพียงเท่านั้น

ระบบการศึกษาของเราในปัจจุบันสอนให้เด็กอ่านแบบที่ไม่สร้างสรรค์ เด็กในชั้นเตรียมอนุบาลและอนุบาลจะได้รับการคาดหวังให้จดจำตัวอักษรและคำศัพท์ให้ได้ก่อนที่สมองของพวกเขาได้รับการพัฒนาในส่วนที่สามารถแยกแยะคำต่างๆเองหรือเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน เราได้ลองขอให้เด็กอ่านเมื่อสมองซีกขวาของพวกเขาได้รับการพัฒนาจนสามารถอ่านออกเป็นคำได้

ส่วนสั่งการอ่านของสมองซีกขวาจะได้รับการพัฒนาเมื่อเด็กอายุ 4 – 7 ปี เด็กจะเริ่มจดจำคำศัพท์โดยการมองตัวพยัญชนะต้น ตัวพยัญชนะท้าย และความยาวรูปร่างของคำศัพท์ สมองซีกขวาจะสั่งการให้เด็กหัดเดาคำศัพท์โดยไม่ต้องสะกดคำหรืออ่านออกได้ (เทียบเสียงได้)

ในทางกลับกัน ส่วนสั่งการอ่านของสมองซีกซ้ายและส่วนเชื่อมต่อระหว่างซีกซ้ายและขวาจะยังไม่มีการพัฒนาจนกว่าจะอายุ 7 – 9 ปี เด็กผู้หญิงอาจจะมีการพัฒนาที่เร็วกว่า ในขณะที่เด็กผู้ชายจะต้องรอ

จนกว่าอายุ 10 – 11 ปี ส่วนสิ่งการอ่านในสมองซีกซ้ายจะช่วยเด็กในการจับคู่เสียงกับตัวอักษรในการอ่าน ออกเสียงที่ถูกต้องและจดจำการสะกดคำนั้น

เพราะส่วนสิ่งการอ่านในสมองซีกขวานั้นจะมองเห็นรูปแบบของตัวอักษรและตัวเลขเป็นรูปภาพ จึงเป็นการง่ายที่จะสอนเด็กอ่านโดยการอิงรูปภาพหรือให้วาดรูป นี่เป็นสิ่งที่โรงเรียน Waldorf ทำอยู่ ตัวอย่างเช่น ตัวอักษร M สามารถสื่อถึงภูเขา 2 เขามีที่หุบเขาอยู่ระหว่างกลาง ในขณะที่ครูวาดรูปบน กระดาน ครูจะพูดว่าเสียง M เป็นเสียงแรกที่เราได้ยินเวลาที่พูดคำว่า Mountains หรืออักษรตัว K ครูก็จะ วาดรูปพระราชา อักษรตัว B เป็นรูปกระต่าย (bunny) หรือ ฝี่เสื้อ และอักษร W เป็นรูปคลื่น

สิ่งที่จะไม่ช่วยในการพัฒนาประสาทการรับรู้ในด้านนี้ คือ การให้เด็กจดจำรูปทรงของตัวอักษร F หรือ จำเป็นคำอย่าง FOX อักษร B ในคำว่า BOY และอักษร C ในคำว่า CROCODILE คำเหล่านี้ไม่ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการถึงรูปทรงของตัวอักษร กล่าวคือ ตัว F ไม่ได้มีรูปร่างเป็น สุนัขจึงจอก ตักอักษร B ไม่ได้มีรูปร่างเหมือน เด็กผู้ชาย และตัวอักษร C ไม่ได้มีรูปร่างเหมือนจระเข้

เวลาที่เราให้เด็กอ่านและความสามารถในการอ่านของสมองซีกขวาได้อย่างเดียวนั้น เรากำลัง สร้างปัญหาในการเรียนรู้ให้เด็กในอนาคต เพราะเด็กจะมองเพียงตัวพยัญชนะต้น ตัวพยัญชนะท้าย และ ความยาวของคำศัพท์ จากนั้นจึงเดา ตัวอย่างเช่น เวลาดูคำว่า “STAMP” เด็กอาจจะนึกถึงคำว่า “STOP” หรือ “STUMP” หรือถ้าเรายกคำว่า “TOGETHER” ให้ดู เด็กจะอ่านถูกต้องแต่จำไม่ได้ว่าสะกดอย่างไร นอกจากนี้ยังมีคำว่า FRIEND, FIND, FOUND และ FILLED, FILED, FLOOD

การอ่านโดยใช้การจำเพียงอย่างเดียวจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อเป็นคำสั้นๆ เด็กที่อ่านโดยใช้สมองซีกขวา เพียงอย่างเดียวจะรู้สึกอ่อนล้าหลังจากที่อ่านจบหนึ่งย่อหน้าสั้นๆ และพวกเขาจะพูดท่องจำเหมือนนกแก้ว นกขุนทอง ทั้งนี้เนื่องจากว่าสมองจะต้องตีความแต่ละคำ ทำให้ไม่มีเวลายามานั่งนึกภาพที่เกี่ยวข้องกับคำที่ อ่าน นี่จะเป็นการจำกัดทางความคิดในการตีความเข้าใจ ตัวอย่างเช่น เวลาที่เด็กทำรายงาน เด็กจะทำมา ในลักษณะการคัดลอกคำต่อคำนั้นเพราะเด็กสามารถจดจำได้เพียงคำต่อคำ ไม่สามารถอ่านแล้วสรุป ออกมาหรือเข้าใจความคิดแฝงที่อยู่ในเนื้อเรื่องได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่า การอ่านควรจะนำมาใช้สอนเมื่อตอนที่สมองทั้งสองซีก ของเด็กได้รับการพัฒนาแล้ว เพราะจะช่วยให้เด็กได้ใช้ความจำในการจดจำคำศัพท์สั้นๆ และใช้ความ เข้าใจกับเนื้อเรื่องอย่างร้อยแก้วร้อยกรอง นอกจากนี้ เด็กยังต้องได้รับการพัฒนาสมองส่วนที่เชื่อมต่อกัน ระหว่างซีกขวาและซีกซ้าย เพราะจะช่วยทำให้สมองสามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพเท่าๆกันในเวลา เดียวกัน ด้วยเหตุนี้เด็กจึงจะสามารถอ่านเพื่อจดจำและเข้าใจเนื้อหาไปพร้อมๆกันได้

เมื่อเด็กได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องจนกระทั่งสามารถทำบางสิ่งบางอย่างที่ตรงกันข้ามกันได้ เช่น การเหวี่ยงแขนและขาคนละข้างไปด้านหน้าในเวลาเดียวกันโดยที่ไม่ต้องหยุดคิดหรือตั้งใจทำ จึงจะเรียกได้ ว่า ส่วนเชื่อมต่อระหว่างสมองซีกซ้ายและขวาทำงานได้เป็นอย่างดี ถ้าเด็กสามารถทำเช่นนี้ได้ หมายความว่า

ว่า สมอชีกขวาและชีกซ้ายกำลังทำงานประสานกันอยู่ แต่ถ้าทำได้ทีละข้างนั้นหมายความว่าสมอส่วนนี้ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร

ส่วนเด็กที่สามารถอ่านไปทำความเข้าใจไปได้แล้วจะสามารถแลกเปลี่ยนพูดคุยและเขียนในสิ่งที่เขาอ่านด้วยคำพูดของเขาเอง เพราะเขาสามารถนึกย้อนภาพเรื่องราวในหัวได้โดยไม่ต้องนึกเป็นคำๆไป ดังนั้น เด็กกลุ่มนี้จึงมีเวลาในการทำความเข้าใจหลังการอ่านและจะเรียนรู้วิธีการสะกดคำได้ง่ายขึ้น

การฝึกฝนอีกสิ่งหนึ่ง นอกเหนือไปจากการอ่านและสะกดคำในช่วงที่สมอกำลังพัฒนา คือการให้เด็กลงมือจับดินสอและเขียน คุณจะสังเกตเห็นว่ามีอีกข้างที่ไม่ได้จับดินสอเขียนเคลื่อนไหวตามไปด้วย โดยที่เด็กไม่ได้รับรู้ เพราะฉะนั้น เด็กจึงไม่ควรถูกบังคับให้เขียนจนกว่าจะได้รับการพัฒนา มิฉะนั้นเด็กจะจับดินสอแน่น เขียนตัวอักษรเล็กและแคบ และคัดลายมือไม่สวย

ขั้นตอนการสอนการเขียนให้แก่เด็ก คือ หนึ่ง เด็กควรเรียนการเขียนตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับรูปได้ สอง เด็กสามารถฝึกฝนโดยการตัวอักษรติดต่อกันเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งการเขียนอย่างนี้จะช่วยให้สมอทั้งสองชีกทำงาน การเขียนตัวอักษรพิมพ์เล็กเป็นสิ่งที่ยากและต้องใช้ความสามารถของสมอชีกซ้ายซึ่งจะได้รับการพัฒนาเต็มที่ในช่วงอายุ 7 – 9 ปี ผู้หญิงอาจจะได้เริ่มก่อนตั้งแต่อายุ 6 ปี ในขณะที่เด็กผู้ชายจะต้องอายุ 9 ปีก่อน

สำหรับเด็กที่เรียนเกรด 4 – 7 จากทั้งโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชนบางคนสามารถสะกดคำได้บ้างและใช้การอ่านแบบท่องจำอยู่ กล่าวคือ พวกเขาสามารถใช้สมอชีกซ้ายในการอ่านออกเสียง แต่เด็กกลุ่มนี้จะประมวลคำศัพท์ที่อ่านครั้งแรกจากสมอชีกขวาก่อน ตัวอย่างเช่น ตอนที่ให้ตัวอย่างประโยค “Six byos wnet on a vacaiton tohgeter and they wnet fsihing in a bule baot” เด็กสามารถอ่านได้โดยไม่ได้สังเกตเลยว่าคำเหล่านั้นสะกดผิด แต่พอให้อ่านอีกครั้ง คราวนี้เป็นประโยคที่สะกดถูกต้อง เด็กก็อ่านได้ถูกต้องโดยไม่ได้ทักท้วง หรืออาจจะแย้งว่ามีคำหรือสองคำที่สะกดแตกต่าง

สิ่งที่น่ากังวล คือ การที่ให้เด็กเหล่านี้ถูกผลักดันให้เริ่มอ่านตั้งแต่วัยเด็ก เพราะฉะนั้นเด็กก็จะอ่านโดยใช้ความจำเท่านั้น แต่พอสมอชีกซ้ายได้รับการพัฒนาแล้ว เด็กๆก็ยังติดนิสัยอ่านจากความจำก่อน ถ้าไม่เข้าใจจึงจะใช้สมอชีกซ้ายในการประมวลผลการอ่าน ด้วยนิสัยการอ่านแบบนี้ ทำให้สมอทั้งสองชีกทำงานไม่พร้อมกัน และส่งผลถึงการทำงานของอวัยวะต่างๆไม่ประสานกัน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์งานของครูที่เลี้ยงเด็ก

1. ความหมายการวิเคราะห์งาน

จักรพันธ์ จันรัศมี (2533) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งาน คือ กระบวนการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบในงานนั้น ผลที่ออกของการวิเคราะห์งาน คือ คำอธิบายงาน ข้อกำหนดของผู้ปฏิบัติงาน

ณรงศวิทย์ แสนทอง (2546) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งาน คือ เอกสารที่บ่งบอกหรือแสดงให้เห็นว่างานในตำแหน่งงานนั้นๆ ต้องทำอะไรบ้าง งานนั้นสำคัญต่อองค์การอย่างไรมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือตำแหน่งงานอื่นๆอย่างไร และคนที่ทำงานในตำแหน่งนั้นจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร

สุภาพร พิศาลบุตร (2546) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งาน (job Analysis) คือ กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานในแง่ลักษณะ หน้าที่ ความรับผิดชอบและข้อมูลเกี่ยวกับคนในแง่ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และองค์ประกอบอื่นๆ ข้อมูลต่างๆที่ได้จากการวิเคราะห์งานนั้น จะมีการบันทึกในแบบฟอร์ม 2 ชนิด แบบฟอร์มเอกสารบันทึกอันแรกคือ คำบรรยายลักษณะงาน (job description) และอีกอันหนึ่งคือ คุณสมบัติเฉพาะของผู้ปฏิบัติงาน (job specification) ซึ่งคำบรรยายลักษณะงาน (job description) หมายถึง เอกสารอธิบายขอบเขตความรับผิดชอบ และหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติของผู้ดำรงตำแหน่งงานหนึ่งๆภายใต้สภาพเงื่อนไขและวิธีการทำงานที่กำหนด ส่วนข้อกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของผู้ปฏิบัติงาน (job specification) หมายถึง เอกสารที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติผู้ปฏิบัติงานในเรื่องความรู้ ทักษะและองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

Flippo (1971, อ้างถึงใน สุภาพร พิศาลบุตร, 2546) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งานเป็นกระบวนการที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบในงานที่ศึกษาผลการวิเคราะห์งานจะทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับงาน คือการบรรยายลักษณะงานและการกำหนดลักษณะเฉพาะของผู้ปฏิบัติงาน

Ghorpade (1988, อ้างถึงใน สุภาพร พิศาลบุตร, 2546) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งานเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการที่ต้องปฏิบัติภายในองค์กร และรวบรวมจำแนกแยกข้อมูลเกี่ยวกับงานโดยตรงอย่างเป็นระบบ ข้อมูลเหล่านั้นจะใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนและออกแบบงานในองค์การด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหน้าที่การจัดการด้านอื่นๆด้วย

Dessler (1991, อ้างถึงใน สุภาพร พิศาลบุตร, 2546) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งาน คือ กระบวนการกำหนดหน้าที่ ความชำนาญ และลักษณะที่จำเป็นสำหรับงาน ชนิดของบุคคลที่เหมาะสม

Carrell and Kuzmits (1988, อ้างถึงใน สุภาพร พิศาลบุตร, 2546) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งาน คือ วิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน ความรับผิดชอบ การตัดสินใจเกี่ยวกับ งานใดงานหนึ่งในองค์การอย่างมีระบบ พร้อมทั้งข้อมูลในด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความต้องการทางสภาพร่างกาย จิตใจ การใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงาน

มยุรีย์ เขียวอ่อน (2541) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งาน คือ กระบวนการในการเก็บข้อมูล โดยการสังเกต สัมภาษณ์ครูผู้สอนในชั้นอนุบาล และระดมความคิดจากผู้เชี่ยวชาญด้านอนุบาลศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของงาน และคุณสมบัติของบุคคลที่ทำงานในตำแหน่งครู ซึ่งผลการวิเคราะห์งานทำให้ได้คำอธิบายงานและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน

ชูชัย สมितिไกร(2547) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งาน คือ การดำเนินงานอย่างมีจุดมุ่งหมายและเป็นระบบเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับตำแหน่งงานหนึ่งๆ การวิเคราะห์งานมีประโยชน์หลายประการด้วยกัน1)ใช้ระบุคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งงานนั้น 2)และ 3)ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับคัดเลือกและทำนายความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรใช้ในการพัฒนาเกณฑ์หรือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่บุคลากรจำเป็นต้องทำให้ได้ การวิเคราะห์งานสามารถทำได้หลายรูปแบบและวิธีการ แต่วิธีการวิเคราะห์งานที่ได้รับความนิยมมี 3 วิธีการคือ วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการสำรวจ และวิธีการวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญ วิธีแต่ละวิธีต่างมีข้อดีข้อเสีย ดังนั้น จึงควรเลือกใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์

2. คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งงาน (Job specification)

สุภาพร พิศาลบุตร (2546) ให้ความหมายการกำหนดลักษณะเฉพาะของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) ความสามารถ (abilities) และ คุณลักษณะอื่นๆ (characteristics)

คุณสมบัติที่ต้องใช้ในการทำงาน หมายถึง ความรู้ การฝึกอบรมพิเศษ ทักษะ และความสามารถต่างๆที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานครูพี่เลี้ยง

ความรู้ (Knowledge : K) ซึ่งนอกจากหมายถึงระดับการศึกษา การเข้าใจวิธีการอบรมดูแลเด็ก
ความสามารถ (Ability: A) เป็นความพร้อมในการทำงาน เกิดจากการเคยทำ ได้รับการฝึกอบรมเคยปฏิบัติ

ความสามารถปกติ คือ ความสามารถแต่ละคนที่จะปฏิบัติงานครูพี่เลี้ยงได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง

ความชำนาญ (Skill:S) เป็นการสั่งสมความรู้และความสามารถจนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน

คุณลักษณะอื่นๆ (OCs= Oter Characteristics) ได้แก่ บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัย (Traits) ของบุคคลนั้น แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. ลักษณะนิสัย หมายถึง คุณสมบัติบางประการที่สังคมยกย่องว่าเป็นส่วนดีหรือส่วนเสีย
2. ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง ระดับความสามารถของแต่ละคนที่จะปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม

3. อารมณ์ หมายถึง คุณสมบัติเกี่ยวกับกำลังใจ ความรู้สึกที่ตอบโต้และแนวการครองชีวิต

4. ความสนใจ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลแต่ละบุคคลอยากทำ
5. ทักษะ หมายถึง ปฏิบัติของบุคคลแต่ละคนที่มี

3. คำศัพท์เฉพาะในการวิเคราะห์งาน

สุภาพร พิศาลบุตร (2546) การใช้ศัพท์ในการวิเคราะห์งานมีศัพท์เฉพาะ (Terminology) ดังนี้

1. กิจกรรมย่อย (Element) คือ ส่วนที่เล็กที่สุดของงานที่บุคคลปฏิบัติ
 2. ภารกิจ (Task) คือ กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเริ่มทำตั้งแต่ต้นจนจบโดยใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเหมาะสม
 3. หน้าที่ (Duty) คือ จำนวนภารกิจหลายๆอย่างที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตามลำดับ
 4. ตำแหน่ง (Position) ประกอบด้วยภารกิจและกิจกรรมย่อยต่างๆซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานที่มอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดปฏิบัติ
 5. งาน (Job) คือ กลุ่มของหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและอยู่ในระดับเดียวกัน
 6. กลุ่มงาน (Job Family) ประกอบด้วยงานหลายงานที่รวมอยู่ในกลุ่มเดียวกันโดยที่งานนั้นต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณสมบัติเหมือนกัน
 7. อาชีพ (Occupation) ประกอบด้วยกลุ่มงาน (Group of Jobs) ซึ่งมีประเภทงานคล้ายกันที่มีอยู่ในองค์การหรือหน่วยงานและมีอาชีพนี้เป็นสากล เช่น อาชีพแพทย์ อาชีพพยาบาล อาชีพรับราชการ เป็นต้น
 8. สายอาชีพ ((Occupation Line) สายอาชีพเป็นชนิดงานที่ปรากฏอยู่ธุรกิจต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาได้มีหน่วยงาน คือ The United States Employment Service ให้คำจำกัดความสายอาชีพต่างๆ
 9. อาชีพถาวร (Career) คือ ตำแหน่งงานหรือ อาชีพที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ทำมาตลอดชีวิตการทำงานของเขา
- Gatewood & Field (1998 อ้างถึงใน ชูชัย สมิติโก, 2547) ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์งาน คือ การดำเนินการอย่างมีจุดมุ่งหมายและเป็นระบบเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับตำแหน่งงานโดยครอบคลุมข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้
1. กิจกรรมการทำงาน (work activities) ได้แก่ สิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานต้องกระทำ วิธีการปฏิบัติ เหตุผลและเวลาที่ปฏิบัติงาน
 2. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
 3. สภาพแวดล้อมการทำงาน
 4. คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) ความสามารถ (abilities) และ คุณลักษณะอื่นๆ (characteristics) เช่น บุคลิกภาพ ความสนใจ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ เป็นต้น

สรุปว่า การวิเคราะห์งาน หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน หน้าที่ ความรับผิดชอบที่เลี้ยง เกี่ยวกับงานอย่างเป็นระบบ ความเหมาะสมในการเลือกบุคลากรให้เหมาะสม กับงาน เพื่อให้งานที่ทำมีความหมาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 การปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล (มยุรีย์ เขียวชะอ่อน ,2547)

ข้อที่	รายการข้อความ
<p>1. ภาระงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล</p> <p>1.1.งานวิชาการ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.จัดทำหลักสูตรและแผนการสอนโดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง 2.ศึกษาหลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดประสบการณ์และวิธีการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัย 3.ศึกษาเป้าหมายของหลักสูตรเนื้อหาและประเภทของเกมการศึกษา 4.ปรับกิจกรรมในแผนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก 5.ปรับปรุงแก้ไขแผนจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวในครั้งต่อไปให้เหมาะสมกับเด็ก 6.จัดตารางกิจกรรมประจำวันให้เหมาะสม 7.จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่หลากหลาย 8.สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและกระตุ้นให้เข้ากิจกรรมการเคลื่อนไหว 9.จัดกิจกรรมการวาดภาพ ระบายสี การปั้น การฉีกปะ การร้อย การประดิษฐ์ ฯลฯ 10.จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการโดยให้เด็กลงมือทดลองและเรียนรู้ด้วยตนเอง 11.ใช้เทคนิคการสอนเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียน เช่น การเล่านิทาน เป็นต้น 12.บันทึกและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อนำมาปรับปรุงสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป 13.สร้างข้อตกลงร่วมกับเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละมุม 14.เปิดโอกาสให้เด็กเข้าทำกิจกรรมในมุมต่างๆตามความสนใจ 15.สอนให้เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์ของเล่นในมุมต่างๆ 16.ให้เด็กเล่นเกมที่ง่ายไปหายาก 17.สังเกตพฤติกรรมคอยกระตุ้นให้เด็กคิดรวมทั้งมีการให้แรงเสริม 18.อธิบายวิธีการเล่นที่ถูกต้องและปลอดภัยต่อตัวเด็ก 19.ขณะที่เด็กเล่นกิจกรรมกลางแจ้งครูคอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด 20.ประเมินกิจกรรมทุกอย่างที่จัดให้เด็กอย่างเป็นระบบและครบทุกด้าน 21.จัดวางสื่อและของเล่นในระดับที่เด็กสามารถเลือกหยิบเล่นได้ 22.จัดมุมต่างๆพร้อมอุปกรณ์ภายในมุม เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมหนังสือ เป็นต้น 23.จัดสมุดรายงานประจำตัวของนักเรียน 24.จัดทำบันทึกผลพัฒนาการของนักเรียนแต่ละด้าน

ข้อที่	รายการข้อความ
<p>1.ภาระงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล</p> <p>1.2.งานส่งเสริมการสอน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.จัดทำบันทึกการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง 2.ตรวจสอบความสะอาดของร่างกาย เช่น ฟัน ผม เล็บเป็นประจำ 3.ฝึกสุขนิสัยที่ดีให้เด็ก เช่น การใช้ห้องน้ำ การล้างมือ การแปรงฟัน ฯลฯ 4.ดูแลเรื่องอาหารกลางวัน อาหารเสริม อาหารว่างให้ถูกภาวะโภชนาการ 5.ดูแลเรื่องพักผ่อนโดยให้เด็กนอนตอนบ่าย 2-3 ชั่วโมง 6.ดูแลและปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเด็กได้รับบาดเจ็บ 7.จัดทำที่แสดงผลงานเด็กเป็นรายบุคคล 8.จัดห้องให้มีบรรยากาศดีและสภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 9.จัดบริเวณที่เล่นน้ำ บ่อทราย ให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม 10.ดูแลเครื่องเล่นสนามให้อยู่ในสภาพที่สะอาดปลอดภัย 11.ดูแลห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก 12.จัดทำข่าวสารถึงผู้ปกครองรูปแบบต่างๆ 13.รายงานผลการประเมินพัฒนาเด็กให้ผู้ปกครองทราบ

ข้อที่	รายการข้อความ
2. ทักษะพื้นฐาน 2.1 คุณลักษณะที่	1. รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ 2. การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม 3. เจตคติที่ดีต่ออาชีพครู 4. ความอดทนอดกลั้น 5. ความสุภาพ เรียบร้อย อ่อนโยน 6. ความรักและเมตตาต่อเด็ก 7. อารมณ์ขันยิ้มแย้มแจ่มใสความกระตือรือร้นและความคล่องแคล่ว
2.2. ความรู้ที่จำเป็น	1. จิตวิทยาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย 2. จิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 4. การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย 5. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 6. ปรัชญาและนโยบายการจัดการศึกษาอนุบาล 7. หลักสูตรการอนุบาลศึกษา 8. การเสริมแรงและการเก็บเด็กให้สงบ
3. ทักษะ ความสามารถ	1. การเล่นนิทาน การร้องเพลง และการเล่นดนตรีสำหรับเด็ก 2. การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก 3. การจัดกิจกรรมด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตร 4. การกระตุ้นหรือเร้าความสนใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม 5. การถ่ายทอดและการสื่อสารกับเด็ก 6. การใช้คำถามสำหรับเด็ก 7. การสังเกตพฤติกรรมเด็ก 8. วัดและประเมินพัฒนาการเด็ก 9. เตรียมเด็กให้สงบ

จากตารางที่ 2 สรุป การปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยง ประกอบด้วย (มยุรีย์ เขียวฉะอ้อน, 2547)

1) ภาระงาน

1.1) งานวิชาการ ได้แก่ 1) จัดทำหลักสูตรและแผนการสอนโดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง 2) ศึกษาหลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดประสบการณ์และวิธีการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัย 3) ศึกษาเป้าหมายของหลักสูตรเนื้อหาและประเภทของเกมการศึกษา 4) ปรับกิจกรรมในแผนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก 5) ปรับปรุงแก้ไขแผนจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวในครั้งต่อไปให้เหมาะสมกับเด็ก 6) จัดตารางกิจกรรมประจำวันให้เหมาะสม จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวัยและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและกระตุ้นให้เข้ากิจกรรมการเคลื่อนไหว 7) จัดกิจกรรมการวาดภาพ ระบายสี การปั้น การฉีกปะ การร้อย การประดิษฐ์ ฯลฯ 8) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยให้เด็กลงมือทดลองและเรียนรู้ด้วยตนเอง 9) ใช้เทคนิคการสอนเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียน เช่น การเล่านิทาน การร้องเพลง การเล่นเกม เป็นต้น 10) บันทึกและประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อนำมาปรับปรุงสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป 11) สร้างข้อตกลงร่วมกับเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละมุม เปิดโอกาสให้เด็กเข้าทำกิจกรรมในมุมต่างๆตามความสนใจ 12) สอนให้เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์ของเล่นในมุมต่างๆเข้าที่ทุกครั้งเมื่อทำกิจกรรมเสร็จ 13) ให้เด็กเล่นเกมที่ง่ายไปหายาก 14) สังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะเล่นเกมและคอยกระตุ้นให้เด็กคิดรวมทั้งมีการให้แรงเสริมกับเด็ก 15) อธิบายวิธีการเล่นที่ถูกต้องและปลอดภัยต่อตัวเด็ก 16) ขณะที่เด็กเล่นกิจกรรมกลางแจ้งครูคอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ประเมินกิจกรรมทุกอย่างที่จัดให้เด็กอย่างเป็นระบบและครบทุกด้าน 17) ประเมินและสรุปพัฒนาการของเด็กในแต่ละภาคการศึกษา 18) ใช้ผลการประเมินมาปรับกิจกรรมการเรียนการสอน 19) จัดวางสื่อและของเล่นในระดับที่เด็กสามารถเลือกหยิบเล่นได้ จัดมุมต่างๆพร้อมอุปกรณ์ภายในมุม เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมหนังสือ มุมบ้าน มุมดนตรี มุมบล็อก เป็นต้น 20) ตรวจสอบสื่อหรืออุปกรณ์และซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี 21) จัดสมุดรายงานประจำตัวของนักเรียน 22) จัดทำบันทึกผลพัฒนาการของนักเรียนแต่ละด้าน

1.2) งานส่งเสริมการสอน ได้แก่ 1) จัดทำบันทึกการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง 2) ตรวจสอบความสะอาดของร่างกาย เช่น ฟัน ผม เล็บเป็นประจำ 3) ฝึกสุขนิสัยที่ดีให้เด็ก เช่น การใช้ห้องน้ำ การล้างมือ การแปรงฟัน ฯลฯ 4) ดูแลเรื่องอาหารกลางวัน อาหารเสริม อาหารว่างให้ถูกภาวะโภชนาการ 5) ดูแลการพักผ่อนโดยให้เด็กนอนตอนบ่าย 2-3 ชั่วโมง 6) ดูแลและปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเด็กได้รับบาดเจ็บ 7) จัดทำที่แสดงผลงานเด็กเป็นรายบุคคล 8) จัดห้องให้มีบรรยากาศดีมีความปลอดภัยและมีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 9) จัดบริเวณที่เล่นน้ำ บ่อทราย ให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม 10) ดูแลเครื่องเล่นสนามให้อยู่ในสภาพที่สะอาดปลอดภัย 11) ดูแลห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะและเหมาะสมกับวัยของเด็ก 12) จัดทำข่าวสารถึงผู้ปกครองรูปแบบต่างๆ และ 13) รายงานผลการประเมินพัฒนาเด็กให้ผู้ปกครองทราบ

2) ทักษะพื้นฐาน

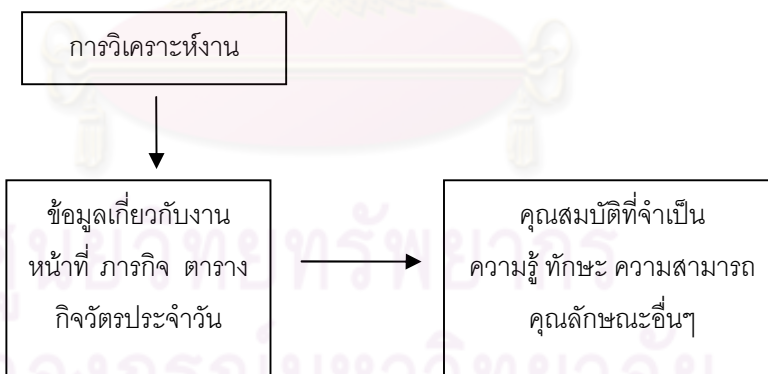
2.1) คุณลักษณะที่จำเป็น ได้แก่ 1) รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ 2) การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม 3) เจตคติที่ดีต่ออาชีพครู 4) ความอดทนอดกลั้น 5) ความสุภาพ เรียบร้อย อ่อนโยน ความรักและเมตตาต่อเด็ก 6) อารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส ความกระตือรือร้น และ 7) ความคล่องแคล่ว

2.2) ความรู้ที่จำเป็น ได้แก่ 1) จิตวิทยาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย 2) จิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 4) การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย 5) การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 6) ปรัชญาและนโยบายการจัดการศึกษาอนุบาล 7) หลักสูตรการอนุบาลศึกษา 8) การเสริมแรงและการเก็บเด็กให้สงบ

2.3) ทักษะและความสามารถ ได้แก่ 1) การเล่นนิทานการร้องเพลงและการเล่นดนตรีสำหรับเด็ก 2) การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก 3) การจัดกิจกรรมด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตร 4) การกระตุ้นหรือเร้าความสนใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดและการสื่อสารกับเด็ก 5) การใช้คำถามสำหรับเด็ก 6) การสังเกตพฤติกรรมเด็ก 7) วัดและประเมินพัฒนาการเด็ก 8) เตรียมเด็กให้สงบ

ประโยชน์ของการวิเคราะห์งาน ดังนี้ (ชูชัย สมितिไกร, 2547)

1. ใช้ระบุคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งงาน
2. ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับคัดเลือกและทำงานความสำเร็จในการทำงานของตำแหน่งงาน
3. ใช้ในการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานที่จำเป็นต้องกระทำให้ได้

แผนภาพที่ 1 การวิเคราะห์งาน (ชูชัย สมितिไกร, 2547)

การเลือกงานที่จะทำการวิเคราะห์

สุภาพร พิศาลบุตร (2546) งานวิจัยนี้สามารถเลือก “ตัวแทนของกลุ่มงาน” (Represent of Key Position) การเลือกองค์การเพื่อการวิเคราะห์งาน มีเกณฑ์ดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาประเภทเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน และมีขนาดที่ไม่แตกต่างกันมากนักในการวิเคราะห์งาน

2. เป็นสถานศึกษาที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือเขตใกล้เคียงกัน สามารถนำข้อมูลด้านสวัสดิการมาเปรียบเทียบอ้างอิงกันได้
3. เป็นสถานศึกษาที่มีตำแหน่งงานที่เปรียบเทียบกันได้
4. เป็นสถานศึกษาที่สามารถติดต่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้สะดวกและยินดีแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในขอบเขตและข้อตกลงร่วมกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์งาน

สุภาพร พิศาลบุตร (2546) การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การรวบรวม ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับรายละเอียด เนื้อหาของงานในตำแหน่งหนึ่งๆ เกี่ยวกับลักษณะของงาน และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ

เทคนิควิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 5 วิธี ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interviews)

เป็นวิธีการที่นิยมใช้ร่วมกับวิธีการอื่น หรือเป็นเทคนิคเสริมการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการอื่นให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การสัมภาษณ์เป็นการพูดคุยกันระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายอย่างมีเป้าหมาย ต้องเป็นข้อมูลที่แท้จริงขึ้นอยู่กับผู้สัมภาษณ์ ผู้ถูกสัมภาษณ์และสภาพแวดล้อม ในขณะที่สัมภาษณ์โดยหลักการผู้สัมภาษณ์ที่ดีหรือผู้สัมภาษณ์ที่มีประสบการณ์มีความชำนาญแล้วจะสามารถรวบรวมข้อมูลได้ดีกว่าวิธีอื่นประเภทของการสัมภาษณ์ ดังนี้

- (1) การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ ให้ผู้ตอบได้มีอิสระในการตอบ
- (2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยสนใจเป็นพิเศษ
- (3) การสัมภาษณ์แบบตะล่อมกล่อมเกล่า เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้คำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลให้ได้มากที่สุด

2. การสังเกตการณ์ (Observation)

ศึกษาพฤติกรรมและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ใช้ในการวิเคราะห์งานเพื่อต้องการเก็บข้อมูลในงานที่ต้องปฏิบัติกับเครื่องมือ เครื่องจักร หรืองานสนาม การสังเกตการณ์ ปฏิบัติงานจะต้องสังเกตการทำงานจากผู้ปฏิบัติงานในขณะที่กำลังทำงานนั้นโดยตรงตามหน้าที่ทุกขั้นตอนของงาน การสังเกตการณ์ต้องมีจุดมุ่งหมายแน่นอน ต้องจดบันทึก เพื่อการวิเคราะห์งานต้องศึกษาเครื่องมือ ช่วยสังเกตให้มีคุณภาพสามารถสังเกตได้อย่างเป็นปรนัยมากที่สุด สามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ได้ 2 ประเภท คือ

- (1) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตเป็นส่วนหนึ่งมีส่วนร่วมกับผู้ถูกสังเกตในลักษณะแบบสมบูรณ์(Complete Participant) เป็นสมาชิกเป็นไปตามธรรมชาติ ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวและไม่สมบูรณ์(Incomplete Participant) เมื่อผู้ถูกสังเกตรู้ตัวที่กำลังถูกสังเกต

(2) การสังเกตการณ์โดยไม่มีมีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็นวิธีที่ผู้สังเกตอยู่วงนอกของผู้ถูกสังเกตการณ์การทำงาน ดังนี้ นักวิเคราะห์งานควรมีความรู้ในงานนั้นๆ ก่อนการสังเกตการณ์ ตั้งประเด็นให้สอดคล้องกับข้อมูล

3. แบบสอบถาม

การออกแบบรายการเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงาน รูปแบบของแบบสอบถาม มี 2 ลักษณะดังนี้

- (1) คำถามเปิด การตอบสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี
- (2) คำถามปิด คำถามที่ผู้สร้างจัดเตรียมคำตอบไว้ล่วงหน้า การตอบมีการกำหนดคำตอบไว้

หลายคำตอบให้เลือกตอบ

4. การบันทึก

เป็นการบันทึกการปฏิบัติงานประจำวันทุกอย่างตามลำดับเวลาเหมาะในการเก็บข้อมูลงานที่ใช้ทักษะ เทคนิควิธีการทำงาน และงานวิชาชีพ

วิธีการเก็บบันทึกแบ่งได้ 4 วิธีการดังนี้

- (1) การเก็บบันทึกประจำวัน คือ บันทึกการปฏิบัติงานจริง เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการทำงาน นับว่าเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้ โดยใช้สมุดบันทึกประจำตัวของแต่ละคน
- (2) การเก็บบันทึกเหตุการณ์สำคัญ คือ การบันทึกงานพิเศษ การเก็บบันทึกจะทำโดยหัวหน้าจากกรสังเกตการปฏิบัติงานประจำวัน ไม่ใช้การบันทึกที่ละเอียดนัก แต่จะเลือกบันทึกงานที่เห็นผลเด่นชัด
- (3) การบันทึกกิจกรรมการปฏิบัติงาน คือ บันทึกโดยการถ่ายภาพ ทำเป็นครั้งคราวมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขพฤติกรรมในการทำงานที่ไม่เหมาะสมและหาวิธีการทำงานที่ถูกต้อง
- (4) การบันทึกกิ่งอภิปราย คือ การระบุข้อเท็จจริงให้ผู้ปฏิบัติทราบอุปสรรคในการทำงาน

ตอนที่ 4 การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

การวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะสำคัญ คือ การแสวงหาความรู้โดยพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมจากสภาพแวดล้อมความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ของสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจด้านข้อมูลความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคล นอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ มักใช้เวลาในการศึกษาติดตามระยะยาว ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2545) การวิจัยเชิงคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาปัญหาในแนวลึกมากกว่าแนวกว้างเป็นการวิจัยเพื่อตอบคำถามว่าทำไมจึงเป็น เช่นนั้น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ผลการวิจัยนำไปสู่การสรุปเป็นข้อทฤษฎีที่เรียกว่า Grounded theory วิธีวิทยาวิจัยเชิงคุณภาพที่รับการพัฒนามาในระยะหลัง การวิจัยเชิงคุณภาพยังมุ่งผสมผสานเทคนิควิธีการวิจัยปริมาณมากขึ้นเพื่อแก้ปัญหาคัดค้านของวิจัยเชิงคุณภาพ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2541)

ในสาระเกี่ยวกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำเสนอ 2 ส่วน ดังนี้

1. ประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 1.1 การวิจัยรายกรณี (Case Study Research)
 - 1.2 การวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multi-case Study Research)
 - 1.3 การวิจัยพหุเทศกรณี (Multi-Site Case Study Research)
2. องค์ประกอบและขั้นตอนการทำวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 2.1 เทคนิคภาคสนาม
 - 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 การวิจัยรายกรณี (Case Study Research)

การวิจัยรายกรณี การศึกษาและให้ความสนใจต่อคุณสมบัติของหน่วยที่ศึกษาหน่วยเดียว เพื่อตัดสินใจ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตัวบุคคล สถาบัน นโยบาย เมืองใดเมืองหนึ่ง ไฟท์ถึงกรณีศึกษาสามารถใช้อ้างอิงได้ทั่วไปของข้อค้นพบ อาจศึกษาได้จากกระบวนการดำเนินงานที่เป็นปัญหา ทำให้เกิดเหตุการณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับกรณีนั้น แนวทางการศึกษาใช้วิธีการคุณลักษณะแบบเจาะลึกและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ซึ่งอธิบายสถานการณ์ปัจจุบันของหน่วยที่ศึกษา หรือมีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของหน่วยที่ศึกษาประโยชน์ของการวิจัยรายกรณีที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการรักษาความเด่นของหน่วยงานที่ต้องการศึกษาไว้ได้

1.2 การวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multi-case Study Research)

การวิจัยพหุกรณีศึกษา เป็นวิธีการเก็บข้อมูลและจัดระบบของข้อมูลจากกรณีตัวอย่างงานวิจัยตั้งแต่ 2 กรณีตัวอย่างงานขึ้นไป เพื่อที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้งและสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับบริบทที่ใกล้เคียง วัตถุประสงค์ของกรณีศึกษา 3 ข้อ คือ 1) เพื่ออธิบาย(Explanation) 2) เพื่อบรรยาย (Description) และ 3) เพื่อแสวงหา (Exploratory) การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ครอบคลุม และสมบูรณ์มากกว่าการวิจัยรายกรณี โดยสนใจทำการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ และมุ่งหาความสัมพันธ์จากข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อนำไปสู่การสรุปเป็นทฤษฎี มักใช้เวลาในการศึกษาติดตามระยะยาว โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูลและเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ซึ่งขยายความเป็นลักษณะสำคัญของกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ

1.3 การวิจัยพหุเทศกรณี (Multi-Site Case Study Research)

การวิจัยพหุเทศกรณี เป็นเทคนิควิธีการวิจัย ที่ศึกษาเฉพาะเทคนิคพหุเทศกรณีศึกษาแบบหลายพื้นที่ และหลายขนาด พหุเทศกรณี (Multi-Site Case Study) ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยแบบพหุกรณี (Multi-case Study) การวิจัยแบบพหุกรณี ให้ความสำคัญกับการเปรียบเทียบเพื่อการสร้างข้อสรุปอ้างอิง ส่วนการศึกษาแบบพหุเทศกรณี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทฤษฎีที่เป็นจริงในทุกพื้นที่และใช้กระบวนการอุปมานเชิงวิเคราะห์ (analytic induction) ในการวิจัยพหุเทศกรณีศึกษาที่เป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพที่ออกแบบมาเพื่อให้ได้รับความรู้เชิงลึกของปรากฏการณ์ธรรมชาติซึ่งเป็นวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยใช้กลยุทธ์การตรวจสอบ (strategic scanning) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีวิจัยหลายวิธีเข้าด้วยกันเพื่อศึกษารณีศึกษา โดยใช้แนวคิดวิธีวิทยาการเชิงปฏิฐานนิยม (positivist tradition) วิธีการตีความข้อมูล (interpretative approach) และประมวลวิธีวิทยาการเชิงคุณภาพ เป็นวิธีที่เกี่ยวกับการสังเกตและการวิเคราะห์หลายพื้นที่โดยใช้การเปรียบเทียบกลุ่ม (Cross –case comparison) และเทคนิคการสร้างคำอธิบายเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล (จตุภูมิ เขตจัตุรัส, 2547)

2. องค์ประกอบและขั้นตอนการทำวิจัยเชิงคุณภาพ

วิธีการเชิงคุณภาพ เริ่มประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและวิธีวิทยาการวิจัยจะสืบเนื่องเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันและกัน การวางแผนงานวิจัยมีความยืดหยุ่นสูง เพราะ ต้องการปรับแนวทางและกระบวนการไปตามความซับซ้อนของปัญหา ในสภาพสนามที่เข้าไปเก็บข้อมูลจริง ยุทธวิธีที่สำคัญคือ การเข้าสู่สนามการวิจัย จากสภาพการณ์ในสนามนั้น พร้อมทั้งจะสร้างสมมติฐานในการทำงานอยู่สนามเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน (นิตา ชูโต, 2545)

การวิจัยพหุกรณีศึกษา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดระบบของข้อมูลจากกรณีตัวอย่างในการวิจัยตั้งแต่ 2 ตัวอย่างขึ้นไปเพื่อที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการศึกษาและสามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงได้มากขึ้นโดยเน้นการศึกษาติดตามแบบเจาะลึก แต่ผลการวิจัยที่ได้มี

จุดอ่อนในการสรุปอ้างอิงไปยังบริบทอื่น ๆ ในการวิจัยพหุกรณีศึกษา จัดเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมความจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น สนใจความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม คุณธรรมของบุคคล ใช้การศึกษาติดตามระยะยาว (longitudinal – case studies) วิเคราะห์เหตุการณ์ที่มีการจัดลำดับเวลา กระบวนการดำเนินงานในองค์กรเป็นหน่วยศึกษาจุดสนใจอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรทั้งหมด หรือในหน่วยงานย่อยขององค์กร โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและไม่เป็นทางการ เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ซึ่งวิธีการวิจัยจะเริ่มต้นตั้งแต่การเลือกสนามวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดดังนี้

2.1 เทคนิคภาคสนาม

การเลือกสนามวิจัย

การเลือกสนามวิจัยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ตัวแปรที่ศึกษาเหมาะสมกับสถานที่วิจัย หรือการที่นักวิจัยจะเข้าไปเก็บข้อมูลได้หรือไม่ รวมทั้งนักวิจัยมีความคุ้นเคยกับเรื่องนั้นๆ มาก่อนหรือไม่ การเลือกสนามในระยะแรกส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับนักวิจัยสามารถที่เข้าไปในสนามที่ตั้งใจได้หรือไม่ และบทบาทที่จะเข้าไปในสถานการณ์ จะช่วยให้ได้ข้อมูล

วิธีการเข้าสู่สนามวิจัย

การเข้าสู่สนามวิจัยมี 2 กรณี คือ กรณีแรก การเข้าสู่สนามอย่างเปิดเผย (overt) นักวิจัยมีการขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลในสนามโดยเปิดเผยสถานภาพว่าเป็นนักวิจัยเป็นวิธีที่ง่ายที่จะได้ข้อมูลส่วนตัวที่นักวิจัยสนใจอย่างลึกซึ้ง ส่วนกรณีสอง คือการเข้าสู่สนามแบบปกปิด (covert) นักวิจัยจะใช้เมื่อต้องการข้อมูลสนามแบบปิดต่อคนภายนอก โดยไม่แจ้งให้ผู้คนในสนามรู้บทบาทที่แท้จริงของตนเอง การเลือกบทบาทของนักวิจัยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ บุคคลในพื้นที่นั้นๆ

การเตรียมตัวเข้าสนาม

การพยายามให้อยู่ในสนามอย่างผสมกลมกลืน สิ่งแรกที่ต้องเตรียมคือ ภาษา การแต่งกาย ควรแต่งกายให้เหมือนกับคนในสังคมที่เราจะเข้าไปศึกษา เพื่อให้คนในสังคมยอมรับ ไม่ควรแต่งกายให้โดดเด่นเกินไป สิ่งที่ควรนำเข้าไปในสนาม สมุดบันทึก ดินสอ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายวิดีโอ สามารถช่วยเก็บบันทึกข้อมูลสมบูรณ์ขึ้น การวางตัวต้องให้เหมาะสม ปฏิบัติให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ชุมชน (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2547) การเข้าไปใกล้ชิดกับสถานที่ บุคคลและข้อมูลต่างๆ เป็นมิตรกับทุกคน จะทำให้เกิดความเข้าใจได้อย่างแท้จริง แบบอุปนัย (induction)

การสร้างสัมพันธภาพในสนาม

เทคนิคที่ช่วยให้นักวิจัยสร้างความสัมพันธ์ได้ดี คือ วางท่าที่สงบเสถียร จำเป็นต้องปกป้องตนเอง อย่าทำตัวทัดเทียมกับผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆ ของชุมชน เมื่อมีความรู้สึกอึดอัดให้

เข้าใจว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องงานไม่ใช่เรื่องส่วนตัว และอย่าคาดหวังว่าจะได้อะไรในช่วงแรกๆ การสร้างความสัมพันธ์ใช้เวลาเป็นเดือนๆ (อนิกษรฐ์ จันทรสุขวงศ์, 2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหลากหลาย ความหมาย และความสัมพันธ์ ของข้อมูลในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง เป็นการอธิบายความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์มากกว่าที่จะเสนอความสัมพันธ์ และความคล้ายคลึงวัดได้ด้วยค่าสถิติ แนวทางวิเคราะห์ข้อมูลสนามในการวิจัยเชิงคุณภาพ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ ซึ่งนักวิจัยจะนำรายละเอียดและประสบการณ์ในสนามมาแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องกันกับปัญหาการวิจัย จึงนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ สรุปทฤษฎีจากข้อมูลรูปธรรมในสนามเป็นข้อมูลนามธรรมได้ และจะต้องไม่ลืมว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการค้นหาค้นหาต่อเนื่องตลอดเวลา (นิตา ชูโต, 2545)

การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นขณะที่เก็บข้อมูลด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ ข้อมูลเอกสารจากสนามนั้น นักวิจัยจะใช้เวลาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ควบคู่กับการนำผลการวิเคราะห์มาปรับแนวคิด ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน จึงต้องใช้ระยะเวลาอย่างต่อเนื่องในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยง ประเด็นความเหมือน ความต่าง เพื่อเปรียบเทียบกัน และต้องมีการทบทวนซ้ำๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้องของข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในสนาม

วิธีการสำคัญในการรวบรวมข้อมูลในสนาม คือ การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะจง และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสนาม การวิจัยเชิงคุณภาพ จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไป ตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และการตีความหมาย (นิตา ชูโต, 2545)

การสังเกต

การสังเกตเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ในตัวเอง “เป็นศาสตร์” เพราะ มีหลักการ มีแนวคิดรองรับ “เป็นศิลป์” เพราะอาศัยทักษะการฝึกฝนเฉพาะบุคคลในการดำเนินการ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเฝ้าดูปรากฏการณ์หรือการกระทำทางสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาอย่างเป็นระบบ (ชาย โพธิสิตา, 2542) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม 2)การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) การสังเกตภาคสนาม (field observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ(qualitative observation) การเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา หรือ การฝังตัว มีการร่วมกันทำกิจกรรมด้วยกันและพยายามให้คนในชุมชนยอมรับ ผู้สังเกตมีสถานภาพบทบาทเช่นเดียวกับตนเอง การให้ความสำคัญของผู้สังเกตที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มคนที่ต้องการศึกษาอาศัย

ระยะเวลา การแสดงออกการทำ ความเข้าใจภาษาท่าทางความรู้สึกเป็นรายละเอียดในชีวิตประจำวันและ กิจกรรมต่างๆ ของคนในสังคมโรงเรียน และคนในชุมชนจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่นักวิจัยอาศัยอยู่ นักวิจัยเชิงคุณภาพเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมจะต้องใช้ชีวิตร่วมกับคนในชุมชน เข้าใจโลกทัศน์ ความรู้สึก นึกคิด และ ความหมายที่คนเหล่านั้นให้ต่อปรากฏการณ์ในการศึกษา การเฝ้าดู การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก เช่น การร่วมกิจกรรมปีใหม่ในองค์กร เป็นต้น เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ จดบันทึกข้อมูล ข้อดีได้ข้อมูลที่แท้จริง และมีการตรวจสอบข้อมูล

ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ชาย โปธิลิตา (2552) สรุปได้ว่า ต้องอาศัยการฝึกฝนให้มีทักษะเป็นนักสังเกตที่ดี ดังนี้

1) ทักษะทางภาษา นักวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลในกลุ่มคนที่พูดภาษาอื่น ต่างจากภาษา ของตน ถือว่าเป็นความสำคัญที่นักวิจัยจะต้องเรียนรู้เพราะจะช่วยให้ความเข้าใจความหมายและความรู้สึกจริงๆ ของผู้ให้ข้อมูล

2) ความเป็นคนช่างสังเกต หมายถึง การใส่ใจในรายละเอียดของสิ่งที่สังเกต เห็นสิ่งที่ เป็น รายละเอียด และ เห็นในแง่มุมที่คนทั่วไปอาจไม่เห็น หรือไม่สนใจ เบื้องหลังทักษะนี้ คือ ความอยากรู้อยาก เห็น และความช่างถามช่างสงสัย ต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตไปด้วย

3) ทักษะในการจำ ความจำเป็นเครื่องมือที่ต้องมีความคุ้นเคยกับการสังเกต วิธีฝึกความจำ ของมนุษย์ เช่น ฝึกด้วยการสร้างความสนใจอย่างแท้จริงในสิ่งที่สังเกต การสร้างสัญลักษณ์ให้แก่สิ่งที่ ต้องการจดจำ การมองหาความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในสิ่งที่สังเกต

4) ทักษะในการวางตัวเป็นคนอยากรู้อยู่เสมอ ต้องรู้เรื่องนั้นอยู่แล้วก็ต้องแกล้งทำเป็นไม่รู้และ กระหายอยากรู้

5) ทักษะในการเกาะติดกลุ่มเป้าหมาย นักวิจัยเชิงคุณภาพคือคนที่มีความสามารถในการเข้าไป ป่วนเปื้อนแบบเกาะติดอยู่กับกลุ่มคนที่เป็นเป้าหมาย แบบพวกเดียวกันแต่ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

6) ทักษะเกี่ยวกับความเป็นภววิสัย พยายามไม่ให้ความรู้สึกหรือความเห็นของนักวิจัย เข้าไปปนเปื้อนกับส่วนข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

7) ทักษะในการเขียน สิ่งที่ต้องเขียนบันทึกทุกขั้นตอนของการเก็บข้อมูล

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมใน สถานการณ์ สามารถเก็บข้อมูลในระยะเวลาสั้นกว่าและใช้ทุนทรัพย์น้อยกว่าการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ไม่ ต้องแสดงตนเพื่อสังเกตพฤติกรรมและเหตุการณ์ เช่นการไม่ได้เป็นสมาชิกในองค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น เป็นข้อมูลที่รวบรวมสิ่งที่ได้เห็นและได้ยินด้วยตนเองเท่านั้น เป็นการสังเกตที่นักวิจัยไม่มีปฏิสัมพันธ์ ไม่มีปฏิริยาโต้ตอบกับผู้ที่ตนสังเกต

การเตรียมตัวในเชิงแนวคิดทฤษฎีของผู้สังเกตต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ความรู้ด้านแนวคิด ทฤษฎีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล เพื่อให้ได้ประเด็นที่ควรสังเกตและเชื่อมโยงซึ่งกัน

และกัน ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจำนวนมากในเรื่องที่ตนศึกษา ก่อนลงสนาม เช่น บทบาทและความรับผิดชอบของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สิ่งที่ต้องสังเกต เพื่อให้การสังเกตมีระบบแบ่งตามประเภทปรากฏการณ์ทางสังคมเฉพาะบริบทการวิเคราะห์งานครูพี่เลี้ยงเด็กของโรงเรียนแต่ละแห่ง เพื่อสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ การจัดการเรียนการสอนของครู กิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ออกเป็น 6 ประเภท (categories) เพื่อประโยชน์ในการสร้างกรอบการสังเกตและการเขียนรายงาน

1. การกระทำ(acts) การใช้ชีวิตประจำวันของครูพี่เลี้ยงเด็ก การกระทำหรือพฤติกรรมต่างๆ อาศัยในชุมชนที่ศึกษาควรจะได้รับ การสังเกตและบันทึกอย่างละเอียดการปฏิบัติการกิจงานการอบรมเลี้ยงดูเด็กในระดับชั้นปฐมวัย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู

2. กิจกรรม (activities) การกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการมีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผน เช่น การจัดการกระบวนการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาปฐมวัยการอบรมความรู้จากหน่วยงานสามารถนำมาปฏิบัติงานอย่างไร เป็นแบบแผน มีขั้นตอน

3. ความหมาย (meanings) การให้ความหมายแก่การกระทำหรือแบบแผนพฤติกรรมตัวเอง เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรมหรือความสัมพันธ์นั้น ยอมรับบรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ โลกทัศน์ ทศนคติ เกี่ยวกับสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน

4. ความสัมพันธ์ (relationship) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน เข้าใจโครงสร้างของสังคมได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ญาติ เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กระหว่างการจัดกิจกรรม

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (participation) การที่บุคคลยอมให้ความร่วมมือและยอมเป็นส่วนประกอบของโครงสร้างสังคมในการร่วมกิจกรรม คือ ผู้ให้ข้อมูลที่แสดงบทบาทในโรงเรียน

6. สถานที่ (setting) สภาพงาน สนามที่ผู้วิจัยลงพื้นที่และมีความหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างภาพรวมทุกแง่มุมที่ผู้วิจัยสามารถประเมินได้ การวิเคราะห์สถาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน เช่น บรรยายในห้องเรียน การจัดห้องเรียน

การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์มีโอกาสพบปะพูดคุย สนทนา กับผู้ให้ข้อมูลโดยตรง(วัฒนา ณ นคร, 2549) แบ่งการสัมภาษณ์เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. สัมภาษณ์แบบทางการ (Formal interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์กำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าในลักษณะที่เป็นแบบสอบถาม เป็นการสัมภาษณ์ที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผู้สัมภาษณ์ต้องการเปรียบเทียบข้อมูลจากคนจำนวนมากโดยใช้คำถามแบบเดียวกัน

2. สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ผู้สัมภาษณ์วางแนวคำถามไว้คร่าว ๆ ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนมีอิสระในการอธิบายแนวคิดของตนเองไปได้เรื่อยๆ ผู้สัมภาษณ์ต้องดึงให้เข้าประเด็น การสัมภาษณ์แบบนี้จะให้รายละเอียดลึกซึ้งกว่าการสัมภาษณ์แบบทางการ

3. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่พยายามให้ความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์เข้าสู่จุดที่สนใจ ผู้สัมภาษณ์ต้องการเอาแต่จุดที่สนใจ ผู้สัมภาษณ์ต้องรู้ก่อนว่าต้องการรู้ข้อมูลอะไร ชนิดใด และ ต้องมีความชำนาญที่โยงเข้าหาประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2547)

4. การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Groups Interviews) เป็นการสัมภาษณ์ที่กระทำเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 6-8 คน เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาประมาณ $\frac{1}{2}$ - 2 ชั่วโมง เป็นกลุ่มที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) และผู้ดำเนินการ (Moderator) ใช้คำถามในการวิจัย 2-3 ประเด็น ให้กลุ่มตอบ เป็นการให้ตอบที่เห็นด้วยหรือขัดแย้งก็ได้ ในขณะที่ผู้ดำเนินการจะเป็นผู้สัมภาษณ์ซักไซ้และตะล่อมกลุ่มมเกล่า ให้มุมมองของทุกๆ คนมีโอกาสเห็นความคิดเห็นและประสบการณ์ของคนในกลุ่ม (Emic) ให้มากที่สุด

การบันทึกภาคสนาม (Field note)

การจดบันทึก จะช่วยให้ผู้วิจัยเก็บหลักฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง แสดงการอยู่ในสนามของผู้วิจัย ในการบันทึกเกี่ยวกับการสังเกตแยกเป็นการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ให้ครบถ้วน เรียงตามวัน เวลาของการสังเกต และการบันทึกส่วนตัวไม่เปิดเผย แก้ปัญหาเมื่อข้อมูลมีปัญหา (นิศา ชูโต, 2545)

การเขียนบันทึกและแผนภาพ (memos and diagrams) การบันทึกหรือการจดบันทึกภาคสนามมีความสำคัญมาก ต้องจดชื่อบุคคล สถานที่สำคัญ

บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ หมายถึง การบันทึกเกี่ยวกับบุคคล กิจกรรม ฉาก และเรื่องราวต่างๆ เรียงตามวัน เวลาของการสังเกตบันทึกให้รายละเอียดเป็นลายอักษรเป็นรูปธรรม เช่น การบรรยาย การวาดภาพ การถ่ายภาพ การเก็บภาพวิดีโอ การสแกนภาพซ้ำ หรือการถ่ายด้วยกล้องดิจิตอล เครื่องบันทึกเสียง มีการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน

บันทึกความรู้สึกส่วนตัวของนักวิจัย หมายถึง การเขียนเพื่อทบทวนความรู้สึกของผู้วิจัยเกี่ยวกับงานที่ทำในสิ่งแวดล้อม การบรรยายอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ฝ้าดูความรู้สึกจะส่งผลกระทบต่องานช่วยในการตีความหมายของข้อมูลเมื่อข้อมูลมีปัญหา

การจดบันทึก บันทึกเรื่องที่เห็นด้วยสมอง (Mental Notes) เสมือนจดจำเรื่องย่อใครทำอะไร ก็คนใครพูดกับใคร จดบันทึกย่อ (Jotted Notes) หรือ (Key Words)

บันทึกสนามละเอียด (Full Field Notes) หมายถึง การเขียนบันทึกรายงานสนาม เพื่อเป็นหลักฐานข้อมูล หลักฐานย่อๆไม่ถือเป็นหลักฐาน จำเป็นต้องเขียนบันทึกรายงานสนามละเอียด เรียงตามวันเวลา แล้วเท่านั้น การบันทึกคำพูดทุกคำด้วยเครื่องบันทึกเสียง เรียกว่า (Verbatim) ในการถอดเทปแล้วนำมาเขียนรายงาน อ่านทบทวน การเขียนจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ค้นหาแก่น และการวิเคราะห์ (Theme)

ชาย โปธิสิตา (2552) เสนอแนะในการจัดบันทึกข้อมูลเป็นการยากที่จะหาหลักการจดบันทึกข้อมูลที่ดีที่สุดเพียงหนึ่งเดียว เพราะศิลปะการจดบันทึกนั้นเป็นความสามารถเฉพาะตัวของนักวิจัยแต่ละคน ดังนี้

(1) จดบันทึกทันทีที่ได้โอกาส อย่ารอช้า โดยเฉพาะส่วนที่เป็นรายละเอียดที่รับรู้ยังคงอยู่ต่อหน้า นักวิจัยมีแนวโน้มที่จะคิดว่าตัวเองจะสามารถจำสิ่งเหล่านั้นได้และจะไม่มีปัญหาในการเรียกเอารายละเอียดของสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาจดบันทึกในภายหลัง

(2) บรรยายรายละเอียดโดยไม่ตีความ พยายามจดเหมือนกับว่ากำลังเล่าเรื่องที่ได้เห็นได้รู้มาให้คนอื่นฟัง ให้เห็นรายละเอียดและมองปรากฏการณ์ เสมือนว่าเขาได้เห็นหรือได้ยินด้วยตนเอง ผู้เล่าหลีกเลี่ยงการใส่อารมณ์ ความรู้สึก และการตีความลงในสิ่งที่เล่า

(3) ถ้าเป็นไปได้ควรใช้คำพูดหรือวลี และมุมมองของผู้ให้ข้อมูลให้มากที่สุด ต้องกำหนดไว้เหมือนว่าที่เรากำลังบันทึกนั้นไม่ใช่ข้อมูลที่มาจากตัวเรา แต่ได้มาจากคนที่เราสังเกตการณ์หรือสัมภาษณ์ ดังนั้นข้อมูลทีบันทึกเพื่อการวิจัยจึงควรคงสภาพความเป็นตัวของเขา (Originality) ให้มากที่สุด ด้วยพยายามใช้วลีสำคัญของผู้พูด และเล่าเรื่องมุมมองของผู้ให้ข้อมูล

(4) แยกความเห็น การตีความ ความรู้สึก ความเข้าใจ ตลอดจนความคิดของนักวิจัยไว้ต่างหาก ข้อเท็จจริงคือ นักวิจัยที่ทำงานในภาคสนามจะได้พบด้วยตัวเองว่าสิ่งเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นแน่นอน (ตรงกันข้าม ถ้าไม่เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นเลยควรจะถือเป็นความล้มเหลวอย่างหนึ่งของการทำวิจัยภาคสนาม) ประเด็นที่ต้องการจะชี้ในที่นี้มีสองประการคือ

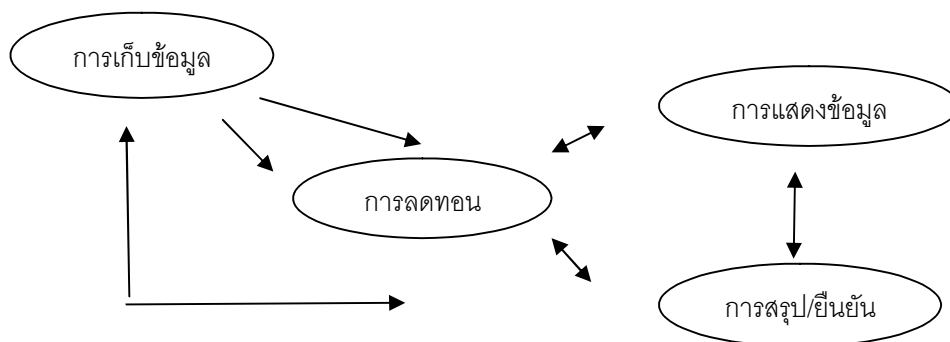
ประการแรก บรรดาความคิด การตีความ หรือ ปฏิกริยาเชิงวิชาการอย่างอื่นที่เกิดขึ้นกับนักวิจัย ในระหว่างที่เก็บข้อมูลอยู่นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะบันทึกไว้ นักวิจัยจะได้พบว่าสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ขึ้นในการวิเคราะห์ข้อมูล แม้จะไม่ใช้สิ่งสุดท้ายที่จะนำเสนอเผยแพร่ต่อสาธารณะ

ประการที่สอง เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ข้อมูลและไม่ได้มาจากผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น เวลาจดบันทึกจึงควรแยกไว้คนละส่วนกับข้อมูล แยกจดบันทึกเฉพาะต่างหาก

(5) จดบันทึกอย่างสม่ำเสมอ จดบันทึกเป็นงานที่ค่อนข้างน่าเบื่อ ไม่เหมือนการสังเกต การสนทนา หรือ การสัมภาษณ์ แต่การจดบันทึกนั้นนักวิจัยต้องอยู่กับตัวเองโดยลำพัง เขียนบันทึกอยู่เงียบๆ และต้องทำเช่นนั้นวันละหลายชั่วโมงวันแล้ววันเล่า

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

Miles and Huberman (1967, อ้างถึงในนิศา ชูโต, 2545) ประกอบด้วย การลดทอนข้อมูล และ ปริมาณข้อมูล (Data Reduction) การเลือกเพื่อแสดงหลักฐานข้อมูล (Data Display) และการสร้างทดสอบยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification)

แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบการวิเคราะห์: รูปแบบปฏิสัมพันธ์ ระหว่างการเก็บข้อมูล แสดงผล

ข้อมูล และการลดทอนข้อมูล นิศา ชูโต, 2545 อ้างถึงใน (วัฒนา ณ นคร , 2549)

ผู้วิจัยสรุปว่ากระบวนการวิเคราะห์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วต้องลดทอนข้อมูลไปสู่การสรุปข้อมูล เป็นความคิด จึงสรุปชั่วคราว เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน

การสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย

ข้อมูลที่ได้ให้รหัสอย่างเป็นระบบและจัดแสดงอย่างดีแล้ว เป็นข้อมูลที่พูดอย่างเป็นเรื่องราวได้ สามารถบอกเรื่องราวของมันได้ว่า คืออะไร เป็นอย่างไร เป็นต้น

การหาข้อสรุป

นักวิจัยบอกให้ชัดว่าข้อค้นพบที่เป็นสาระสำคัญของการวิจัยคืออะไร เป็นการบอกตัวเอง สาระสำคัญแบบแผน และความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ที่บ่งบอกในรูปข้อมูลซึ่งแสดงไว้แล้วโดยไม่ไปใช้ข้อมูลดิบอีกต่อไป แต่จะเอาข้อมูลย่อย หรือการประมวลผล อย่างดีแล้วในขั้นตอนการจัดระเบียบและแสดงข้อมูลมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อค้นหาว่ามีสาระสำคัญ แบบแผน และความสัมพันธ์ อะไรบ้างที่เกิดขึ้นจากข้อมูลนั้น การวิเคราะห์ได้ยกระดับขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง สู่ระดับข้อสรุปทั่วไปแต่ก็ยังเชื่อมโยงอยู่กับข้อมูล

ข้อสรุปที่ได้นั้นอาจมีทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรม คือ ความรู้ในระดับข้อเท็จจริง (factual knowledge) ที่สามารถมองเห็นได้ง่าย โดยไม่ต้องใช้ความคิดหรือจินตนาการมากนัก และส่วนที่เป็นนามธรรม (abstraction) คือ ความรู้ในระดับมโนทัศน์ คำอธิบาย หรือ แบบจำลองแนวความคิด ที่สามารถใช้ได้ทั่วไป (general model) ไม่เฉพาะแต่กับข้อมูลชุดที่กำลังวิเคราะห์อยู่เท่านั้น ผลผลิตสูงสุดที่ควรจะได้ ณ ที่สุดของการหาข้อสรุป คือ คำอธิบายกรอบแนวคิด หรือความรู้เชิงทฤษฎีในระดับใดระดับหนึ่ง แต่ในความเป็นจริง ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายอย่าง ซึ่งรวมถึงคุณภาพของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และความสามารถเชิงทฤษฎีของนักวิจัยเอง

การตีความผลการวิจัย

การตีความความบอกถึงประโยชน์จากการวิจัย ข้อค้นพบหรือสาระสำคัญจากการศึกษาวิจัยนั้น บอกถึงสิ่งที่ได้ค้นพบและได้สรุปมานั้นมีความหมายและสำคัญอย่างไร

การตีความเป็นเรื่องของการก้าวเลยไปจากผลการวิจัย(going beyond results) ในการตีความนั้น นักวิจัยจะอยู่ห่างจากข้อมูลออกมาในระดับหนึ่ง ไม่ต้องใช้ข้อมูลในการตีความตรงๆ สิ่งนั้นไม่ใช่ข้อค้นพบใหม่แต่มีความเชื่อมโยงอยู่กับข้อค้นพบที่ได้มาแล้ว

การตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย

การตรวจสอบนั้นมีได้หลายวิธี เพื่อความสะดวกในที่นี้ จะขอแบ่งแนวทางการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์หรือออกเป็น 2 แบบ คือ การตรวจสอบภายใน การตรวจสอบภายนอก

1) การตรวจสอบภายใน ดูความเหมาะสมของวิธีการวิเคราะห์และการดำเนินการวิเคราะห์ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส

2) การตรวจสอบภายนอก เอาผลการวิเคราะห์ของเราให้เพื่อนนักวิจัยหรือนักวิชาการอื่นๆ อ่านและให้ความเห็น (peer review) ทำเป็นการส่วนตัวหรือทำเป็นทางการก็ได้ หลังจากนั้นจึงทำการเผยแพร่ผลงานในการประชุมวิชาการ

ตารางที่ 3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ประเด็นที่ศึกษา	การสังเกต	การสัมภาษณ์	การศึกษาเอกสาร
1)ข้อมูลพื้นฐาน และบริบทโรงเรียน	-สถานที่ตั้ง	-ครูประจำการ	-เอกสารโรงเรียน
	-อาคารอนุบาล	-ผู้ปกครอง	-ข้อมูลสารสนเทศ
	-สภาพแวดล้อม ชุมชนของ โรงเรียน		
2) ภาระงาน -งานวิชาการ -งานส่งเสริมการสอน	- ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล	- ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล	-เอกสารงานวิชาการ
		-ผู้ปกครอง	-ธุรการชั้นเรียน
		-ผู้บริหาร	
3)คุณลักษณะที่จำเป็น -ทักษะความรู้ -ความรู้ที่จำเป็น -ทักษะ ความสามารถ	-พื้นฐานความรู้การศึกษาปฐมวัย	-ผู้บริหารสถานศึกษา	-เอกสารงานบุคลากร
	-คุณธรรม จริยธรรม	- ครู	-แฟ้มสะสมผลงาน
	-บุคลิกภาพ	-ผู้ปกครอง	-แฟ้มประวัติ
	-มนุษยสัมพันธ์		-เอกสารประเมิน

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

จีระพันธ์ พูลพัฒน์ (2549) ศึกษาเรื่องการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กวัย 3-5 ปี ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและวิธีการในการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กวัย 3-5 ปี ของผู้ดูแลเด็ก กลุ่มตัวอย่างผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศ จำนวน 4,147 คน ส่วนที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการของผู้ดูแลเด็ก โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กและการแก้ปัญหาที่เป็นปัญหาของผู้ดูแล

เด็ก พบว่า ปัญหาของเด็กที่พบในห้องเรียน 1) ก้าวร้าว 2) ส่งเสียงดัง 3) ปาของ 4) ติดขอดนม 5) ไม่นอนกลางวัน 6) ไม่รับประทานอาหารกลางวัน ส่วนวิธีการแก้ไข 1) ทำข้อตกลงระหว่างกัน ให้กำลังใจเด็กในทางปฏิบัติและชื่นชมเมื่อเด็กปฏิบัติดี 2) พยายามพูดกับเด็กเบาๆ 3) ไม่มีข้อเสนอแนะ 4) ให้เด็กฝากขวดนมไว้ที่ครู 5) ดูแลเพื่อนที่หลับพยายามกล่อมให้หลับ 5) ถ้าไม่กินข้าวจะไม่แข็งแรง เมื่อเด็กกินก็ชมเชย พฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบนั้นเป็นปัญหาสากลกับพฤติกรรมในแต่ละกลุ่ม ซึ่งเด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัว โดยพื้นฐานความต้องการของเด็กต้องการความรัก ความห่วงใย และการดูแลเอาใจใส่ ติดตามด้วยการสอนที่มีการเตรียมการอย่างดี (Eliason and Jenkins, 1981)

จินดา คำแก้ว (2548) ทำการศึกษาบทบาทหน้าที่ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กและความต้องการสนับสนุนจากองค์กรตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่าน้อย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอห้วยทับทัน จ.ศรีสะเกษ พบว่า บทบาทหน้าที่ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กตามดัชนีชี้วัดเกณฑ์มาตรฐานเด็กเล็กน่าน้อย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านบริการอาหารและความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย ด้านบุคลากรและด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร พบว่า ส่วนใหญ่ครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กมีพฤติกรรมหรือบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องและเหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐานเด็กเล็กน่าน้อย ความต้องการการสนับสนุนของครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็ก พบว่า ต้องการการสนับสนุนจาก หน่วยงานสาธารณสุขในด้านความรู้และสิ่งสนับสนุนต่างๆ ที่จำเป็นด้านสุขภาพ ต้องการการสนับสนุนจากผู้ปกครองเด็กในเรื่องการจัดหาสิ่งสนับสนุน และช่วยฝึกเด็กเล็กให้ช่วยเหลือตนเอง ต้องการการสนับสนุนจากคณะกรรมการศูนย์เด็กเล็กในด้านสวัสดิการและสิ่งของสนับสนุน พร้อมการชี้แนะและตรวจเยี่ยม และต้องการการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านอัตราค่าจ้างตามวุฒิการศึกษา หรือตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน หรือคุณภาพงาน และต้องการการชี้แนะหรือตรวจเยี่ยม พร้อมทั้งต้องการให้พัฒนาศักยภาพให้ครูพี่เลี้ยงด้วย จากการนำเสนอผลงานทางวิชาการ การประชุมวิชาการประจำปีกระทรวงสาธารณสุข ครั้งที่ 13 ประจำปี 2548 <http://gotoknow.org/blog/research/52690>

จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอนุบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูอนุบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีปัญหาการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินสภาพจริงอยู่ในระดับน้อย

เพ็ญศรี แสงวงเจริญ (2549) ศึกษาเรื่องหลักสูตรการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์ เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพความผูกพันในการเลี้ยงดู เพื่อพัฒนาหลักสูตรและประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็ก ทำการวิจัยเชิงทดลอง ใช้เครื่องมือแบบสังเกตพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่

เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด จำนวน 30 คน พบว่า การประเมินหลักสูตรการฝึกอบรม สร้างสัมพันธภาพความผูกพันในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด - 5 ปี อยู่ในระดับดีสูงกว่าก่อนทดลองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างเด็ก

พิจิตรา ลาวัณย์ศิริ (2534) ทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนกรุงเทพมหานคร พบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเพื่อเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนอนุบาลไม่มีหลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมและการเลี้ยงดูเด็กที่เด่นชัด ขึ้นอยู่กับความรู้ประสบการณ์ของผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็ก ครู หรือ พี่เลี้ยงเด็กในแต่ละแห่ง

ไพฑูริย์ หาญสามัคคี (2540) การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูพี่เลี้ยงในการมีส่วนร่วมของ พระสงฆ์ในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูพี่เลี้ยงและเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์กับครูพี่เลี้ยงในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วิธีการศึกษาดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการวิจัยภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นพระสงฆ์ ที่เป็นหัวหน้าศูนย์ฯ หรือพระสงฆ์ที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการบริหารจัดการศูนย์ฯ มาโดย ตลอด จำนวน 165 รูป และครูพี่เลี้ยง จำนวน 165 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานด้วยการทดสอบ ที (t-test) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS/PC(+) ในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้ จากผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสูงในการมีส่วนร่วมทุกด้าน คือ ด้านการ ตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล และมีส่วน สอดคล้องกัน คือ พระสงฆ์และครูพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นตรงกันว่า พระสงฆ์ควรมีบทบาทสูง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแผน นโยบาย และการบริหารของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ไม่ควร มีบทบาทสูงในเรื่องที่เกี่ยวกับการดูแลเด็กและงานที่เป็นกิจวัตรประจำวันภายในศูนย์ พระสงฆ์ควรมีบทบาทสูงในเรื่องการระดม และปรับใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามา สนับสนุนศูนย์ฯ การกระตุ้นคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์ฯ และการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง จากผลการศึกษาดังกล่าวนี้ผู้ศึกษาได้เสนอแนะดังนี้คือ พระสงฆ์ควรมีบทบาทสูง ในการกระตุ้น ชักชวนตัวแทนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ เช่น การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การดูแลผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล ควรมีบทบาทสูงในการ กระตุ้นให้คนในชุมชนรับเป็นอาสาสมัคร เพื่อช่วยเหลือในการดำเนินงานของศูนย์ฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมพระสงฆ์เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และทักษะ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถทำตามบทบาทที่พระสงฆ์ครูพี่เลี้ยง และสังคมคาดหวังได้อย่างเต็มที่ ควรประสานงานเพื่อให้พระสงฆ์และครูพี่เลี้ยงเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่เป็นองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์

โดยเฉพาะ เรื่องที่พระสงฆ์และครูที่เลี้ยงระบุไว้ว่าเป็นความสนใจในระดับสูง ควรมีการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของศูนย์ ตลอดจนความสำคัญในการพัฒนาเด็กให้คนในชุมชนได้ทราบ เพื่อให้คนในชุมชนจะได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีส่วนร่วมดูแลจัดสวัสดิการเด็กในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ของศูนย์ฯ และควรประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานด้านพัฒนาเด็กทั้งในและนอกชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นระบบเครือข่ายข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ในการรวบรวมแลกเปลี่ยนข้อมูล ระบบการส่งต่อและระบบการทำงานอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล หน่วยงานทางวิชาการหรือสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ ควรมีส่วนร่วมในการจัดฝึกอบรมทั้งพระสงฆ์และครูที่เลี้ยงในเรื่องสวัสดิการครอบครัวและ เด็ก ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ในการทำงานอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด หนึ่ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการศาสนา ควรกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์และครูที่เลี้ยงเพื่อป้องกันการสับสนและก้าวท้าวในบทบาท ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสะดวกในการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เป็นต้น

พิรพัฒน์ ถวิตรรัตน์(2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างการสื่อสารแบบสอดคล้องของกลุ่มครูที่เลี้ยงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในพื้นที่ราชเทวีทำการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental design) การติดตามผลหลังการทดลอง (Non randomized control group) เลือกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 19 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 9 คน กลุ่มควบคุม 10 คน ชาย 1 คน หญิง 18 คน โดยใช้โปรแกรมพัฒนาการสื่อสารตามแนวทฤษฎีของเวอร์จิเนียชาทีย์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารของกลุ่มครูที่เลี้ยงเด็กให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการสื่อสารแบบสอดคล้อง สูงกว่า กลุ่มควบคุมที่ไม่เข้าร่วมโปรแกรมแต่ขณะเข้าร่วมคะแนนการสื่อสารแบบสอดคล้องไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โปรแกรมการสื่อสารแบบสอดคล้องจัดเป็น 7 ช่วงให้กับครูที่เลี้ยง คือ 1) ทำความรู้จักระหว่างกัน 2) ใช้สื่อประกอบการเรียนให้การบ้านพิจารณาข้อดี-ข้อเสียในการสื่อสารของตนกับผู้อื่น 3) สัมผัสความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อสารผลเสียในการสื่อสารไม่สอดคล้อง 4) ทำแบบฝึกหัดความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว (Brief therapy) 5) สัมผัสความรู้สึกที่ไม่สมหวังเพื่อให้รู้สึกสอดคล้องให้อภัยตนเองและยอมรับตนเอง 6) แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนและยอมรับ 7) ให้กำลังใจและหวังใจ เพื่อช่วยเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของวิชาชีพของครูที่เลี้ยงเด็กซึ่งมีผลดีต่อการทำงาน และ เกิดความร่วมมือไว้วางใจกล้าเสี่ยงในการเล่าเรื่องตนเอง มีความหวัง เปลี่ยนแปลงตน

นงลักษณ์ คำนึ่งธรรม (2540) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของครูที่เลี้ยงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกาย ในศูนย์อบรมเด็กด้อยโอกาสในวัดกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างครูที่เลี้ยงตอบแบบสอบถาม จำนวน 149 คน พบว่าความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของครูที่เลี้ยงมีความรู้

สัมพันธ์ในด้านการจัดกิจกรรมทางร่างกาย 6 กิจกรรมอยู่ในระดับพอใช้ กิจกรรมกลางแจ้งสามารถปฏิบัติได้ดี

มนัญญา งามแสง (2547) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ทางเลือกในการพัฒนาการประเมินภายในสำหรับครูอนุบาลการประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณแบบโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจและพหุเทศกรณีศึกษา เพื่อกำหนดความต้องการจำเป็นด้านทักษะการประเมินภายในสำหรับครูอนุบาลวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความจำเป็นที่เหมาะสมกับบริบทการวิจัยโดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณแบบ(comphensive needs assessment) กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ใช้แบบสอบถาม จำนวน 500 ฉบับ พบว่า ครูอนุบาลต้องการทักษะจำเป็นด้านการวิเคราะห์ข้อมูล รองลงมาคือ การสร้างเครื่องมือ ด้านการวางกรอบการประเมินของครูอนุบาล และการเขียนรายงานการประเมิน ปัจจัยความพร้อมของครูในด้านการประเมินภายใน ประสพการณ์ด้านให้คำปรึกษา การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของหน่วยงานเพื่อพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษาให้มีศักยภาพในการดำเนินการเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพภายในตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

มยุรีย์ เขียวฉะอ่อน (2547) ศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นด้านทักษะพื้นฐานของครูอนุบาลโดยใช้การวิเคราะห์งาน (job anlysis) กระบวนการของการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศลักษณะภาระงานและวิเคราะห์ด้วยกระบวนการแผนที่มโนทัศน์(concept mapping) แสดงคุณสมบัติผู้ปฏิบัติงาน ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินภาระงานและทักษะพื้นฐานของกลุ่มศึกษานิเทศก์ผู้บริหาร ครูอนุบาล พบว่า ครูอนุบาลต้องรับผิดชอบภาระงานต่างๆ และสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้ 1) งานวิชาการและธุรการ ได้แก่ งานด้านหลักสูตรการเรียนการสอน งานด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและงานบริหารธุรการในชั้นเรียน 2) งานส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัยของเด็ก งานด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ งานสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ส่วนคุณสมบัติของครูผู้สอนอนุบาล 3 ประการ คือ 1) คุณลักษณะที่จำเป็น ได้แก่ ทศนคติที่ดีต่อการเป็นครูอนุบาล การเป็นผู้มีอารมณ์ขัน ความคล่องแคล่วว่องไว 2) ความรู้ที่ควรรู้ ได้แก่ การจัดการอนุบาลศึกษา ทฤษฎีจิตวิทยา 3) ทักษะและความสามารถ ได้แก่ ทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การเตรียมเด็กสงบ การสื่อสารและการประเมินพัฒนาการผลการประเมินความต้องการ

รัตนา จิวแหลม (2546) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามแนวทางการปฏิบัติครู ในทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสาธิต สังกัดสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ส่งลูกเข้าเรียนสาธิต ในสังกัดสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์มีความต้องการในด้านสุขภาพจิตของครูปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ต้องการ หรือคาดหวังที่จะให้ครูเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีความเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก เพราะว่าเด็กในวัยนี้ต้องการที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างดีและใกล้ชิด

วรรณภา สุคนธ์รัตน์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการดำเนินงานเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะของผู้บริหารและผู้เลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้บริหารจำนวน 75 คน และผู้เลี้ยงดูเด็กจำนวน 150 คน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จำนวน 63 แห่ง ศูนย์สาธิตเด็กเล็ก กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 12 แห่ง ใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และสำรวจ แบบสอบถาม พบว่า 1) ด้านนโยบายของสถานรับเลี้ยงเด็กมีการคัดเลือกผู้ดูแลเด็กเป็นไปตามเกณฑ์ ส่งเสริมพัฒนาการการเลี้ยงดูเด็กแต่ไม่มีการนิเทศผู้เลี้ยงดูเด็ก 2) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมจัดตามกระทรวงศึกษาธิการการเลี้ยงดูบุตรจากการอบรมต่างๆ 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นอาคารเน้นความปลอดภัยของเด็ก 4) ด้านการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ เน้นกิจกรรมประจำวันของเด็ก 5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ใช้การบันทึกพฤติกรรมพัฒนาเด็กโดยไม่มีรูปแบบมาตรฐานแต่ละแห่งที่ทำขึ้นเอง 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองพบปะ พูดคุย มารับ-ส่งเด็ก เป็นพื้นฐานตามสภาพความเป็นจริงด้านนโยบายของสถานรับเลี้ยงเด็ก

วราภรณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ (2545) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิคการละคร เพื่อสร้างและทดลองใช้โปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัย พัฒนาพื้นฐานทางศิลปะการละคร (improvise) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความสุนทรียศาสตร์ ได้แก่ เพลง กิจกรรมพูดคำคล้องจอง การเล่านิทาน เน้นการออกเสียงให้ชัดเจน “ร ,ล” ควบกล้ำ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูชั้นเตรียมอนุบาล ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนทอรั๊ก สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 14 คน กลุ่มควบคุม 14 คน ของโรงเรียนวรรณสว่างจิต โดยใช้แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง แบบทดสอบความสามารถทางการพูดของครู ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการพูดชัดเจนกว่ากลุ่มควบคุม ใช้เครื่องวัดระดับเสียง (Sound level meter) วัดด้านลีลาการพูดสำหรับใช้เทคนิคการละคร ขั้นตอนการใช้โปรแกรมแบ่งเป็น 4 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นตอนการเตรียมศึกษา แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัย 2) ขั้นสร้างโปรแกรมวางกรอบความคิด 3) ขั้นตอนทดลองใช้โปรแกรม แบ่งเป็น 3.1) ขั้นก่อนทดลอง 3.2) ขั้นดำเนินการทดลอง 3.3) ขั้นหลังทดสอบ 4) ขั้นปรับปรุงโปรแกรมสร้างเกณฑ์การวัด พัฒนาโปรแกรมการพูดในกิจกรรมการเรียนการสอนได้

สุทธาสินี วิเวกนนท์ (2533) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของครูประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครในยุคโลกาภิวัตน์ตามการรับรู้ของตนเอง พบว่า ครูประถมมีบุคลิกภาพ เป็นคนรักธรรมชาติ รักเพื่อนมนุษย์ รักศิลปะ กระตือรือร้น ตื่นตัวอยู่เสมอ รับรู้ข้อมูลอยู่เสมอ ยกเว้นการปรับตัวอยู่กับคนต่างชาติ ด้านวิชาสามารถเป็นที่พึ่งพาของผู้อื่น มีลักษณะมีคุณธรรม ปฏิบัติต่อหน้าที่ รักความเป็นธรรม

สมศักดิ์ วงศาवास บังอร เทพเทียน และชอทิพย์ บรมธนรัตน์ (2546) ได้ศึกษาการเสริมสมรรถนะขององค์การส่วนตำบลเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชนบท พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ขึ้นกับกรม

พัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กำหนดนโยบายให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สร้างศรัทธาให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ยอมรับและเข้าใจในเรื่องของความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย และเข้ามามีส่วนร่วม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ฝึกลบรณกลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือก จำนวน 25 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อพัฒนาศูนย์โครงการส่งเสริมทักษะและพัฒนาการเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีความพร้อมทั้งสุขภาพ จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2549) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์การให้บริการเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ทำการศึกษาเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์ (key informant) เพื่อให้ได้ภาพรวมครอบคลุมการให้บริการการอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาปฐมวัยทุกรูปแบบทั้งในระบบและนอกระบบโดยเชื่อมโยงกับการกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายและวางแผนยุทธศาสตร์โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อม รวมถึงบทบาทครอบครัวและสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาเด็กปฐมวัยและเพื่อให้ได้ข้อสรุปถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเด็กปฐมวัยอีกทั้งข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการไปพิจารณาประกอบการปรับปรุงโปรแกรมต่างๆ รวมถึงการร่างนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในอนาคตโดยหน่วยงานทุกภาคส่วน พบว่า การเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยเพื่อการศึกษาระดับประถมศึกษามีปัญหาความไม่พร้อมในหลายด้าน เช่น การถ่ายโอนภารกิจจัดการบริการการเลี้ยงดูและการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการบริการหรือปัญหาจากความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปัญหาการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์รวมถึงการปฏิบัติในครอบครัวในระดับท้องถิ่นให้ใส่ใจการพัฒนาสมองและพัฒนาการโดยรวม ปัญหาการขาดความเข้าใจหลักการทางวิชาการของการพัฒนาเด็กเล็กและการส่งเสริมการเรียนรู้ อิทธิพลจากวัฒนธรรมท้องถิ่น สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ยังด้อยคุณภาพทั้งในเรื่องการบริหารและการจัดการ โดยเฉพาะมาตรฐานในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และมาตรฐานครูพี่เลี้ยง นอกจากนี้ยังขาดประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐาน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ดูแลเด็กอายุ 3-5 ปี ยังขาดคุณภาพในเรื่องการเรียนรู้ของเด็ก จิตวิทยา และพัฒนาการของเด็ก การเรียนการสอนดำเนินการโดยขาดความเข้าใจ รูปแบบโรงเรียนมุ่งเน้นการเร่งสอนอ่าน เขียน คิดเลข เป็นการเรียนรู้ที่ยึดครูเป็นสำคัญมีข้อบกพร่องในการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย

อรพรรณ บุตรกตัญญู (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้จากการปฏิบัติสถานการณ์ที่แนะเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้จาก

การผสมผสานการชี้แนะที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างครูอนุบาล 60 คน จากโรงเรียน 10 แห่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ใช้กลุ่มทดลอง 30 คน การคัดเลือกบุคคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัว กลุ่มละ 15 คน พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถรับรู้และความสามารถในการประเมินหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองใช้กระบวนการ กระบวนการนี้มีตัวแบบ คือ แบบอย่างของการทำงานที่ประสบความสำเร็จของสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มการเรียนรู้ สมาชิกกลุ่มมีบทบาทในการเสนอประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติและมีคนฟังการนำเสนออย่างตั้งใจ ส่งเสริมให้เห็นแนวทางในการกระทำพฤติกรรมใหม่ เพื่อเกิดการเรียนรู้

อุทุมพร จามรมานและจีระพันธ์ พูลพัฒน์ (2539) ศึกษางานวิจัยระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูของภาครัฐ และเอกชน ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการ 2 พบว่าจากการสำรวจ โดยใช้แบบสังเกต แบบสอบถาม ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานเลี้ยงดูเด็ก จำนวน 149 แห่ง มีนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมเด็กและส่งเสริมพัฒนาการโดยการจัดการเรียนการสอนให้หลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติใช้การประเมินโดยการสังเกตใช้การแก้ปัญหาเด็กอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองแต่ยังขาดสื่ออุปกรณ์การเรียน ครูผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์มีการเตรียมตัวการสอน โรงเรียนอนุบาลมีค่าร้อยละของระบบ กลไก สูงกว่าสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กแต่ในทางกลับกันสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กมีประสิทธิภาพสูงกว่าโรงเรียนอนุบาล เพราะขนาดและความพร้อม ค่าใช้จ่ายของสถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียนเอกชน/ศูนย์เอกชนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารัฐทำให้เกิดความไม่สอดคล้อง ของระบบ กลไก ประโยชน์ในการวิจัยนี้เพื่อประสิทธิผลหน่วยงานที่ดำเนินการในการดูแลและจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย 0-6 ปีไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใดทั้งที่จัดเป็นโรงเรียนและไม่ได้จัดเป็นโรงเรียน จะได้ภาพรวมของระบบ กลไก ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการที่จะปรับ พัฒนาการดูแลจัดการศึกษาในระดับนี้ให้ประสานสอดคล้องและลดความซ้ำซ้อน โดยถือเด็กเป็นศูนย์กลางเพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเด็กทุกด้าน

งานวิจัยต่างประเทศ

Lubin (2006) บทความเรื่องการพูด คือ ความสำคัญของการพูดสำหรับเด็กเล็ก สรุปว่า ในวัยเด็กเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ เพราะเป็นช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการพูดที่สนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กในวัยนี้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

โดยปกติแล้ว การสอนส่วนใหญ่เป็นการสอนผ่านการพูด ซึ่งสำหรับเด็กเล็กแล้วเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นตัวพยัญชนะหรือสระในภาษาอังกฤษ การขึ้นเสียงสูงเสียงต่ำ การใช้ภาษาท่าทาง ตลอดจนการใช้จินตนาการและกิจกรรมต่างๆ ล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสาร ซึ่งการพูดจะช่วยในการติดต่อสื่อสารระหว่างเด็กเล็กและสิ่งรอบๆตัว อีกทั้งยังเป็นการศึกษาขั้นต้นของเด็กด้วย

สิ่งแวดล้อมรอบข้างก็มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังที่ Dr. Jane Healy ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Endangered Minds: Why Children Can't Think and What We Can Do About It” ซึ่งได้นำมาใช้อ้างอิงในงานวิจัยของ Priscilla Vail ว่า “ความบกพร่องทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหาในการเรียนรู้ภาษาเบื้องต้น หากจำนวนที่เพิ่มขึ้นของเด็กกลุ่มนี้ยังคงเชื่อว่าเกิดจากการบกพร่องทางการเลี้ยงดู”

Susan (2007) เสนอบทความเกี่ยวกับการป้องกันความบกพร่องทางการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

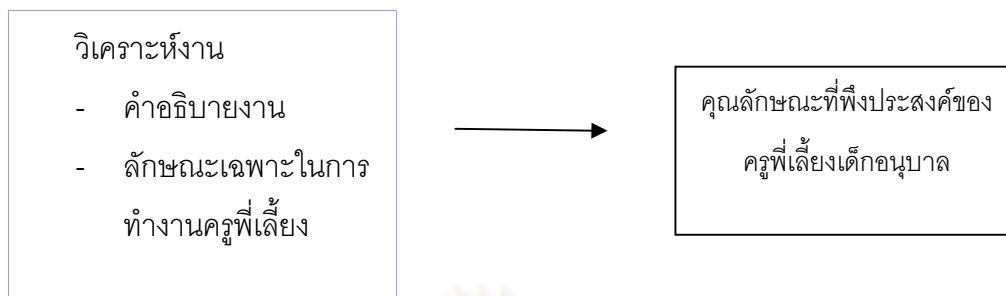
มี 3 ปัจจัย ดังนี้ อาหาร การนอนหลับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะมีผลต่อการพัฒนาของเด็ก ผู้ปกครองและโรงเรียนสามารถสนับสนุนการพัฒนาสุขภาพของเด็กและการเรียนรู้โดยให้บริการอาหารสุขภาพที่อุดมไปด้วยโปรตีน ไขมันคุณภาพดี ผลไม้และผัก ในการขจัดน้ำมันและไขมันซึ่งเกิดขึ้นเมื่ออาหารนั้นทอดในน้ำมันข้าวโพด การจำกัดน้ำตาลและคาร์โบไฮเดรตจะช่วยให้มีวิตามินบีและสังกะสีในร่างกาย และลดอินซูลิน ส่วนใหญ่เครื่องดื่มที่มีกรดฟอสฟอริกจะดึงแคลเซียมออกจากกระดูกและก่อให้เกิดโรคกระดูกพรุนในเด็กและผู้ใหญ่

การนอนหลับที่เพียงพอจะช่วยเพิ่มร้อยละของการเคลื่อนไหวในวัยนี้ตาได้อย่างรวดเร็วหรือการนอนแบบ REM ที่ช่วยส่งเสริมการรวบรวมสิ่งที่เราเรียนรู้ในวันที่ผ่านมา ช่วงเวลาที่เงียบสงบ เรื่องเล่าเวลานอนหรือเรื่องสั้นจะช่วยให้เด็กได้นอนหลับสนิทตลอดคืน

โทรทัศน์ วิดีโอและเกมคอมพิวเตอร์จะก่อให้เกิดความเครียดในสมองและระบบประสาท เนื่องจากภาพที่มีความรุนแรงและลำดับภาพอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กไม่สามารถติดตามเนื้อเรื่องได้อย่างเต็มที่ สิ่งเหล่านี้ยังกีดกันโอกาสในการจินตนาการของเด็ก การจำกัดเวลาในการใช้สื่อเหล่านี้มีความสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็ก การรักษาการปฏิบัติในการรับประทานอาหาร การนอนหลับ และกิจกรรมประจำวันอื่น ๆ จะช่วยส่งเสริมระบบประสาทให้ผ่อนคลายมากขึ้นเพื่อการเรียนรู้

ความเครียดเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบประสาทการเรียนรู้ การบังคับให้เด็กอ่านเขียนและสะกด โดยให้พวกเขาทดสอบขั้นพื้นฐานก่อนที่จะมีการพัฒนาระบบประสาทของพวกเขา เด็กๆ อาจไม่ชอบอ่านและไม่อยากไปโรงเรียน แต่ถ้าเรายังยืนยันที่จะผลักดันให้มีการเขียนการอ่านและการสะกดคำให้เด็กๆ ที่ยังไม่มีความพร้อมแล้วเราจะพบปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเรียนรู้โดยเฉพาะในเด็กผู้ชาย

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาการวิเคราะห์งาน การเก็บรวบรวมข้อมูลงานโดยใช้ การศึกษาเอกสาร (documentary analysis) แบบสัมภาษณ์ (interview) แบบสังเกต (observation) บันทึกข้อมูลของผู้ปฏิบัติงาน และการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีผสมผสาน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะงาน เช่น ความรู้เกี่ยวกับงาน (knowledge) ความสามารถ (abilities) ทักษะความชำนาญ (skill) และองค์ประกอบอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานดูแลเด็ก (other Characteristics) เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครและ 2) วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล โดยใช้การวิเคราะห์งาน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา 3 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบทางการ การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ และการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาก่อนลงสนาม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลในบริบทของโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 1 เป็นเวลา 2 เดือน เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล ช่วงที่ 2 และ 3 เป็นเวลา 1 เดือน โดยศึกษาเช่นเดียวกับกรณีศึกษาที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การจัดกระทำข้อมูล

โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาก่อนลงสนาม

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา บทบาทของครูพี่เลี้ยงเด็ก หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย 3-5 ปี ในสังกัด สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ ดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือเขตใกล้เคียงกัน
2. เป็นสถานศึกษาที่มีตำแหน่งครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล
3. เป็นสถานที่ยินดีให้ผู้วิจัยเข้าศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4. เป็นสถานศึกษาที่อยู่ในแหล่งชุมชน และจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัยเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป

5. เป็นสถานศึกษาที่มีครูพี่เลี้ยงเด็กที่มีประสบการณ์การทำงานกับเด็กปฐมวัยมากกว่า 2 ปี

จากเกณฑ์ข้างต้นผู้วิจัยจึงได้โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา คือ โรงเรียนเพชรน้ำค้าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและ โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

ประสานงานและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ประสานงานกับโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเพชรน้ำค้าง โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นจึงนำส่งหนังสือจากภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ผู้วิจัยเดินทางไปโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน เพื่อทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนโดยเน้นสารสนเทศด้านเอกสาร และการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย ในเบื้องต้นจากบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียน เจ้าหน้าที่ในโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล

สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยประเด็นคำถามที่ใช้ แบบบันทึกเหตุการณ์ แบบสังเกตสภาพโรงเรียน แบบสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล แบบสังเกตสภาพแวดล้อม แบบสังเกตพฤติกรรมครูพี่เลี้ยงเด็ก แนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหาร แนวทางการสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงเด็ก และแบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากเอกสาร นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้อง จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ เรื่องการจัดกลุ่มแนวคำถามให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยได้เข้าศึกษาภาคสนามโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสภาพสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยศึกษากรณีศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีตำแหน่งงานครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล และมีการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย 3-5 ปี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง และ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เริ่มเก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2552 – 29 ตุลาคม พ.ศ. 2552 โดยมีรายละเอียดในการศึกษาภาคสนาม ดังนี้

การเข้าสู่สนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเดินทางไปสำรวจสถานที่ตั้งของโรงเรียน และเส้นทางคมนาคมล่วงหน้า แล้วพิจารณาเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลและสร้างความสัมพันธ์กับทางโรงเรียนและผู้ให้ข้อมูลในเบื้องต้นโดย

เปิดเผยสถานภาพจริงว่าเป็นนิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงเด็ก ในส่วนของผู้ปกครองนักเรียนแล้วแต่กรณีให้เห็นสมควรว่าจะเปิดเผยสถานภาพหรือไม่ ผู้วิจัยเลือกเข้าเก็บข้อมูลที่โรงเรียนเพชรน้ำค้าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแห่งแรก โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นแห่งที่สอง และโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่งสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นลำดับสุดท้าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการเก็บข้อมูลไว้ในเบื้องต้น โดยในแต่ละโรงเรียนใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 3 สัปดาห์ ใช้เวลาประมาณ 5 เดือน เริ่มตั้งแต่ 26 มิถุนายน 2552 ถึงวันที่ 29 ตุลาคม 2552 ซึ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลของโรงเรียนแต่ละแห่ง อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน เช่น ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลครั้งแรก ไม่สามารถไปเก็บรวบรวมข้อมูลอีกสองแห่งได้จึงตั้งใจไว้ว่าเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนแห่งแรกได้ระดับหนึ่งแล้ว จึงใช้เวลาช่วงเดือนตุลาคม เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนที่เหลือ เพราะช่วงเวลานั้นโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์เปิดการเรียนการสอนในช่วงภาคเรียนพิเศษ และโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่งเปิดการเรียนการสอนเพื่อชดเชยการประกาศหยุดเรียนในช่วงใช้หวัด 2009 ระบาด

รายละเอียดในการเก็บข้อมูลภาคสนามของโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน ผู้วิจัยได้แนะนำตัวเปิดเผยสถานภาพของตนเองกับครูและนักเรียนในโรงเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลยึดหลักพยายามไม่รบกวนเวลาครูและนักเรียน โดยสังเกตการณ์อย่างสงบ สัมภาษณ์เวลาว่าง อาสาช่วยงานถ้ามีโอกาส และสังเกตบรรยากาศในการทำงาน ดังนี้

โรงเรียนเพชรน้ำค้าง (นามสมมติ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง 26 มิถุนายน – 9 กันยายน พ.ศ. 2552 ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภาคสนามแบบฝังตัวในโรงเรียน สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ไปพร้อมๆกัน และเข้าไปเก็บข้อมูลในโรงเรียนเสมือนเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนนั้น เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ร่วมฝึกซ้อมนักเรียนเพื่อแข่งขันทักษะวิชาการกลุ่มโรงเรียนในระดับปฐมวัย ร่วมเดินทางนำนักเรียนไปสนามแข่งขันทักษะวิชาการกลุ่มโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเข้าพรรษา จัดกิจกรรมวันพ่อ เป็นกรรมการตัดสินผลงานการประกวดของนักเรียน ผู้วิจัยช่วยดูแลเด็กในห้องเรียนที่ไม่มีครูพี่เลี้ยงเด็กอยู่ รับประทานอาหารร่วมกันครูพี่เลี้ยงในโรงอาหาร เพื่อช่วยดูแลการรับประทานอาหารของเด็กให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ (นามสมมติ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน 6 กรกฎาคม – 19 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภาคสนามแบบฝังตัวในโรงเรียนเนื่องจากผู้วิจัยเคยทำงานเสมือนเป็น

ครูภายในโรงเรียนนั้น จึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ร่วมกิจกรรมทัศนศึกษา จัดงานบัณฑิตน้อย จัดงานราตรีสัมพันธ์ ช่วยเหลือการแต่งกายให้นักเรียนอนุบาล ช่วยฝึกการแสดงนักเรียน ช่วยเหลือเพื่อนครูในการปฏิบัติงานต่างๆ ถ้ามีโอกาส ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง (นามสมมติ) สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือน 10 กรกฎาคม – 29 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแบบฝังตัวในโรงเรียน เข้าไปเก็บข้อมูลเสมือนเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนนั้น เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น ร่วมกิจกรรมทัศนศึกษา ช่วยดูแลนักเรียนอนุบาลในการเดินแถวหรือพาไปห้องน้ำ ช่วยเก็บอุปกรณ์การเรียน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การเก็บข้อมูลของโรงเรียนกรณีศึกษา 3 โรงเรียนจะมีรูปแบบและลักษณะในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมือนกัน คือ ผู้วิจัยจะใช้การศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ซึ่งมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของประเภทและชนิดของข้อมูล ทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ในช่วงแรกศึกษาเอกสารของทางโรงเรียนควบคู่ไปกับการสังเกตบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและเข้าใจข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนต่อไปเริ่มสัมภาษณ์ตัวบุคคล เช่น ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยงเด็ก นักเรียน ผู้ปกครอง ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์พูดคุยแบบไม่เป็นทางการเป็นส่วนใหญ่ ฝึติดิตตามสถานการณ์ เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคลากร การจัดกิจกรรมในโรงเรียน พร้อมตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลอื่นประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องถ้าข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ ทำการตรวจสอบในภาคสนามเพิ่มเติมทุกข้อมูลที่ได้ เมื่อมีความสมบูรณ์และครบถ้วนของข้อมูลในทุกประเด็นที่ทำการศึกษาก็จะออกจากสนาม

แหล่งข้อมูลในการศึกษา มีทั้งหมด 4 แหล่งมีรายละเอียด ดังนี้

- (1) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล โรงเรียนกรณีศึกษาระยะ 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน
- (2) หัวหน้าครูประจำการฝ่ายอนุบาลทั้ง 3 กรณีศึกษา
- (3) ผู้ปกครองของนักเรียนทั้ง 3 กรณีศึกษา โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน
- (4) ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ สารสนเทศประจำโรงเรียน ประวัติบุคลากร เอกสารในชั้นเรียน รายงาน

การจัดกิจกรรม เว็บไซต์โรงเรียน แฟ้มการส่งงาน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีเพื่อให้ข้อมูลน่าเชื่อถือมากขึ้นจึงใช้วิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. การสังเกต (observation)

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน สังเกตการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

แบบสังเกตสภาพโรงเรียน แบบบันทึกข้อมูลที่ได้เอกสาร แบบบันทึกเหตุการณ์ แบบสังเกตการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก

2. การสัมภาษณ์ (interview) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่มและมีสถานภาพต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงเด็ก เป็นการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก ตัวอย่างแนวสัมภาษณ์มีดังนี้

- 1) ท่านมีประสบการณ์การสอนเด็กอนุบาลกี่ปี
- 2) ท่านสำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับใด สาขาใด
- 3) ท่านปฏิบัติงานในสถานะใดในโรงเรียน
- 4) หน้าที่หลักของท่านคืออะไร
- 5) นอกจากหน้าที่หลักแล้วท่านมีหน้าที่อื่นอีกหรือไม่อย่างไร
- 6) ท่านคิดว่าคุณลักษณะที่ดีที่ครูพี่เลี้ยงเด็กพึงมีคืออะไร
- 7) ท่านคิดว่าครูพี่เลี้ยงเด็กควรมีความรู้ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างไร
- 8) ทักษะความสามารถที่ครูพี่เลี้ยงเด็กควรมีคืออะไร

2.2 การสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายอนุบาล เป็นการสัมภาษณ์เป็นแบบทางการ มีโครงสร้างที่มุ่งสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล รวมถึงการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย ตัวอย่างแนวสัมภาษณ์มีดังนี้

- 1) ท่านสามารถตรวจสอบระบบการดูแลนักเรียนอนุบาลของครูพี่เลี้ยงเด็กได้อย่างไร
- 2) ท่านเห็นความสำคัญของบุคลากรในด้านการจัดศึกษาปฐมวัย อย่างไร
- 3) ท่านพิจารณาคูณสมบัติของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลอย่างไร
- 4) ท่านส่งเสริมด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอย่างไร
- 5) ท่านได้มอบหมายแนวทางการปฏิบัติงานให้ครูพี่เลี้ยงเด็กอย่างไร

3. การวิเคราะห์เอกสาร (document analysis) ศึกษาเอกสารของโรงเรียนกรณีศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ประวัติโรงเรียน การบริหารจัดการโรงเรียน การจัดการศึกษาปฐมวัย ศึกษาเอกสารต่างๆ แฟ้มสะสมผลงาน เกียรติบัตร และรางวัลต่างๆ เพื่อศึกษาภูมิหลังของครูกรรณีศึกษา

จากแหล่งข้อมูลที่ศึกษาและวิธีการเก็บข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการสรุปวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล กรณีศึกษาโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง

ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/แหล่งข้อมูล		
	การสังเกต	การสัมภาษณ์	ศึกษาเอกสาร
1. ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของโรงเรียน	-สถานที่ตั้งของโรงเรียน -สภาพแวดล้อมและชุมชนรอบโรงเรียน		-สารสนเทศโรงเรียน -ยุทธศาสตร์ของโรงเรียน
2. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน	-อาคารสถานที่ของโรงเรียน -สภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน		-ยุทธศาสตร์ของโรงเรียน
3. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	-หัวหน้าฝ่ายอนุบาล -ครูพี่เลี้ยงเด็ก	-หัวหน้าฝ่ายอนุบาล -ครูพี่เลี้ยงเด็ก	-เอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย -การจัดกิจกรรมปฐมวัย
4. การปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยง	-ครูพี่เลี้ยงเด็ก	-ครูพี่เลี้ยงเด็ก	-เอกสารบุคลากร -แฟ้มผลงานส่วนตัว -เอกสารธุรการชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดการกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามนำมาลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งจะทำความเข้าใจกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนสุดท้าย คือ นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบกรณีศึกษา นำเสนอเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานในแต่ละกรณีศึกษาดังนี้

การลดทอนข้อมูล (data reduction)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่บันทึกในภาคสนาม (full field note) มาวิเคราะห์แล้วจัดลงในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง ประเด็นศึกษาออกเป็นหมวดหมู่เพื่อต่อการสืบค้นและทำความเข้าใจ

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง พอเพียง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลด้านแหล่งสถานที่ แหล่งเวลา และแหล่งบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ว่าแหล่งข้อมูลต่างกันเวลาต่างกันั้นข้อมูลที่ได้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

นำข้อมูลมาทบทวนจัดแยกเข้ากลุ่มตามประเด็นที่ศึกษาครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือระดับความเป็นจริง ระดับความคิดของผู้ให้ข้อมูล สอดคล้องกัน ได้แก่ 1) ตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล 2) ตรวจสอบข้อมูลจากบุคคล คือ การปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลทั้งสามกรณี 3) ตรวจสอบข้อมูลจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยเน้นเนื้อหาที่เป็นไปตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

การจำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis) เป็นการแบ่งข้อมูลออกเป็นชนิดจำพวกประเภท โดยอาจจะใช้ทฤษฎีและไม่ใช้ทฤษฎี

วิธีการสร้างข้อสรุปอุปนัย (analytic induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนามเพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลและวิเคราะห์ความคล้ายคลึงกัน

วิธีการวิเคราะห์คำอธิบายงาน ใช้การศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ในการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล โดยใช้การวิเคราะห์งานและศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลจากกรณีศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ผู้วิจัยได้ตั้งนามสมมติ ดังนี้ 1) โรงเรียนเพชรน้ำค้าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2)โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ 3) โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมศึกษา ระหว่างโรงเรียนซึ่งมีสังกัดต่างกัน ผู้วิจัยขอเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

1. ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง
2. ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง
3. ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง
4. ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์
5. ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์
6. ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์
7. ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง
8. ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง
9. ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

กรณีศึกษาที่ 1 ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง

ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 อายุ 27 ปี สอนอนุบาล 2/2 จบการศึกษาประกาศนียบัตร สาขาพณิชยการ เอกการชาย โรงเรียนภาษาอนุสรณ์ บางแค ผลการเรียนเฉลี่ย 1.24 เมื่อปี พ.ศ. 2545 เป็นครูพี่เลี้ยงต่อสัญญาจ้างทุก 1 ปี ตั้งแต่ ปี 2549 จนกระทั่ง ปี 2552 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ปี เคยอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย 2 ครั้ง ได้แก่ รับการอบรมด้านทันตสุขภาพ เมื่อ ปี พ.ศ.2549 และในปีเดียวกันอบรมหลักสูตรครูพี่เลี้ยงเด็ก โรงพยาบาลศิริราชพยาบาล การอบรมเชิงปฏิบัติการโปรแกรม E-Learning แบบ Desk top Auther เมื่อ พ.ศ. 2552

ตารางที่ 5 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก A1

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.30 น. รับเด็ก	ครู A1 ใช้ให้เด็กไปเก็บของส่งงานเอง	"สวัสดีครูพี่เลี้ยงเอา
	ออกไปเล่นสนามการสังเกต	กระเป๋ามาเก็บก่อนไป"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 15 -20 ก.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / พูดกับเด็ก/ 16 ก.ค.52)
		"จะไปเล่นกับเพื่อนก็ไปอย่า ทะเลาะกันนะ"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / พูดกับเด็ก/ 17 ก.ค.52)
7.45 น. จัดนักเรียนเคารพธงชาติ สวดมนต์ ร้องเพลง	เรียกเด็กมาเข้าแถวหน้าระเบียบห้อง	"อย่าคุยนะ เงียบนะ"
สรรเสริญ กายบริหาร	ชาย1 แถว หญิง 1 แถว พร้อมทั้งถือไม้	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / พูดกับเด็ก/ 21 ก.ค.52)
	ดูเด็กที่เข้าแถวไม่เป็นระเบียบ ลงโทษเด็ก	"เราก็ต้องควบคุมเด็ก เดี่ยวแอบ ไปชนอีก"
	ด้วยการตีที่ขา และที่มือของเด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 14 ก.ค.52)
8.30 น. จัดตรวจสุขภาพ	โดยปกติจะไม่ให้ความสำคัญในการตรวจ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1พูดกับครู/ / 21 ก.ค.52)
ไฮมูม ไปห้องน้ำ ตีมนม	สุขภาพ พาเด็กเดินแถวไปห้องน้ำ	"ตีมนมๆ อย่าทำนมหกหละ ไปนั่ง กับเพื่อน"
	ตั้งแถวบริเวณสนาม เพื่อไปรับนมที่ตู้แช่	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1พูดกับเด็ก/ / 16 ก.ค.52)
	เด็กก้มลงหยิบนมในถัง เพื่อนานมถุงมาให้	
	ตัดถุง นำไปตีมนมที่บริเวณสนามหน้าตึก	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 14 ก.ค.52)	
9.00-10.40 น. จัดกิจกรรม	ไม่มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กเข้าห้อง	"ห้อง ก-ฮ 1 รอบสัปดาห์"
เสริมประสบการณ์ กิจกรรม	เรียนเวลา 10.00 น ทำบันทึกการอบรมทรัพย์	"เขียนโจทย์ตามบน
กลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์	เรียกเด็กมาทีละคน หลังจากนั้น	กระดาน ทำให้เสร็จแล้วนำมาส่ง"
กิจกรรมเคลื่อนไหวและ	ครูตั้งโจทย์เลขบนกระดานแล้วแจกสมุด	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 /พูดคุยกับเด็ก/ 22 ก.ค. 52)
จังหวะ	ให้นักเรียนทำเมื่อหมดเวลาให้นำมาส่ง	"ครู A1ตามใจเด็ก ไม่เคยสอนเด็ก ร้องเพลงไม่ค่อยสนใจเด็ก"
	ครูตรวจสมุดใครทำไม่ได้ให้มาทำที่โต๊ะ	
	ถ้าเขียนช้าจะโดนลงโทษด้วยการทุบตี	

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 17 ก.ค.52)	(ผู้ปกครองนักเรียน / 9 ก.ค. 52)
	ครูให้เด็กเขียนภาษาไทยลงสมุด โดยคัด	“เร็วๆ อย่าเขียนให้ลบบอกนะ
	ตามบนกระดาน กำหนดเวลาให้ครึ่งชั่วโมง	เดี๋ยวจะได้ไปกินข้าว”
	ถ้านักเรียนคนใดทำงานไม่เสร็จจะว่ากล่าว	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / พูดคุยกับเด็ก/
	เปรียบเทียบระหว่างนักเรียนด้วยกัน	22 ก.ค. 52)
	หลังจากนั้นให้เด็กไปรับประทานอาหารโดย	
	แจกช้อนให้แล้วเข้าแถวเพื่อไปโรงอาหาร	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 20 ก.ค.52)	
11.00 น จัดให้นักเรียนรับประทานอาหาร	ตักอาหารใส่ถาดให้เด็กเมนูวันนี้เป็นข้าว มันไก่ ใส่ซอส น้ำซุป ให้เด็กไปนั่งประจำที่	“ เอาชามข้าวมาใส่น้ำแกง เอาซอสด้วยไหม”
	ในโรงอาหาร มีการนำทองคำคล้องจ้อง	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / พูดคุยกับเด็ก/
	บางครั้งครู A1 พูดไม่สุภาพกับเด็ก	14 ก.ค. 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 14 ก.ค.52)	“ จะกินไหม คนนี้กินเก่ง ตัวกลม
	ตักอาหารใส่ถาดให้เด็กเมนูวันนี้เป็นข้าว	เขียว”
	ผัดให้เด็กไปนั่งประจำที่ในโรงอาหาร	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / พูดคุยกับเด็ก/
	มีการนำทองคำคล้องจ้อง	17 ก.ค. 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 17 ก.ค.52)	
12.30 น แปรงฟัน	ไม่เคยให้เด็กแปรงฟัน	“ แต่ละห้องเนี่ยตอนเปิดเทอมทุก
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 13-28 ก.ค.52)	ห้องจะได้งับห้องละ5,000 บาท
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 1-17ส.ค.52)	เราใช้หมดแล้ว นี่ที่ต้องซื้อนะก็มี
		สมุดพก สมุดประจำตัวสุขภาพ
		นักเรียน
		ถ้าแปรงสีฟันเราไม่ได้ให้เด็กแปรง
		หลอกนะ วุ่นวายไม่มีใคร
		สนใจหรือถ้าจะเอาถึงน้ำหรือของ
		อะไรก่อนเนี่ยเราก็อะไรเอง
		ยางรัดผมเด็กเราไม่มีเราก็อะไรเอง

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
		ถ้าอย่างงี้ ก็ซื้อไปเองก่อนนะ”
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 2 ก.ค 2552)
		“ไม่ค่อยสนใจเด็ก เด็กไม่ค่อย
		ได้แปร่งฟัน”
		(ผู้ปกครองนักเรียน / 3 ก.ค .52)
		“แปร่งสีฟันแก้วน้ำน้อง 1 เดือน
		มาแล้วยังไม่เห็นมีอะไร ผ.อ สงสัย
		จะรู้เลยให้ย้ายไปห้องข้างๆ ที่ครู
		ออก”
		(ผู้ปกครองนักเรียน / 30 มิ.ย .52)
13.00 น .นอน	บังคับให้เด็กนอน แสดงอารมณ์	“ พี่ A2 จะเอาอะไรมัย หนูจะ
	ลงโทษ ตาหนีด้วยคำไม่สุภาพ	ออกไปข้างนอก”
	ถ้าเด็กไม่ยอมนอน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 20 ก.ค.52)
	หลังจากนั้นครูพี่เลี้ยงเด็กก็จะออกไป	“ตอนเด็กนอนเราก็ไม่ได้พักผ่อน
	ทำกิจกรรมอย่างอื่นนอกโรงเรียน	เด็ก ไหนจะตรวจงาน
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 20 ก.ค.52)	การบ้านตั้งใจท”
	บางครั้งเตรียมงานส่งเสริมการสอน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / พูดกับครู/
	เช่น เขียนสมุดการบ้านให้เด็ก	20 ก.ค.52)
	และเอกสารอื่นๆ	เขียนสมุดทำเอกสาร ทำแผนการ
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 24 ก.ค.52)	สอน”
		(ครูพี่เลี้ยง A1/ พูดคุยกับครู/ 29
		ส.ค.52)
		“ไม่นอนเหวอ มาเขียนข้างๆครูA1”
		(ครูพี่เลี้ยง A1/ พูดคุยกับเด็ก/
		29 ส.ค.52)

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
14.30 น จัดเก็บที่นอน/	นำเด็กเข้าแถวไปห้องน้ำ	"ออกไปเข้าแถวไป ตื่นนอนเก็บที่
ล้างหน้า	แสดงอารมณ์เกรี้ยวกราด เมื่อเด็กเข้าแถว	นอน"
	ไม่เป็นระเบียบจะลงโทษด้วยการตีที่ขา	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 /พูดคุยกับเด็ก/
	และมือ เมื่อเด็กล้างหน้า ทาแป้ง	22 ก.ค. 52)
	จึงแยกเข้าห้องเรียน	"ทั้งหมดแถว ตรงเดินไปห้องน้ำ"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 17 ก.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 /พูดคุยกับเด็ก/
		21 ก.ค. 52)
14.50 น จัดเกม	กิจกรรมเกมการศึกษาถูกละเลย	"ไม่ว่างไม่เป็นไร เดี่ยวส่งเอง
การศึกษา	ในแนวทางปฏิบัติ แจกการบ้านเพื่อส่ง	บ้านอยู่แค่นี้เอง"
	เด็กกลับบ้าน สอนพิเศษต่อเนื่อง	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 /พูดคุยกับเด็ก/
	หลังเลิกเรียน	22 ก.ค. 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 / 15 ก.ค.52)	

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 จบการศึกษาประกาศนียบัตร สาขาพณิชยการ ด้านการขาย ไม่มีวุฒิกิจการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัย และ ไม่ได้รับการอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่องมีอายุ 27 ปี มีประสบการณ์การทำงานการสอน 2 ปี ซึ่งถือว่ายังมีประสบการณ์น้อย ครู A1 มีอารมณ์ไม่คงที่ไม่ดูแลเด็กเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเรื่องสุขอนามัย หรือ การละทิ้งหน้าที่การสอน มีการลงโทษเด็กบ่อยครั้ง ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพกับเด็กบ้าง แต่เป็นคนตรงไปตรงมา โผงผาง เปิดเผย เป็นคนคล่องแคล่วว่องไว

ครู A1 มีการเก็บข้อมูลศึกษาเด็กบ้างเป็นรายบุคคล มีการฝึกมารยาทโดยให้เด็กสวัสดีตอนเช้า ฝึกระเบียบการเข้าแถว การเรียนการสอนเน้นหลักวิชาการตามบริบทของโรงเรียน

กรณีศึกษาที่ 2 ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง

ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 อายุ 31 ปี สอนอนุบาล 2/1 จบการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยการจัดการเพชรเกษม สาขาบริหารการบัญชี เมื่อปี พ.ศ.2540 ศึกษาต่อ ประกาศนียบัตรชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี สาขาบริหารการบัญชี เมื่อปี พ.ศ.2543 จบปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม คณะครุศาสตร์ เอกการศึกษาปฐมวัย เมื่อปี พ.ศ. 2547 เป็นครูพี่เลี้ยงต่อสัญญาจ้างทุก 1 ปี ตั้งแต่ ปี 2543 จนกระทั่ง ปี 2552 ระยะเวลา 9 ปี เคยอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย 4 ครั้ง ได้แก่ การอบรมครูพี่เลี้ยงในโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำอยู่ ปีการศึกษา 2550 อบรมเชิงปฏิบัติการเทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมองเด็กปฐมวัยและการวิจัยในชั้นเรียน พ.ศ. 2551 และอบรมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้วยหลากหลายวิธีสร้างสุขภาพ

ตารางที่ 6 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก A2

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.30 น. รับเด็ก	ทักทายเด็ก สังเกตเด็กอยู่บริเวณระเบียง	"เข้าไปเก็บของก่อนไป เอาที่นอน
	หน้าห้อง	ไปเก็บให้ถูกที่ด้วย
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 21 ก.ค.52)	ส่งการบ้านบนโต๊ะครู"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 24 ก.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / พูดกับเด็ก/ 20 ก.ค.52)
		" ครู A2ฝากดูน้องเนยหน่อย วันนี้เขา
		ไม่สบายยาอยู่ในกระเป่า"
		(ผู้ปกครอง/25 ก.ค.52)
7.45 น จัดนักเรียน	เรียกเด็กมาเข้าแถวหน้าระเบียงห้อง	"นั่งให้ตรงนะ เดี่ยวไม่ปลิวไปโดน
เคารพธงชาติ สวดมนต์	ชาย1 แถว หญิง 1 แถว พร้อมทั้งถือไม้	ใครคุย พี่ประณมจัดแถวเสร็จแล้วนะ"
ร้องเพลงสรรเสริญ	ชูเด็กที่เข้าแถวไม่เป็นระเบียบ ลงโทษเด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / พูดกับเด็ก/ 24 ก.ค.52)
กายบริหาร	ด้วยการตีที่ขา และที่มือของเด็ก	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 24 ก.ค.52)	"ตรวจเล็บ กางมือ ชูสูงๆ เล็บดำ
8.30 น จัดตรวจ	โดยปกติจะมีการตรวจเล็บทุกวันพฤหัสบดี	ไปทำอะไรมาพุงนี้ตัดมาด้วยนะ
สุขภาพ โยมรุม	ก่อนพาเด็กเดินแถวไปห้องน้ำ แล้ว	ครูจะตรวจ"
ไปห้องน้ำ ตีมนม	ไปรับนมที่ตู้แช่ เพื่อนานมมุงมาให้ตัดถุง	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / พูดกับเด็ก/ 30 ก.ค.52)
	นำไปดื่มที่บริเวณสนาม	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 30 ก.ค.52)	
9.00-10.40 น จัด	ไม่มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เข้าห้องเรียนเวลา	" อนุบาล 1 ให้เด็กเขียน ก ถึงฮ 1 ถึง 10
กิจกรรมเสริม	10.00 น ทำบันทึกการออมทรัพย์เรียก	ไทย อารบิก A B C ...Z
ประสบการณ์ กิจกรรม	เด็กมาทีละคน เสร็จแล้วเขียนกระดาน	เอาสมุดเด็กพีพีทีแล้วไปดูนะ ถ้า
กลางแจ้ง	ตั้งโจทย์เลข ให้คัดภาษาไทย 1 หน้า ภาษา	อ 2 เขียน1ถึง100 บวก ลบ ผสมคำ
กิจกรรมสร้างสรรค์	อังกฤษอีก1 หน้าแจกสมุดให้เด็กเขียนเมื่อ	แต่งประโยค รู้จักพยัญชนะ เตรียมให้
กิจกรรมเคลื่อนไหว	ใกล้หมดเวลาครูเริ่มตรวจสมุดใครเขียนไม่ได้	ขึ้นป.1ถ้าเด็กเขียนไม่ได้ ครู ป.1 ผอ.จะ
และจิงหวะ	เรียกมาเขียนที่โต๊ะว่ากล่าว ตักเตือนเด็กที่	ว่าเอา"
	ทำงานไม่ทันตามเวลาที่กำหนด ให้เด็กไป	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A 2 / พูดกับครู/
	ลงไปเข้าแถวเตรียมไปโรงอาหาร	21 ก.ค. 52)

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
	รับประทานอาหารเช้าก่อนให้เข้าไปล้างเอง	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 24 ก.ค.52)	
11.00 น จัดให้	ตักอาหารใส่ชามให้เด็ก นำไปนั่ง	"ห้องคำคล้องจองพร้อมๆกัน123"
นักเรียนรับประทาน	ประจำห้องของตัวเอง มีการนำทองคำ	"ขอบคุณท่านที่บริการอย่างดีด้วย"
ประทานอาหาร	คล้องจ้อง	จิตเบิกบานอาหารกลางวันวันนี้ขมจิ้น
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 27-30 ก.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 20 ก.ค.52)
12.30 น แปรงฟัน	ไม่เคยให้เด็กแปรงฟัน ไม่เตรียมอุปกรณ์ให้	
	เด็ก เช่น แก้วน้ำ แปรงสีฟัน	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 3-10 ส.ค.52)	
	วันที่มีผู้ประเมินมาจะให้เด็กแปรงฟัน	"แปรงฟัน แก้วของตัวเองนะ"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 19- 20 ก.ค.52)	แปรงฟันให้เรียบร้อยอย่าให้น้ำเปียก"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 /พูดกับเด็ก/ 19 ส.ค.52)
13.00 น .นอน	บังคับให้เด็กนอน ถ้าไม่นอนจะว่ากล่าว	นอนไม่ได้ให้คุย"
	ด้วยถ้อยคำไม่สุภาพ ให้เด็กที่เป็นหัวหน้า	"เดี๋ยวเอาหนังสือวางรัด ปากกับหูเลยให้"
	ห้องถือไม้ตีเพื่อนที่ไม่นอน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A 2 /พูดกับเด็ก/ 20 ส.ค.
	แล้วเปิดเพลงกล่อมให้เด็กนอน	2552)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 17 ก.ค.52)	
14.30 น จัดเก็บที่	เมื่อตื่นนอนให้เด็กเก็บที่นอน	
นอน/ล้างหน้า	นำนักเรียนเข้าแถวไปห้องน้ำ	
	ล้างหน้า ทาแป้ง จัดแถวจึงแยกเข้าห้องเรียน	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 22 ก.ค.52)	
	กิจกรรมเกมการศึกษาถูกละเลย	"ลบ ลบ เขียนไม่สวยเลย เขียนใหม่"
	ในแนวทางปฏิบัติ แจกการบ้านเพื่อส่ง	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 /พูดกับเด็ก/ 26 ก.ค. 52)
14.50 น จัดเกม	เด็กกลับบ้าน สอนพิเศษต่อเนื่อง	"เตรียมนั่ง น้องครีมารับการบ้าน"
การศึกษา	หลังเลิกเรียน ช่วยเหลือเด็กฝึกเขียน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 /พูดกับเด็ก/ 17 ก.ค.52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 16 ก.ค.52)	"เขียนหัวก่อน ขึ้นหัวให้สวย ลากลง ลากขึ้น"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 /พูดกับเด็ก/ 16 ก.ค.52)

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
	ช่วยเด็กประกอบการเล่นหนังสือ	"ครูเขาชอบแสดง งานโรงเรียน
	สอนอ่านคำประสม	เขาเป็นคนจัดสถานที่ตลอด"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 / 17 ก.ค.52)	(ครูหัวหน้าฝ่าย / 24 ส.ค.52)
		" เขาฝึกเด็กแข่งได้รางวัลทุกที"
		(ครูหัวหน้าฝ่าย /17 ส.ค.52)

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 มีอายุ 31 ปี มีความใฝ่รู้ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสาขา การศึกษาปฐมวัย ได้รับการอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่อง มีประสบการณ์การสอนเด็กอนุบาล 9 ปี มีสุขภาพแข็งแรง มีอารมณ์คงที่แต่ไม่ค่อยยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้เด็กกลัว ไม่ค่อยเอาใจใส่เด็กเท่าที่ควรใช้ถ้อยคำไม่สุภาพกับเด็ก ละทิ้งเด็กขณะหลับบ่อยครั้ง ไม่ดูแลเด็กในเรื่องสุขอนามัย ครู A2 มีการเก็บข้อมูลศึกษาเด็กบ้างเป็นรายบุคคล มีการฝึกมารยาทโดยให้เด็กสวัสดีตอนเช้า ฝึกระเบียบการเข้าแถว การเรียนการสอนเน้นวิชาการตามบริบทของโรงเรียน

กรณีศึกษา 3 ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง

ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 อายุ 38 ปี สอนอนุบาล 1/1 จบการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพณิชยการ บรรจุเป็นครูจ้างสอน ระหว่างที่ทำงานได้ 1-2 ปี ศึกษาต่อในระดับอนุปริญญา 4 ปี ศึกษาต่อปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พ.ศ. 2550 เป็นครูพี่เลี้ยงต่อสัญญาจ้างทุก 1 ปี ตั้งแต่ ปี 2544 จนกระทั่ง ปี 2552 ระยะเวลา 8 ปี เคยอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย 12 ครั้ง ได้แก่ พ.ศ. 2548 อบรมเชิงปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2549 อบรมทักษะการจัดกิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อ อบรมครูพี่เลี้ยงในโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำอยู่ อบรมการสร้างสื่อสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ศึกษาดูงานโรงเรียนวัดสว่างมนัสด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการนำเสนอผลงานการผลิตสื่อ นวัตกรรมสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ในปี พ.ศ. 2551 อบรมการใช้คอมพิวเตอร์เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ อบรมการผลิตสื่อภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ อบรมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้วยหลากหลายวิธีสร้างสุขภาพ พ.ศ. 2552 อบรมโครงการผู้นำการออกกำลังกาย การอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ BBL และกิจกรรมบูรณาการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 7 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก A3

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.30 น. รับเด็ก	ทักทายเด็ก สังเกตเด็กอยู่บริเวณระเบียงหน้าห้อง	"สวัสดิ์ ครู A3 รียัง เอากรรบ้านออก
	ห้อง เดินตรวจโรงอาหาร จัดมูมนักเรียน	จากกระเป๋าด้วย อย่าให้ครูต้องไปดูแล
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 21 ก.ค.52)	เอง"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 11 ส.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 16 ก.ค.52)
7.45 น. จัดนักเรียน	เรียกเด็กมาเข้าแถวหน้าระเบียงห้อง	" ออกมาเข้าแถว พี่ประมพพาน้อง
เคารพธงชาติ	ชาย1 แถว หญิง 1 แถว ชูเด็กที่เข้าแถว	ออกมาเข้าแถวด้วยนับ 123 "
สวดมนต์ ร้องเพลง	ไม่เป็นระเบียบ ใช้มือลงโทษเด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / พูดกับเด็ก/
สรรเสริญ	ด้วยการตีหลัง และที่มือ ขา ของเด็ก	27 ก.ค.52)
กายบริหาร	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 24 ก.ค.52)	"เด็กใช้สูง สังเกตจากสีหน้า
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 13 ส.ค.52)	ถ้ามาอาเจียนที่โรงเรียน
		หรือเอายามาโรงเรียน
		ให้บอกผู้ปกครองเลยให้เด็กกลับก่อน
		เดี๋ยวมาติดเพื่อน ให้กลับไปรักษา
		ตัวที่บ้านหายแล้วค่อยมา
		โรงเรียน"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / พูดกับครู/
		26 ส.ค 52)
สุขภาพ	เด็กก้มลงหยิบนมในถัง เพื่อนำนมมาให้	เดี๋ยวใครเดินไม่ตรงแถวระหว่างตัว
ไฮมรุม ไปห้องน้ำ	ตัดถุงนม นำไปนั่งดื่มที่บริเวณสนาม ดื่มเสร็จให้	ด้วยระหว่างไปห้องน้ำ ถ้ามีใครเล่น
ดื่มนม	เด็กไปทิ้งที่ถังขยะ จัดแถวเด็กไปห้องน้ำล้างมือ	กันแล้วฟ้องให้เห็นจัดการทั้งคู่นะ
	ตรวจสุขภาพเด็ก เช่น ตรวจผม ตรวจเล็บ	แถวชายดินแถว"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 24 ก.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / พูดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 27 ก.ค.52)	28 ก.ค.52)
9.00-10.40 น. จัด	เล่านิทานด้วยวาจา แสดงท่าทางด้วยตนเอง	"การบิ๋มตัวอักษรให้เด็กฝึกเขียนตัว
กิจกรรมเสริม	เกี่ยวกับการแต่งกาย อบรมเกี่ยวกับระเบียบ	ภาษาอังกฤษจะต้องใช้ตัวพิมพ์
ประสบการณ์	วินัยการเข้าแถวตอนเช้า ให้เด็กทำงาน	ใหญ่ก่อนพิมพ์เล็ก เช่น A S

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
กิจกรรมกลางแจ้ง	สมุดที่เตรียมไว้ให้เขียนตามรอยปะ เมื่อหมด	F G H J ตัวอักษรภาษาไทยนะ
กิจกรรมสร้างสรรค์	เวลาเรียกเก็บงานเพื่อสังเกตการทำงานของเด็ก	ต้องสังเกตที่ตัวหนังสือ
กิจกรรมเคลื่อนไหว	ถ้าเด็กทำไม่เสร็จจะให้มาทำต่อในภายหลังให้	ให้เด็กเขียนหัวไปทางเดียวกัน
และจิ้งหะ	เด็กไปรับประทานอาหาร โดยมีเด็กที่เป็นหัวหน้า	เช่น ง บ พ ท ฟ ห ป เป็นต้น
	ห้องถือตะกร้าขึ้นไปโรงอาหาร	เด็กจะได้จำง่ายและก็ฝึกบ่อยๆ
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 27 ก.ค.52)	หัวพวกนี้มันจะไปทางเดียวกัน
		เด็กจะจำง่าย ช่วงนี้ก็ฝึกให้เด็กจับคู่
		ฝึกการสังเกต"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A 3/พูดกับครู/
		21 ก.ค 52)
11.00 น จัดให้	ตักอาหารใส่ชามให้เด็ก นำไปนั่งประจำห้อง	" น้องออมหยิบแก้วใส่แปร่งกับยาสี
นักเรียนรับประทาน	ของตัวเอง	พินออกมาให้ครูA3 สี"
อาหาร	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 28 ก.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 /พูดกับเด็ก/
	ให้เด็กที่ทำข้าวหกไปกวาดพื้น	28 ก.ค.52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 27 ก.ค.52)	
12.30 น แปร่งพื้น	นำเด็กแปร่งพื้นทุกวัน	"ไปตามเพื่อนมาแปร่งพื้นด้วย
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 27-30 ก.ค.52)	อย่าให้ช้านะ"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 3-4 ส.ค 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / พูดกับเด็ก/
		29 ก.ค.52)
13.00 น .นอน	บังคับให้เด็กนอน ถ้าไม่นอนจะทำโทษ	" เวลาเด็กทำงานไม่เสร็จก็ให้มา
	ให้เด็กที่เป็นหัวหน้าห้องถือไม้ตีเพื่อนที่ไม่นอน	เขียนต่อ เวลาเด็กไม่นอนตอนพัก
	เมื่อเด็กนอนก็เปิดการ์ตูนให้เด็กนอน	กลาง ต้องนั่งประกบด้วยคอยดู
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 17 ก.ค.52)	เวลาทำถ้าเด็กเขียนไม่ได้ ช่วย
	สำหรับเด็กที่ทำงานไม่เสร็จในช่วงเช้าจะให้มา	ประกอกรเขียน เด็กปีนี้หยุด
	ทำต่อจนเสร็จแล้วจึงให้นอน	บ่อยเป็นใช้หวัดทั้งกิจกรรม
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 27 ก.ค.52)	โรงเรียน ทำให้เด็ก
		ไม่ค่อยได้เขียนการบ้าน

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
	ทำงานธุรการในชั้นเรียน เช่น ตรวจการบ้าน	บางทีการบ้านให้ไปผู้ปกครอง
	ตั้งการบ้าน แผนการจัดประสบการณ์ สมุดพก	ช่วยเด็กเขียนอีก"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 20 ก.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / พูดกับครู/ 23 ก.ค. 52)
14.30 น จัดเก็บที่	นำเด็กเข้าแถวไปห้องน้ำ	"เด็กๆ เก็บที่นอนชั้นชั้น ปลุก
นอน/ล้างหน้า	ล้างหน้า ทาแป้ง จัดแถวจึงแยกเข้าห้องเรียน	เพื่อนด้วยหอมไปหยิบ
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 29 ก.ค.52)	แป้งมาด้วย ออกไปตั้งแถว
		ที่สนาม"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / พูดกับเด็ก/ 28 ก.ค.52)
14.50 น จัดเกม	กิจกรรมเกมการศึกษาถูกละเลย	" เด็กที่ไม่ได้เรียนพิเศษ เข้าแถว
การศึกษา	ในแนวทางปฏิบัติ แจกการบ้านเพื่อส่ง	รอน้ำห้อง"
	เด็กกลับบ้าน สอนพิเศษต่อเนื่อง	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / พูดกับเด็ก/ 30 ก.ค.52)
	หลังเลิกเรียน ช่วยเหลือเด็กฝึกเขียน	"ช่วงเย็นมารับลูกไม่ทันก็จะ
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 30 ก.ค.52)	ฝากครูA3 ช่วยดูแลลูก"
	ช่วยเด็กประคองการเขียนหนังสือ ก-ฮ 1-10	(ผู้ปกครอง/ 18 ส.ค.52)
	๑-๑๐ A-Z	"เขารับผิดชอบโครงการ
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 / 27 ก.ค.52)	อนุบาลหลายโครงการ
		พื้นที่นี้คนรู้จักครูA3เยอะ
		แฟนครู A3ทำงาน อบต."
		(ครูหัวหน้าฝ่าย / 11 ส.ค.52)

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 อายุ 38 ปี ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสาขาการศึกษาปทุมวัน ได้รับการอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่อง มีประสบการณ์การดูแลเด็ก 8 ปี มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความเป็นกันเองกับเด็ก ให้การดูแลในเรื่องสุขลักษณะของเด็ก บางครั้งใช้ถ้อยคำไม่สุภาพกับเด็กบ้าง เป็นคนคล่องแคล่วว่องไว มีการเก็บข้อมูลศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล มีการฝึกมารยาท ฝึกระเบียบการเข้าแถว การสอนเน้นวิชาการตามบริบทของโรงเรียน ทำงานธุรการในชั้นเรียนค่อนข้างเรียบร้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 สรุปการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ โรงเรียนเพชรน้ำค้าง

ประเด็นในการสัมภาษณ์	ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์		
	A 1	A2	A 3
1) ระยะเวลาการสัมภาษณ์	2 ปี	9 ปี	8 ปี
2) วุฒิการศึกษาสูงสุด	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม	จบการศึกษาปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย	จบการศึกษาปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย
3) สถานะในการสอน	เป็นครูประจำชั้น	เป็นครูประจำชั้น	เป็นครูประจำชั้น
4) หน้าที่หลัก	1 ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2 จัดการเรียนการสอนเน้นเกี่ยวกับการอ่านเขียน 3 ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน	1 ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2 จัดการเรียนการสอนเน้นเกี่ยวกับการอ่านเขียน 3 ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน	1 ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2 จัดการเรียนการสอนเน้นเกี่ยวกับการอ่านเขียน 3 ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน
5) หน้าที่อื่นๆ	1. การทำบันทึกเกี่ยวกับงานธุรการในชั้นเรียน 2. การทำความสะอาดห้องเรียน 3. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	1. การทำบันทึกเกี่ยวกับงานธุรการในชั้นเรียน 2. การทำความสะอาดห้องเรียน 3. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 4. การเขียนแผนการสอนและบันทึกหลังการสอน 5. การร่วมกันผลิตสื่อและซ่อมแซมสื่อ 6. งานกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดในวันสำคัญต่างๆ	1. การทำบันทึกเกี่ยวกับงานธุรการในชั้นเรียน 2. การทำความสะอาดห้องเรียน 3. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 4. การเขียนแผนการสอนและบันทึกหลังการสอน 5. การร่วมกันผลิตสื่อและซ่อมแซมสื่อ 6. งานกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดในวันสำคัญต่างๆ
6) คุณลักษณะของครูพี่เลี้ยงเด็ก	รักเด็ก ได้รับการอบรมด้านพี่เลี้ยงเด็ก	รักเด็ก ใจเย็น ช่างสังเกต มีเหตุผล รอบคอบได้รับการอบรม	รักเด็ก ใจเย็น ช่างสังเกต มีเหตุผล
7) ความรู้ที่ครูพี่เลี้ยงเด็กควรมี	การสังเกตพฤติกรรมเด็ก	การสอนสำหรับเด็ก การร้องเพลง การสังเกตพฤติกรรมเด็ก	การสอนสำหรับเด็ก การร้องเพลง เล่านิทาน การสังเกตพฤติกรรมเด็ก

ประเด็นในการ สัมภาษณ์	ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์		
	A 1	A2	A 3
8).ทักษะและ ความสามารถ ที่ครูพี่เลี้ยงเด็กควรมี	การเตรียมเด็กให้สงบ	การร้องเพลง เล่านิทาน การใช้ สื่อ การสื่อสารกับเด็ก	การร้องเพลง เล่านิทาน การ ใช้สื่อการสื่อสารกับเด็ก

สรุปผลการศึกษาของการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลจำนวน 3 คน จากโรงเรียนเพชรน้ำค้าง
ดังนี้

1.งานหลัก

งานวิชาการ

1.การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้กอนุบาลอ่านออกเขียนได้

งานส่งเสริมการสอน

1) เตรียมอุปกรณ์ภายในชั้นเรียน 2)ดูแลด้านสุขลักษณะ เช่น การแต่งกาย 3)ดูแลเรื่องอาหาร
กลางวันและการดื่มนม 4)ดูแลเด็กพักผ่อน 5)สังเกตพฤติกรรมเด็กที่เป็นปัญหาที่กวนในชั้นเรียน
6)ดูแลการปฐมพยาบาล 7) ชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูงเด็กประจำเดือน 8)เตรียมสมุดการบ้าน 9)ตรวจงาน
เด็ก 10) จัดทำเอกสารธุรการในชั้นเรียน เช่น แบบบันทึกการออมทรัพย์ ปพ.3 บัญชีเรียกชื่อ เป็นต้น 11)
งานวิจัยในชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 เรื่อง ดูแลความสะอาดในชั้นเรียน 12)จัดกิจกรรมนอกสถานที่

2. งานรอง

งานอื่นๆ

งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ เช่น งานจัดตกแต่งดอกไม้ ประดับอาคารสถานที่ จัดประดับเวทีการ
แสดง งานสร้างเว็บไซต์ การรายงานผลการจัดจ้างจัดซื้อโครงการไทยเข้มแข็ง งานฝึกซ้อมนักเรียนเข้า
ร่วมการแข่งขันต่างๆ โครงการเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 4 ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 อายุ 34 ปี ครูคู่ชั้น อนุบาล 2 จบการศึกษาประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชนบางขุนเทียนขณะกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยง พ.ศ. 2537 - 2547 โรงเรียนดาววี ระยะเวลา 10 ปี ทำงานที่โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ เมื่อ พ.ศ.2548 – 2552 ระยะเวลา 5 ปี เคยอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปฐมวัยมาแล้ว 4 ครั้ง ได้แก่ พ.ศ.2546 อบรมผู้ควบคุมดูแลนักเรียนประจำรับ-ส่ง พ.ศ.2549 โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานระดับปฐมวัย เรื่อง ปฏิบัติการสมองสู่กระบวนการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย จ.นครนายก โครงการ walk rally วิชาการ อบรมสื่อการเรียนการสอน A Shape Castle พ.ศ.2551 อบรมหมอภาษา

ตารางที่ 9 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก B1

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.00 น. รับเด็ก	ครูB1ยืนเวรบริเวณชิงช้าหน้าอาคารประถมศึกษา	"น้องฟ้าลูกสาวเดี่ยวออกไปรับ
	ครู B1 พาเด็กไปคุยเล่นเมื่อเด็กร้อง สัมผัสด้วยการ	น้องฟ้าเอง"
	กอดปลอบโยนให้กำลังใจน้องฟ้าที่ร้องไห้ในขณะนั้น	" พาชี้เข้าโรงเรียนหน่อย"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/2 ต.ค. 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/ 2 ต.ค. 52)
		"น้องฟ้าใครทำลูกใครทำอะไรมา
		ร้องไห้ไม่สวยเลย บอก ครู B1
		เดี่ยวครูไปจัดการให้ "
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/ 2 ต.ค. 52)
8.00 น. นำนักเรียน	เมื่อสัญญาณกริ่งเข้าแถวตั้ง พร้อมเพลงประจำ	"เด็กๆไปเข้าแถว เรียกน้องที่
เคารพธงชาติ	โรงเรียน ครู B1 จูงเด็กไปที่แถวดูแลจัดเด็กใน	สนามมาเข้าแถวด้วย น้องฟ้าไป
สวดมนต์ กล่าว	แถวของตนควบคุมเด็กประจำอยู่หน้าแถวคู่กับ	กันเดี่ยวพาไปส่งถึงแถวเลยอยู่
คำปฏิญาณ	ครูประจำชั้นนำเด็กร้องเพลงชาติสวดมนต์ ภายหลังบริหาร	ห้องใครนา"
พูดภาษาอังกฤษ	เพื่อให้เด็ก	"พนมมือตามครู B1 นะน้องไอ้ต"
พูดภาษาจีน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/2-8 ต.ค. 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/ /5 ต.ค. 52)

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
8.15 น พานักเรียนดื่ม	ครู B1พาเด็กดื่มนมโวัลตินที่โรงอาหาร โดยนำ	"พนมมือพร้อมกันทั้ง
นม	ท่องคำคล้องจอง และร้องเพลง	น้องอนุบาล
	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5-20 ต.ค. 52)	และที่ประถม ดื่มนมวันนี้ แสนดี
		หนักหนาช่วยให้กายของเรา
	แก้มป่องตากลมเพราะนม
		แก้วโต ตุ่มๆ
		เรามาดื่มนมกันเถอะ....
		ดื่มนมเยอะๆ ร่างกายแข็งแรง เย้
		ขอบคุณครับ-คะ คุณครู"
		(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก
		/7 ต.ค. 52
8.30 น นำนักเรียน	ครู B1 ตรวจเล็บ ตรวจฟัน ดูแลการแต่งกายหลังจาก	" สู้จิ้งจอกหรือเปล่า
ตรวจสุขภาพ	เด็กปัสสาวะเรียบร้อยแล้วจัดแถวนำเด็ก	ถอดกางเกงได้มัยคะ
ไปห้องน้ำ	เข้าห้องเรียน	เดี๋ยวครูช่วย"
	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก
		5 ต.ค. 52)
8.40 น จัดกิจกรรมไฮม	ครู B1 จัดการอุปกรณ์ของใช้ของเด็ก นมกล่องจัดเก็บ	"ใครมียาในกระเป๋าเอาออกมา
รวม	ที่รวม สสำรวจของใช้ในกระเป๋าเด็ก เช่น การบ้าน ยา	ให้ครูB1"
	ผ้าอ้อม เป็นต้น ขวนเด็กพูดคุย	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)
	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/2 ต.ค. 52)	
	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	
9.00 น จัดกิจกรรม	ครู B1 นำเด็กทำกิจกรรมแสดงท่าทางประกอบดนตรี	"ทำกิจกรรมพร้อมเพื่อนซิคะ"
เคลื่อนไหวและจังหวะ	และช่วยประจบเด็กเป็นรายบุคคล	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)
	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	
	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/12 ต.ค. 52)	
9.20 น จัดกิจกรรม	ครู B1 เล่านิทาน เรื่อง นอนกินผัก ให้เด็กฟัง	"ไหนใครอยากฟังนิทานครู B1

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
เสริมประสบการณ์	แล้วให้เด็กแสดงความคิดเห็น (ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	ให้เด็กสมมติตัวเองเป็นหนอนนะ ทำท่ากลานเหมือนหนอน"
	ครู B1 ช่วยแจกใบงานความรู้ให้เด็กในชั้นเรียนและ	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/ 5 ต.ค. 52)
9.40 น จัดกิจกรรม	ช่วยอธิบายร่วมกับครูประจำชั้น	"น้องใหม่ว่าจะทำอะไรได้"
สร้างสรรค์	ช่วยเหลือในการตรวจงาน	เปล่าทำไมไม่ได้มาหามะ
	ช่วยดูแลการทำงานของเด็ด้วย (ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1 /พูดกับเด็ก /5 ต.ค. 52)
10.00 น จัดกิจกรรม	วันนี้มีกิจกรรมพิเศษการเรียนคอมพิวเตอร์ครู B1 นำ	"ไปเรียนคอมพิวเตอร์ เข้าแถว
เสรี	นำเด็กเข้าแถวไปห้องน้ำก่อนแล้วจึงไปเรียนที่	ให้เรียบร้อยนะ ใครเล่นเดี่ยว
10.20 น จัดกิจกรรม	ห้องคอมพิวเตอร์ที่อยู่อาคารประถมศึกษา	ไม่ให้เล่นคอมพิวเตอร์เลย
กลางแจ้ง	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	เล่นรีเปลล่า"
		(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)
11.00 น นำนักเรียน	ครู B1 พาไปโรงอาหารเตรียมกระตักน้ำนำเด็กไป	"น้องพายทานอีกคำสิลูก"
รับประทาน	ล้างมือเตรียมตัวพนมมือนำเด็กกล่าวคำคล้องจอง	"น้องมาร์คเก็บถาดเลนนะ แล้วเข้า
อาหารกลางวัน	มารยาทในการรับประทานอาหาร ครู B1	แถวหน้าบ้านโดนะ รอเพื่อนเดี่ยวไป
	คอยสังเกตพฤติกรรมมารยาทรับประทานอาหารของเด็ก	แปรงฟันพร้อมกัน"
	เก็บถาดด้วยตนเองอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย (ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5-7 ต.ค. 52)	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/ 5 ต.ค. 52)
11.30 น นำนักเรียน	ครู B1 พาเด็กเข้าแถวเพื่อไปห้องน้ำแปรงฟัน	"เด็กแปรงฟันเก็บแก้วใส่ถาดครู B1
แปรงฟัน	ครู B1 ดูแลการเปลี่ยนชุดนอน เตรียมที่นอน	เข้าแถวรอเพื่อนก่อนเดี่ยวถ้าใคร
เปลี่ยนชุดนอน	หมอน ผ้าห่ม นำเด็กสวดมนต์ นั่งสมาธิ ฟีกโยคะ	เล่นครู B1 ให้ยืนเล่นในห้องน้ำคน
สวดมนต์ แผ่เมตตา	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/5-7 ต.ค. 52)	เดี่ยว"
นั่งสมาธิ		(ครูที่เลี้ยงเด็ก B1/ พูดกับเด็ก/ 6 ต.ค. 52)

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
12.00 น พานักเรียน	ดูแลกลุ่มด้วยการสัมผัสที่หน้าผาก เปิดเพลง	" น้องเทพเปลี่ยนเสื้อนอนเลย
นอน พักผ่อน	ปรับอุณหภูมิ เมื่อเด็กนอนแล้วครู B1จึงเตรียมตั้ง	เดี่ยวใครคุยให้มานอนคุยใกล้ครู
	ใจทย์การบ้านในสมุดให้เด็กแต่ละคน	B1"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/6 ต.ค. 52)	5 ต.ค. 52)
		" การทำงานในสมุดงานใช้
		ปากกาแดงต้องละเอียด
		เดี่ยววันดีคืนดี ผช.มาตรวจ
		สมุดงาน"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 /พูดกับครู/
		9 ต.ค. 52)
13.30 น จัดเก็บที่นอน	ครู B1 ใช้การเรียกหรือการสัมผัส ฝึกให้เด็กจัดเก็บที่	หนูเก็บที่นอนนะ จะได้ไปล้าง
พานักเรียนล้างหน้า	นอน เปลี่ยนชุดนอนเอง	หน้ากลับบ้านพร้อมครูB1"
ทาแป้ง	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/
		6 ต.ค. 52)
		"อาหารว่างบ่ายวันนี้ ลอดช่อง
14.00 น พานักเรียน	ครู B1 นำเด็กในห้องไปโรงอาหารรับประทาน	น้ำกะทิขอบคุณคุณครูทานได้"
รับประทานอาหารว่าง	ลอดช่องน้ำกะทิ กล่าวคำคล้องจองและกล่าว	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/
	ขอบคุณ ให้เด็กเก็บภาชนะในที่ที่เตรียมไว้	5 ต.ค. 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)	
14.20 น จัดกิจกรรม	ครู B1 จัดเตรียมสมุดการบ้านให้เด็ก ประกอบเด็กทำ	"ใครทานเสร็จเดินเอาถ้วยขนมไป
เกมการศึกษา	การบ้านทำผมให้เด็กผู้หญิง ครู B1 ต้องจัดเด็กไป	เก็บด้วย ไปหาครูประจำชั้นในห้อง"
	ขึ้นรถโรงเรียน ส่งเด็กกลับบ้าน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/พูดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/6 ต.ค. 52)	5 ต.ค. 52)
		"ใครขึ้นรถตู้เตรียมตัวเก็บกระเป๋"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/5 ต.ค. 52)

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
14.50 น ส่งนักเรียน	ครู B1 เรียกเด็กที่จะขึ้นรถโรงเรียนทั้ง	"ครูB1 ใจดีสอนน้องช้อยตั้งแต่
กลับบ้าน	เด็กอนุบาลและเด็กประถมศึกษา จัดที่นั่งเด็ก	อนุบาลมีคนทักว่าน้องช้อย
	ภายในรถ นั่งไปส่งเด็ก	ยังกับเป็นลูกครู B1
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1/6 ต.ค. 52)	รูปร่าง หน้าตา เหมือนกันเลย"
		(ผู้ปกครอง/ 12 ต.ค. 52)
		"ครูB1จะคล่องทำงานเก่งใครอยู่
		กับครูB1 สบาย B1
		เคยเป็นครูประจำชั้น
		ตั้งแต่โรงเรียนเปิด"
		(หัวหน้าอนุบาล/ 12 ต.ค. 52)

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 อายุ 34 ปี มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้พัฒนาตัวเอง กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์การดูแลเด็ก 15 ปี ได้รับการอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่องจากสถาบันต่างๆ เป็นคนสุขภาพแข็งแรง สุขภาพจิตดี เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความเป็นกันเองกับเด็ก และผู้ปกครองให้การดูแลในเรื่องสุขอนามัยของเด็ก ใช้ถ้อยคำสุภาพกับเด็ก มีการเก็บข้อมูลศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล มีการฝึกมารยาท ฝึกระเบียบการเข้าแถว ช่วยงานธุรการในชั้นเรียนอย่างเรียบร้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 5 ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2 อายุ 47 ปี ครูคู่ชั้น อนุบาล 1 จบการศึกษาประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาศาสตร์วิทยา ประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก พ.ศ. 2547-2539 โรงเรียนวิชัยวิทยา 8 ปี ทำงานที่โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ เมื่อ พ.ศ.2548 – 2552 ระยะเวลา 5 ปี เคยอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปฐมวัยมาแล้ว 2 ครั้ง ได้แก่ พ.ศ.2537 อบรมหลักสูตรอนุบาล 10 วัน พ.ศ.2539 อบรมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ตารางที่ 10 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก B2

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.00 น. รับเด็ก	ครู B2 มาโรงเรียนก่อนข้างเช้า	" น้องอติมาเข้ามานะ เกือบของแล้ว "
	ครู B2 ดูแลเด็กที่มาเข้าให้เก็บของให้	ออกไปเล่นกับ ครูB2 เขาถูกบอล
	เรียบบร้อย เมื่อถึงเวลา 7.30 น จึงลงมาปฏิบัติหน้าที่เวร	หรือลูกปิงปอง"
	บริเวณสนามเด็กเล่น	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/ 8 ต.ค. 52)
		"พี่ใหม่ยกพาน้องไปเล่นที่สนามเด็ก
		หน้อยลูก เดี่ยวครู B2ตามไป"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/ 8 ต.ค. 52)
		ที่ยืนเวรที่สนามตรงม้าหมุนลงเวร
		7.30 น ถ้าเวรประตูลง 6.45 น "
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับครู/ 8 ต.ค. 52)
8.00 น นำนักเรียน	เมื่อสัญญาณกริ่งเข้าแถวดัง พร้อมเพลงประจำโรงเรียน	น้องโบเฟิร์น ลงจากเครื่องเล่นได้
เคารพ	ครู B2 นำเด็กที่อยู่บริเวณเครื่องเล่นอุ้มลงมา จูงไปแถว	แล้วหมดเวลาแล้วนะ เห็นเพื่อนมัย
สวดมนต์ กล่าวคำ	ครู B2 ยืนหน้าแถวคู่กับครูประจำชั้น	คูสิเขาไปเข้าแถวแล้วนะ"
ปฏิญาณ พุด	นำเด็กร้องเพลงชาติ สวดมนต์ ภายหลังบริหาร เพื่อให้เด็กทำ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/ 8 ต.ค. 52)
ภาษาจีน	ทำทางตาม	8 ต.ค. 52)
พูดภาษาอังกฤษ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/2 ต.ค. 52)	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/5 -8 ต.ค. 52)	

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
8.15 น พานักเรียน	ครู B2 พาเด็กดื่มนมโอวัลตินที่โรงอาหารโดยนำ	"พนมมือพร้อมกันทั้ง น้องอนุบาล
ดื่มนม	ท่องคำคล้องจอง และร้องเพลง	พี่ประถม ดื่มนมวันนี้ แสนดี
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/5-13 ต.ค. 52)	หนักหนาช่วยให้กายของเรา
		แข็งแรง.....แก้มป่องตากกลมเพราะ
		นมแก้วโต
		"ดื่มนมๆ เรามาดื่มนมกันเถอะ....
		ดื่มนมเยอะๆ ร่างกายแข็งแรง เย้
		ขอบคุณครับ-คะ คุณครู"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/
		8 ต.ค. 52)
8.30 น นำนักเรียน	ครู B2 ตรวจเล็บ ตรวจฟัน ดูแลการแต่งกายหลังจาก	"หลินล้างมือก่อนนะ"
ตรวจสุขภาพ	เด็กปัสสาวะเรียบร้อยแล้ว จัดแถวนำเด็กเข้าห้องเรียน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/
ไปห้องน้ำ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/8 ต.ค. 52)	8 ต.ค. 52)
8.40 น จัดกิจกรรม	ครู B2 จัดการอุปกรณ์ของใช้ของเด็ก นมกล่องจัดเก็บ	"ไอจิง ส่งการบ้านรึยัง ไม่เห็นของ
โฮมรูม	ที่รวม สำรวจของใช้ในกระเป๋าเด็ก เช่น การบ้าน ยา	หนูเลยนะ ไหนไปหยิบกระเป๋า
	เป็นต้น	มาให้ครู B2"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/8 ต.ค. 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/
		8 ต.ค. 52)
9.00 น จัดกิจกรรม	ครู B2 เตรียมอุปกรณ์การเล่านิทาน และสีให้เด็ก	"ครู B2 จะเล่านิทานให้ฟัง ใคร
เคลื่อนไหวและ	ครูประจำชั้นเป็นผู้สอน	อยากฟังบ้างคะ อยากฟังเรื่องอะไรดี
จังหวะ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/8-13 ต.ค. 52)	บอกครูหน่อยเร็ว หรือใครมีนิทาน
		เรื่องอะไรจะเล่าให้ครูฟังบ้างยกมือ
		ขึ้น ทีละคนนะ"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/
		/8 ต.ค. 52)
9.20 น จัดกิจกรรม	ครู B2 เก็บเด็กโดยการเล่านิทาน เรื่อง หัวผักกาดยักษ์	"ใคร จะฟังนิทานยกมือขึ้น ตบมือ

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
เสริมประสบการณ์	ครูประจำชั้นดูเอกสารที่จะให้เด็กทำ (ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8 ต.ค. 52)	1 ครั้ง นั่งตามสบาย พร้อมใหม่ พร้อม"
		(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/ 8 ต.ค. 52)
9.40 น จัดกิจกรรม	ครู B2 ช่วยแจกใบงานความรู้ให้เด็กในชั้นเรียนและช่วย	"น้องเขียงว่าไงครับ งานเสร็จแล้ว
สร้างสรรค์	อธิบายร่วมกับครูประจำชั้น ช่วยเหลือในการตรวจงาน ดูแลการทำงานของเด็ก เก็บผลงานเข้าแฟ้มเด็ก (ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8 ต.ค. 52)	ส่งนะ ไปหยิบชุดว่ายน้ำ มาเปลี่ยนเลย" (ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/ 8 ต.ค. 52)
10.00 น จัด	วันนี้มีกิจกรรมพิเศษ วิชา ว่ายน้ำ ครู B2 จัดการ	"เอาชุดนักเรียนไปเก็บในกระเป๋า
กิจกรรมเสรี	แต่งชุดว่ายน้ำให้เด็ก ดูแลอุปกรณ์ เช่น แวนตากันน้ำ	นะไปเข้าแถวหน้าประตู"
10.20 น จัด	หมวก เป็นต้น นำแถวเด็กไปให้ครูบริเวณสระว่ายน้ำ	"ใครใส่แวนตากันน้ำไม่ได้ เดินมา
กิจกรรม	ควบคุมดูแลเด็กลงสระและแยกเด็กที่ไม่ได้ลงสระไว้	หาครูB2"
กลางแจ้ง	ต่างหาก ดูแลเมื่อเด็กขึ้นจากสระว่ายน้ำ เปลี่ยนชุด (ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8 ต.ค. 52)	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/ 8 ต.ค. 52)
11.00 น นำ	ครู B2 พาไปโรงอาหารเตรียมกระติกน้ำประจำตัวของเด็ก	
นักเรียน	นำเด็กไปล้างมือให้เด็กพนมมือนากกล่าวคำคล้องจอง	
รับประทานอาหาร	มารายทในการรับประทานอาหาร ครู B2	
กลางวัน	คอยสังเกตพฤติกรรมกรับประทานอาหารของเด็กให้ เก็บถาดด้วยตนเองอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย (ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8-13 ต.ค. 52)	"น้องก็ทานให้หมดก่อนเดี๋ย ให้ไปเล่นนะ" "น้องเปรมเคาะช้อนทำไมคะ" (ครูที่เลี้ยงเด็ก B2 /8 ต.ค. 52)
11.30 น นำ	ครู B2 พาเด็กเข้าแถวเพื่อไปห้องน้ำแปรงฟัน	"แปรงฟัน เสร็จตั้งแถวเตรียมไป
นักเรียนแปรง	ล้างแก้วน้ำ กระติกน้ำเด็ก ล้างแปรงสีฟันเด็ก	ห้องเข้าห้องแล้วไม่ต้องเล่นเลย
ฟันเปลี่ยนชุดนอน	ล้างกล่องข้าวเด็ก	เปลี่ยนชุดนอนไว้นะ"
สวด มนต์	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2 /9 ต.ค. 52)	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2 /พูดกับเด็ก/

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
แม่เมตตา นั่งสมาธิ	ดูแลล้อมด้วยการสัมผัสที่หน้าผาก เปิดเพลง	9 ต.ค. 52)
12.00 น พา	ปรับอุณหภูมิ เมื่อเด็กนอนแล้วครู B2	"กุกกุกไม่นอนหรือคะ เคี้ยวเออะ
นักเรียนนอน	จัดป้ายนิเทศหน้าห้อง ช่วยครูประจำชั้นผลิตสื่อ	นะจี้จี้จี้"
พักผ่อน	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8-9 ต.ค. 52)	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2 /พูดกับเด็ก/ /9 ต.ค. 52)
13.30 น จัดเก็บที่	ครู B2 ใช้การเรียกหรือการสัมผัส ให้ตื่นนอน	"น้องอันอันทาแป้งหรือยังคะ"
นอน พานักเรียน	ฝึกให้เด็กจัดเก็บที่นอน เปลี่ยนชุดนอน	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2 /พูดกับเด็ก/
ล้างหน้า ทาแป้ง	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8 ต.ค. 52)	9 ต.ค. 52)
14.00 น พา	ครู B2 นำเด็กในห้องไปโรงอาหาร ทานกล้วยบวชชี	"อาหารว่างบាយวันนี้ กล้วยบวชชี
นักเรียน	กล่าวคำคล้องจองและกล่าวขอบคุณ ให้เด็กเก็บภาชนะ	ขอบคุณคุณครู ทานได้"
รับประทานอาหาร	ในที่ที่เตรียมไว้	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/
ว่าง	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8 ต.ค. 52)	8 ต.ค. 52)
14.20 น จัด	ครู B2 จัดเตรียมสมุดการบ้านให้เด็ก ครูประจำชั้น	
กิจกรรมเกม	นำเล่นเกมการศึกษา	"น้องไอซ์คุณแม่มารับแล้ว "
การศึกษา		(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8 ต.ค. 52)
14.50 น ส่ง	ครู B2 นำเด็กที่ไม่ได้เรียนเสริมพิเศษไปห้องรอ	"น้องบิน บิน หน้าไปโดนอะไรมา
นักเรียนกลับบ้าน	ผู้ปกครองเรียกเด็กจูงเด็กห้องตนเองไปส่ง	ปูดโนน ไปทำอะไรมาหนู"
	เมื่อผู้ปกครองมารับให้ผู้ปกครองเซ็นชื่อ	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/พูดกับเด็ก/
	รับเด็กเป็นหลักฐาน	14 ต.ค 52)
	(ครูที่เลี้ยงเด็ก B2/8-9 ต.ค. 52)	"ครู B2 เป็นตัวแทนคณะกรรมการ
		สถานศึกษาประชุมร่วมกับ
		ผู้ปกครอง"
		(หัวหน้าอนุบาล/9 ต.ค 52)
		" อย่างวันจันทร์ต้องใส่เสื้อเหลืองมี
		ตราโรงเรียนอังคารใส่สีชมพู
		ถ้าเป็นอนุบาลที่นี้จะให้ครูใส่

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
		กางเกงดำส่วนครึ่งใหม่
		ที่ยังไม่มีฟอร์มใส่เสื้อขาว
		เสื้อสีแต่ต้องเรียบริ้ว
		วันศุกร์ใส่ชุดไทย เสื้อสีแต่ต้อง
		เรียบริ้ววันศุกร์ใส่ชุดไทย
		ต้องตามผู้ช่วยแต่ช่วงนี้ซิมเมอร์
		ใส่อะไรก็ได้สบายๆ "
		(ครูพี่เลี้ยงเด็กB2/พูดกับครู/
		9 ต.ค 52)

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2 มีอายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีประสบการณ์เป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก 13 ปี ได้รับการอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง สุขภาพจิตดี มีอารมณ์ขันเป็นกันเองกับเด็ก คอยสนใจเสียงดัง ดูแลเอาใจใส่เด็กเป็นอย่างดี ช่วยเก็บข้อมูลศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล มีการฝึกมารยาท ฝึกระเบียบวินัยการเข้าแถว ทำงานธุรการในชั้นเรียนเรียบริ้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 6 ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3 อายุ 34 ปี ครูคู่ชั้น อนุบาล 2 จบการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนเทคนิคพิษณุพนธ์บุรี ประสพการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก พ.ศ. 2544 -2547 โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ ระยะเวลา 5 ปี ทำงานที่โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ เมื่อ พ.ศ.2548 – 2552 ระยะเวลา 5 ปี เคยอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปฐมวัยมาแล้ว 3 ครั้ง ได้แก่ อบรมพี่เลี้ยงเด็กเอกชน กรมประชาสงเคราะห์ 30 วัน การฝึกปฏิบัติเนอร์เซอรี่ กองทัพอากาศ โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า 5 วัน พ.ศ.2545 การอบรมดูแลนักเรียนประจำโรงเรียน กรมการขนส่งทางบก 2 วัน

ตารางที่ 11 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก B3

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.00 น. รับเด็ก	ครู B3 ยืนเฝ้าบริเวณหน้าประตูโรงเรียน ทักทาย	“ สวัสดีค่ะ ผู้ปกครอง “
	ต้อนรับผู้ปกครอง ด้วยท่าทางเป็นกันเอง คอยเปิด	“น้องก็อย่าเอากระเป๋าไปเก็บก่อน
	ประตูรถช่วยเหลือเด็กเวลาลงจากรถ เช่น จูงมือ	นะหนู”
	อุ้มเด็ก เป็นต้น	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)	15 ต.ค. 52)
8.00 น นำ	เมื่อสัญญาณกริ่งเข้าแถวตั้ง พร้อมเพลงประจำ	“หนูไม่ต้องเก็บกระเป๋าแล้ว
นักเรียนเคารพ	โรงเรียน ครู B3 นำเด็กที่ฟังมาถึงโรงเรียนเข้าแถว	ไปเข้าแถวก่อนไป”
ธงชาติ สวดมนต์	ถ้าเด็กที่มาช้าจะให้เข้าแถวกับครูธุรการ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)
กล่าวคำปฏิญาณ	ครู B3 ยืนหน้าแถวคู่กับครูประจำชั้น	
พูดภาษาจีน	นำเด็กร้องเพลงชาติ สวดมนต์ กายบริหาร เพื่อให้	
พูด ภาษาอังกฤษ	เด็กทำตามทางตาม	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/13-15 ต.ค. 52)	
8.15 น พา	ครู B3พาเด็กที่มึนนมโอดวินที่โรงอาหารโดยนำ	“พนมมือพร้อมกันทั้ง น้อง
นักเรียนที่มึนนม	ท่องคำคล้องจอง และร้องเพลง	อนุบาลที่ประถม ที่มึนนมวันนี้ แสน
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/13-15 ต.ค. 52)	ดี หนักหนาช่วยให้กายของเรา
		แข็งแรง
	แก้มป้องตากลมเพราะนมแก้วโต
		“ดีมีๆ เรามาที่มึนนมกันเถอะ....

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
		ดีมีนมเยอะๆ ร่างกายแข็งแรง เย้
		ขอบคุณครับ-คะ คุณครู"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/14 ต.ค. 52)
8.30 น นำ	ครู B3 ตรวจเล็บ ตรวจฟัน ดูแลการแต่งกายหลังจาก	"น้องโฟร์ท เป็นอะไรครับหน้าบึ้ง
นักเรียนตรวจ	เด็กปัสสาวะเรียบร้อยแล้ว จัดแถวนำเด็กเข้า	เดี๋ยวก่อนนะ "
สุขภาพไปห้องน้ำ	ห้องเรียน	"น้องแอมเข้าห้องน้ำรึยัง ถ้ายังรีบไปเข้า"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดกับเด็ก
		15 ต.ค. 52)
8.40 น จัด	ครู B3 จัดการอุปกรณ์ของใช้ของเด็ก นมกล่อง	"น้องใหม่ทานข้าวเหนียวหมูบั้ง
กิจกรรมโฮมรูม	จัดเก็บที่รวมสำรวจของใช้ในกระเป๋าเด็ก	เสร็จรึยัง ถ้าทานข้าวเดี๋ยวกครูB3จะ
9.00 น จัด	เช่น การบ้าน ยาครู B3 ออกไปส่งงานวิจัยในชั้น	ไปช่วยบ๊อชนะเอารีเปลา ถ้าไม่รีนะ"บ
กิจกรรม	เรียนครูประจำชั้น	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดกับเด็ก
เคลื่อนไหวและ	เป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลัก หลังจากนั้นจึงเข้ามาช่วย	15 ต.ค. 52)
จังหวะ	ดูแลเด็กที่ไม่พร้อมร่วมกิจกรรม	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)	
9.20 น จัด	ครูประจำชั้นจะทำหน้าที่หลักอธิบายใบงาน ต้อง	"โฟร์ทเล่นให้น้อยหน่อยนะเดี๋ยวก
กิจกรรมเสริม	เขียนชื่อที่มุม จับคู่ภาพเขียนภาษาไทยได้ภาพ	ครู B3จะเดินไปหาแล้วนะ"
ประสบการณ์	ครู B3 ช่วยดูแลเด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดกับเด็ก
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)	15 ต.ค. 52)
9.40 น จัด	ครู B3 ช่วยแจกใบงานความรู้ให้เด็กในชั้นเรียนและ	"น้องแจงเอาใบงานมาทำกับคุณครูB3"
กิจกรรม	ช่วยอธิบายร่วมกับครูประจำชั้น ช่วยเหลือในการ	
สร้างสรรค์	ตรวจงานการทำงานของเด็กด้วยเก็บงานเด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดคุยกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)	15 ต.ค. 52)
10.00 น จัด	วันนี้มีกิจกรรมพิเศษ วิชา Jazz dance ครู B3	"ไปเรียนแจ๊ส แดนส์ เข้าแถว
กิจกรรมเสรี	ไปสังเกตครูที่สอนวิชานี้ว่าพร้อมหรือยัง แล้วนำเด็ก	ให้เรียบร้อยนะ

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
	เข้าแถวไปเรียนที่ห้องประชุมเพื่อเรียน Jazz dance	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดคุยกับเด็ก/
	ถอดรองเท้าก่อนเข้าห้องประชุม ช่วยควบคุมเด็ก	14 ต.ค. 52)
11.00 น นำ	ครู B3 พาไปโรงอาหารเตรียมกระติกน้ำ	"เด็กพนมมือ"ในโลกนี้ ยังมีคน ที่
นักเรียน	เตรียมกล่องข้าวของเด็กที่รับประทานเฉพาะ	จนยาก ต้องลำบาก สารพัด
รับประทาน	เตรียมยาประจำตัวเด็กแต่ละคน แก้วน้ำของเด็ก	แสนขัดสน อย่ากินทิ้ง
อาหาร	นำเด็กไปล้างมือ นำเด็กกล่าวคำคล้องจอง	กินข้าวว่าง จะยากจน ต้องลำบาก
กลางวัน	มารยาทในการรับประทานอาหาร ครู B3	สารพัด แสนขัดสน อย่ากินทิ้ง
	คอยสังเกตพฤติกรรมมารับประทานอาหารของเด็ก	กินข้าวว่าง จะยากจน สงสารคน
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/14-16 ต.ค. 52)	จนที่ไม่มีกิน มารยาทในการ
		รับประทานอาหาร 1)ล้างมือให้
		สะอาด2) จับช้อนให้ถูกวิธี 3)ไม่
		คุยในขณะที่รับประทานอาหาร
		4)เคี้ยวอาหารให้ละเอียด
		5)รับประทานอาหารให้หมด
		6)อิมแล้วเก็บถาดให้เรียบร้อย
		รับประทานไ้ท่อด ขอขอบคุณ
		คุณครู"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/14 ต.ค. 52)
11.30 น นำ	ครู B3 พาเด็กเข้าแถวเพื่อไปห้องน้ำแปรงฟัน	" เร็วนะเด็กๆ ถึงเวลาเข้าห้องแล้วนะ"
นักเรียนแปรงฟัน	ล้างแก้วน้ำ กระติกน้ำเด็ก ล้างแปรงสีฟันเด็ก	ไฟร์ทไม่เข้าให้อยู่นี้นา"
เปลี่ยนชุดนอน	ล้างกล่องข้าวเด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดคุยกับเด็ก/
สวดมนต์	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/14-16 ต.ค. 52)	/14 ต.ค. 52)
แม่เมตตา		"นอนเลยนะ ตื่นแล้วครูB3 พาไปเล่น
นั่งสมาธิ		สนาม"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดคุยกับเด็ก/
		14 ต.ค. 52)

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
12.00 น พา	ดูแลกลุ่มด้วยการสัมผัสที่หน้าผาก เปิดเพลง	"น้องรินจะช่วยครูB3เก็บหมอน
นักเรียนนอน	ปรับอุณหภูมิ เมื่อเด็กนอนแล้วครู B3	ผ้าห่มหยิบมาใส่ตู้"
พักผ่อน	เตรียมสมุดการบ้านเด็ก ตรวจงานที่เด็กทำใน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดคุยกับเด็ก/
	ช่วงเช้า	14 ต.ค. 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/14-16 ต.ค. 52)	
13.30 น จัดเก็บที่	ครู B3ใช้การเรียกหรือการสัมผัส ฝึกให้เด็กจัดเก็บที่	
นอนหน้าทาแป้ง	นอน เปลี่ยนชุดนอน	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/14 ต.ค. 52)	
14.00 น พา	ครู B2นำเด็กในห้องไปโรงอาหาร ทานถั่วดำต้ม	"อาหารว่างบ่ายวันนี้ ถั่วดำต้ม
นักเรียน	น้ำตาลกล่าวคำคล้องจองและกล่าวขอบคุณ ให้เด็ก	น้ำตาลขอบคุณคุณครู ทานได้"
รับประทาน	เก็บภาชนะในที่ที่เตรียมไว้	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดคุยกับเด็ก/
อาหารว่าง	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/14 ต.ค. 52)	14 ต.ค. 52)
14.20 น จัด	ครู B3 จัดเตรียมสมุดการบ้านให้เด็ก ทำผมเด็ก	"น้องดิ๋วมาทำผมต่อจากน้องปิงนะ"
กิจกรรมเกม	เก็บที่นอน อุปกรณ์เด็ก เช่น กระติกน้ำ กลองข้าว	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดคุยกับเด็ก/
การศึกษา	เด็กครูประจำชั้น นำเล่นเกมการศึกษา	15 ต.ค. 52)
14.50 น ส่ง	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)	
นักเรียนกลับบ้าน	ครู B3 เตรียมเด็กไปขึ้นรถโรงเรียน และพาเด็กกลับ	"เด็กรถ กลับบ้าน"
	บ้านเป็นผู้ควบคุมเด็กในรถ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/15 ต.ค. 52)	มีครู B3 ค่อยช่วยกันดูแลเด็ก
		ประกบเด็ก ถ้าอีกคนไม่อยู่
		พี่ก็ต้องดูแลเด็กคนเดียว
		ซึ่งถ้าดูแลคนเดียวพี่ก็ไม่ไหว"
		(ครูประจำชั้น / 12 ต.ค. 52)
		"ครูB3เขามีลูกเล็กวัยเดียว
		กับน้องนิด พี่ก็จะมาคุยกัน

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
		ถามวิธีการเลี้ยง”
		(ผู้ปกครอง/14 ต.ค. 52)
		”น้องเฟิร์ท เป็นอะไรครับหน้า
		”บั้งเดี่ยวก่อนนะ ”
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3/พูดกับเด็ก
		15 ต.ค 52)

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก B3 อายุ 34 ปี จบการศึกษาประกาศนียบัตรสาขาบัญชี มีประสบการณ์เป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก 10 ปี ได้รับการอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก ให้ความสำคัญกับตนเองกับเด็ก ให้การดูแลในเรื่องสุขลักษณะของเด็ก ใช้ถ้อยคำสุภาพกับเด็ก มีการเก็บข้อมูลศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล มีการฝึกมารยาท ฝึกระเบียบวินัย ฝึกการเก็บอุปกรณ์ของใช้ส่วนตัวและส่วนร่วมของเด็ก ทำงานธุรการในชั้นเรียนเรียบร้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 สรุปการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

ประเด็นในการ สัมภาษณ์	ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์		
	B 1	B2	B 3
1) ระยะเวลาการ สอน ชั้นอนุบาล	15 ปี	13 ปี	10 ปี
2) วุฒิ การศึกษา สูงสุด	มัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังศึกษาสาขาปฐมวัย	มัธยมศึกษาตอนต้น	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาบัญชี
3) สถานะในการ สอน	เป็นครูคู่ชั้น	เป็นครูคู่ชั้น	เป็นครูคู่ชั้น
4) หน้าที่หลัก	1. ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2. ดูแลการอ่านเขียน 3. ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน	1. ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2. ดูแลการอ่านเขียน 3. ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน	1. ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2. ดูแลการอ่านเขียน 3. ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน
5) หน้าที่อื่นๆ	1. การทำบันทึกเกี่ยวกับงาน ธุรการและ สมุดงานนักเรียนใน ชั้นเรียน 2. การส่งนักเรียนตอนเย็น	1. การทำบันทึกเกี่ยวกับงาน ธุรการและสมุดงานในชั้นเรียน 2. การร่วมกันผลิตสื่อและ ซ่อมแซมสื่อ 3. งานกิจกรรมที่ทางโรงเรียน 4. เวิร์ประจำวัน	1. การทำบันทึกเกี่ยวกับงาน ธุรการและสมุดงานในชั้นเรียน 2. จัดทำโครงการและงานวิจัย ในชั้นเรียน 3. รับส่งนักเรียน
6). คุณลักษณะของ ครูพี่เลี้ยงเด็ก	รักเด็ก ได้รับการอบรมด้านพี่ เลี้ยงเด็ก	รักเด็ก ใจเย็น ช่างสังเกต มี เหตุผล รอบคอบได้รับการอบรม ด้านพี่เลี้ยงเด็ก	รักเด็ก ใจเย็น ช่างสังเกต มี เหตุผล รอบคอบได้รับการ อบรมด้านพี่เลี้ยงเด็ก
7). ความรู้ที่ ครูพี่ เลี้ยงเด็ก ควรมี	การสังเกตพฤติกรรมเด็ก	การสังเกตพฤติกรรมเด็ก	การสังเกตพฤติกรรมเด็ก
8) ทักษะ และ ความสามารถที่ ครูพี่เลี้ยงเด็กควรมี	การสื่อสารกับเด็ก	การสื่อสารกับเด็ก และผู้ปกครอง	การสื่อสารกับเด็ก และ ผู้ปกครอง

สรุปผลการศึกษาของการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลจำนวน 3 คน จากโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ ดังนี้

1. งานหลัก

งานส่งเสริมการสอน

1) ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ภายในชั้นเรียน 2) ดูแลด้านสุขลักษณะ อนามัย เช่น การเข้าห้องน้ำ การรับประทานอาหารให้ถูกวิธี การแปรงฟัน ผูกการแต่งตัว 3) ดูแลเรื่องอาหารกลางวันและการดื่มนม 4) ดูแลการปฐมพยาบาล 5) ดูแลเด็กพักผ่อน 6) ดูแลเด็กเล่นเครื่องเล่น 7) ระวังระวังการเกิดอุบัติเหตุของเด็กในสถานที่ต่างๆ เช่น สนามเด็กเล่น ห้องน้ำ ห้องเรียน บริเวณบันได 8) งานวิจัยในชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 เรื่อง 9) โครงการเด็กร่วมกับครูประจำชั้น ภาคเรียนละ 1 เรื่อง 10) การบันทึกขังน้ำหนักเด็กประจำเดือน 11) เตรียมสมุดงานการบ้านตั้งโจทย์ให้สอดคล้องกับครูประจำชั้นสอน 12) ตรวจงานเด็ก 13) จัดเพิ่มสะสมผลงานนักเรียน 14) สังเกตพฤติกรรมเด็กที่เป็นปัญหา ก่อความในชั้นเรียน 15) ดูแลความสะอาดในชั้นเรียน 16) รับส่งเด็ก

2. งานรอง

งานวิชาการ

1) ช่วยครูประจำชั้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กอนุบาลอ่านออกเขียนได้

งานอื่นๆ

2) งานที่ได้รับมอบหมายผู้บริหารอื่นๆ เช่น เป็นพิธีกรงานราตรีสัมพันธ์ เป็นคณะกรรมการตัดสินนางนพมาศวันลอยกระทง จัดสถานที่ หรือการประสานงานในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 7 ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1 อายุ 41 ปี ตำแหน่งคนเลี้ยงเด็ก จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ระยะเวลาการทำงานในโรงเพชรน้ำหนึ่ง ระยะเวลา 3 ปี

ตารางที่ 13 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก C1

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.30 น. รับเด็ก	ครู C1 เปิดห้องเรียนในตอนเช้ารับเด็กที่ห้องเรียน	"เปิดห้อง กรอกน้ำ เช็ดชั้นวาง
	ทักทายผู้ปกครองที่มาส่งเด็ก จัดเตรียมอุปกรณ์	ของ ลบสถิติหน้าห้องเขียนใหม่"
	ในชั้นเรียน เช่น เช็ดโต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางของใช้ของ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/พูดกับครู
	เด็ก	20 ต.ค.52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20-30 ต.ค.52)	"วันนี้มาเข้าหน้ารถ
		โรงเรียนรอบแรกหรือ
		รอบสองลูก "
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/พูดกับเด็ก/
		22 ต.ค 52)
		" นื่องเพชรส่งการบ้านในตะกร้า
		หรือ"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/พูดกับครู
		20 ต.ค.52)
8.30 น นำนักเรียนเคารพ	เสียงเพลงมาร์ชของโรงเรียนบรรเลง เด็กเข้าแถว	"นื่องอนุบาลจะลงไปเข้าแถวที่
ธงชาติ สวดมนต์ กาย	หน้าห้องเพื่อเตรียมลงไปเข้าแถวที่สนามพร้อมพี่	สนามทุกวันอังคารและพฤหัสบดี
บริหาร	ชั้นประถมครูพี่เลี้ยงต้องถือภาชนะใส่นม เพื่อ	โรงเรียนสนามไม่พอต้องแบ่งให้
	เด็กบริการเมื่อดื่มนมเสร็จให้เด็กทิ้ง	เข้าเป็นวันๆไปส่วนวันจันทร์ พุธ
	ถุงในภาชนะที่จัดให้	ศุกร์ เข้าแถวหน้าห้องเรียน"
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20 ต.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/พูดกับเด็ก/
8.40 น.จัดตรวจสอบสุขภาพ	ครู C1จัดเด็กเข้าแถวเพื่อไปห้องน้ำ	/20 ต.ค.52)
	ดูแลความปลอดภัย สุขอนามัย ความสะอาด	" หน้าที่พักเด็ก เข้าห้องน้ำ ห้อง
	นำเด็กไปส่งให้ถึงห้องเรียนอย่างมีระเบียบวินัย	ส้วม ยกถาดอาหาร
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20 ต.ค.52)	ดูแลทำความสะอาดห้องเรียน

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
9.00 น. จัดกิจกรรม	ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมหลักอยู่ในห้องเรียน	ช่วยดูแลเด็กพาไปห้องพยาบาล
เคลื่อนไหวและจังหวะ	ครู C1 อยู่หน้าห้องเรียน อำนวยความสะดวก	ทำตามเวลา ตอนเข้ามาเปิด
	ดำเนินงานส่งเสริมการสอน เช่น เขียนสถิติชั้นเรียน	จัดห้องนิดหน่อย
	การดูแลปฐมพยาบาลเมื่อเด็กป่วย	ทำความสะอาดห้อง ถ้า
	ดูแลเด็กที่รบกวนชั้นเรียน เป็นต้น	เมื่อวานยังทำไม่เรียบร้อย
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20 ต.ค.52)	เช็คชั้นจัดมุมของเล่น"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1 / 22 ต.ค 52)
9.20 น. จัดกิจกรรม	ครู C1 เข้าห้องเพื่อช่วยครูประจำชั้นในการ	"พี่เลี้ยงเด็ก เช็คชื่อ เช็คเยี่ยม
สร้างสรรค์ / เล่นตามมุม	ดูแลเด็กทำกิจกรรม เช่น แจกใบงาน จัดอุปกรณ์	เด็กดูแลความสะดวกห้องเรียน
	เหลาดินสอ สี เป็นต้น	ดูแลเรื่องอาหาร นม น้ำใน
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20-26 ต.ค.52)	ห้องเรียน ถ้าครูประจำชั้น
		ให้ช่วยเกี่ยวกับงานในห้องเรียน
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1 /22 ต.ค. 52)
10.20 น รับประทาน	ครู C1 เตรียมภาชนะจากโรงอาหาร นำมา	"เตรียมอาหารให้เด็ก ให้ครู
อาหารว่าง(ดื่มนม)	จัดให้เป็นระเบียบบริเวณหน้าห้องเรียน	ประจำชั้น เตรียมผ้าเช็ดพื้น
10.30 น เสริม	เช่น ถาด ช้อน หม้ออาหาร หม้อขนม เป็นต้น	ด้วยจะได้ไม่เลอะ"
ประสบการณ์	เตรียมตักอาหารใส่ถาดให้เด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/พูดกับครู/
	อาหารวันนี้ผัดซีอิ้ว เจาก๋วย	/20 ต.ค.52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20 ต.ค.52)	
11.00 น รับประทาน	ครู C1 นำเด็กไปล้างมือ จัดแถวเด็กเพื่อรับอาหาร	"น้องมีมี ทานผักด้วย ยังไม่ให้
อาหารกลางวัน	ไปนั่งทานในห้องเรียน ครู C1 รับประทานอาหาร	เก็บอีก 5 คำ"
	พร้อมเด็กเพื่อสังเกตและบริการเด็ก ดูแลเรื่องการ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/พูดกับเด็ก/
	จัดเก็บอุปกรณ์ส่งคืนโรงอาหาร	/20 ต.ค.52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20 ต.ค.52)	"ไอหนูทานแล้วไปนั่งเล่นรอ
		เพื่อนไปก่อน"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/พูดกับเด็ก/

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
		20 ต.ค.52)
11.30 น จัดกิจกรรม	ครู C1 ให้เด็กเล่นมุมเสรีในห้อง หลังจากนั้นให้เด็ก	"ใครทานเสร็จไปหยิบแปรงมา
กลางแจ้ง	แปรงฟัน ทายาสีฟัน พาเด็กไปห้องน้ำจัดที่นอน	หยิบยาสีฟันเอามาให้ครู C1 "
/กิจกรรมสงบ	ให้เด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/พูดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20 ต.ค.52)	20 ต.ค.52)
12.30 น จัดให้นอน	ครู C1 ดูแลเด็กพักผ่อน ช่วยตรวจงานเด็ก ทำ	
กลางวัน	ผลงานเข้าแฟ้มสะสมผลงานเด็ก	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20 ต.ค.52)	
14.30 น จัดเกม	ครู C1 เมื่อเด็กตื่นนอน ให้เด็กเก็บที่นอน ล้างหน้า	"รถเบอร์ 2 รอบแรกลูก
การศึกษา	ปะแป้ง ทำผมเด็ก เตรียมแจกการบ้าน จัดเด็กขึ้น	เดินตามมาเป็นแถว"
	รถโรงเรียน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1//พูดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20 ต.ค.52)	/20 ต.ค.52)
14.50 น ส่งนักเรียนกลับ	ครูC1 นำเด็กที่ผู้ปกครองมารับไปไว้ห้องรอรับเด็ก	"พ่อน้องแมน มารับแล้วหนู"
บ้าน	เมื่อส่งเด็กหมดแล้วจึงมาทำความสะอาดห้องเรียน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1//พูดกับเด็ก/
	จัดเก็บอุปกรณ์ของใช้ภายในห้อง ตรวจการบ้าน	/20 ต.ค.52)
	เด็ก	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1/20-26 ต.ค.52)	"ผู้ปกครองมีปัญหาจะปรึกษากับ
		ครูประจำชั้นเป็นส่วนใหญ่
		ส่วนที่ไม่ค่อยได้คุย"
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1 / พูดกับครู/
		22 ต.ค 52)

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุ 41 ปี มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กมา 3 ปี เป็นคนมีสุขภาพแข็งแรง อัจฉริยะดี มีความเป็นกันเองกับเด็กและผู้ปกครอง ให้การบริการเด็กอย่างดี ให้อภัยคำสุภาพกับเด็ก ช่วยฝึกมารยาท ฝึกระเบียบการเข้าแถว ช่วยงานธุรการในชั้นเรียนเป็นอย่างดี

กรณีศึกษา 8 ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2 อายุ 47 ปี ตำแหน่งคนเลี้ยงเด็ก จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอำนาจเจริญ ประกาศนียบัตรชั้นสูง ราชภัฏสวนสุนันทา เอกการศึกษาวรรณารักษ์ เมื่อ พ.ศ.2527 ประสบการณ์ด้านการสอนครูประจำชั้นโรงเรียนอนุบาลเด่นหล้าและโรงเรียนจินดาอักษร ระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่งระยะเวลา 14 ปี

ตารางที่ 14 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก C2

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.30 น. รับเด็ก	ครู C2 เปิดห้องเรียนในตอนเช้ารับเด็กที่ห้องเรียน	“น้องแพนเดินมาหาครู C3
	ทักทายเด็ก กรอกน้ำใส่ภาชนะ เขียนวันที่บน	หม้อย หอมแก้มที่หนึ่งลูกรัก”
	กระดานดำจัดเตรียมอุปกรณ์ เช่น เหลาดินสอ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 28 ต.ค 52)
	เหลาสี เป็นต้น	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21-28 ต.ค 52)	
8.30น นำนักเรียนเคารพ	เสียงเพลงมาร์ชของโรงเรียนบรรเลง จัดเด็กเข้า	“ หนูออกมาเข้าแถว หน้าห้อง
ธงชาติ สวดมนต์ กาย	แถวหน้าห้อง วันพุธเด็กเข้าแถวหน้าห้องเรียน	เร็วหน่อยหนู”
บริหาร	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21-28 ต.ค 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21 ต.ค 52)
8.40 น.จัดตรวจสุขภาพ	ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจสุขภาพ เช่น ปาก เล็บ ผม	“หนูนมมียามาหรือเปล่า มีไข้
	ฟัน เป็นต้น ครู C2 อำนวยความสะดวก	นะเนี่ยเอาหัวไปให้ครูประจำชั้น
	ด้านงานส่งเสริมการสอน เช่น	จับหน่อย ถ้ามีไข้เดี๋ยวครูC2ได้
	ช่วยเหลือเด็กทำความสะอาดร่างกาย	พาไปนอนห้องพยาบาล”
	พาไปห้องน้ำ เป็นต้น	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21 ต.ค 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21 ต.ค 52)	
9.00 น.จัดกิจกรรม	เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้นเป็นผู้นำกิจกรรม	“วันนี้เด็กมา 32 คน เดี่ยวพี่ไป
เคลื่อนไหวและจังหวะ	ครู C2 จัดเตรียมอาหารว่างโดยการเบิกนม	รับนมก่อน”
	เตรียมภาชนะสำหรับให้นักเรียนล้างมือ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ พุดกับครู/
	จัดการตัดถุงนม ใส่หลอด พร้อมให้เด็กดื่ม	21 ต.ค 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21-30 ต.ค 52)	

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
9.20 น. จัดกิจกรรม	เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้นเป็นผู้นำกิจกรรม	“ ถ้าพวกครูฯไปประชุมงาน
สร้างสรรค์	ครู C2 นำเด็กไปเรียนพลศึกษา อาคารเรียนฝั่งตรง	กิจกรรมต่างๆ ส่วนมาก
/เล่นตามมุม	ข้ามดูแลเด็กในบริเวณนั้น	ก็จะฝากห้องให้ดูเด็ก
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21-28 ต.ค 52)	ให้งานเด็ก ช่วยดูแลเล็กๆน้อยๆ”
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ พูดกับครู/
		22 ต.ค. 52)
10.20 น รับประทาน	ครู C2 พาเด็กเข้าห้องน้ำ ขึ้นห้องเรียนแล้วดื่มนม	“ ถึงเวลาเอานม อาหารก็ลงไป
อาหารว่าง(ดื่มนม)	ส่วนครู C2 เขียนสถิติเด็กส่งธุรการ	เตรียมยกมาให้เด็ก
10.30 น เสริม	เตรียมภาชนะจากโรงอาหาร เช่น หม้อข้าว	รีบไปรีบมาเพื่อครูประจำชั้น
ประสบการณ์	หม้อต้ม หม้อขนมรวมมิตร ทัพพี ถาดหลุม	มีปัญหาในชั้นเรียนให้ช่วยดูเด็ก
	เป็นต้น จัดให้เป็นระเบียบบริเวณหน้าห้องเรียน	ครูติดประชุมเราก็ดูห้องแทน
	เมื่อเตรียมเสร็จจึงพาเด็กไปล้างมือ	เวลาเด็กทานเสร็จก็เช็ด
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21 ต.ค 52)	ดูแลความสะอาดพื้นที่
		ยกหม้อ ถาดอาหารเก็บโรงครัว”
11.00 น รับประทาน	ครู C2 ยกอาหารให้เด็ก จัดเด็กเข้าแถวในการรับ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2 /พูดกับครู/
อาหาร	อาหาร จัดที่นั่งให้เด็ก รับประทานอาหารร่วมกับ	22 ต.ค 52)
กลางวัน	เด็กเพื่อสังเกตการณ์รับประทาน คอยเพิ่มเติม	“วันนี้อาหารน่ากิน เด็กน่าจะกิน
	อาหารให้เด็ก เด็กรับประทานเสร็จรวบรวม	หมดเด็กชอบทานพวกข้าวมันไก่
	จัดเก็บภาชนะและทำความสะอาดบริเวณระเบียบ	“ไก่ทอด” (ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/
	หน้าห้องให้สะอาด	พูดกับครู/28 ต.ค 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21 ต.ค 52)	
11.30 น	ครู C2 เตรียมยาสีฟันทาใส่แปรงให้เด็กที่	“เด็กๆไปหยิบแปรงมาเข้าแถว
จัดกิจกรรมกลางแจ้ง	รับประทานอาหารเสร็จ หลังจากนั้นนำเด็กไป	ลงไปห้องน้ำ”
/กิจกรรมสงบ	ห้องน้ำ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/พูดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21 ต.ค 52)	/ 21 ต.ค 52)
12.30 น จัดให้นอน	ครู C2 จัดเตรียมที่นอนให้เด็กนอนหลับพักผ่อน	“หนูไปหยิบที่นอนมาปูเลย
กลางวัน	ครู C2 จัดห้องเรียนทำความสะอาดมุมนิทาน	ห้วนนอนหันไปทางเดียวกัน”

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
	มุมเสรี ช่วยครูประจำชั้นตรวจการบ้านเด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ พุดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 21 ต.ค 52)	21 ต.ค 52)
		“เล็บดำเชียวอยู่บ้านไม่มีใครตัด
		เหวอหนุ่มเดินไปหยิบ
		ที่ตัดเล็บบนโต๊ะ”
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ พุดกับเด็ก/
		/21 ต.ค 52)
14.30 น จัดเกม	ครูC2 เตรียมให้เด็กตื่นนอน เก็บที่นอน ล้างหน้า	“พ่อคุณ ตื่นเร็ว หนูเปียก
การศึกษา	ปะแป้ง ทำผมหัก เตรียมแจกการบ้าน จัดเด็กขึ้น	ทั้งตัวเลย”
	รถโรงเรียน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/พุดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/16-22 ต.ค.52)	/21 ต.ค.52)
14.50 น ส่งนักเรียนกลับ	ครูC2 นำเด็กที่ผู้ปกครองมารับไปไว้ห้องรอรับเด็ก	“หนูแดง ขึ้นรถเบอร์ 9 รอบแรก
บ้าน	เมื่อเด็กหมดแล้วจึงมาทำความสะอาดห้องเรียน	ออกมาหาครู C2 เร็วรถจะออก
	จัดเก็บอุปกรณ์ของใช้ภายในห้อง	แล้ว”
	ตรวจการบ้านเด็ก	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/พุดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/19-22 ต.ค.52)	/21 ต.ค.52)
		“ครู C3 ทำงานคล่องรู้ระบบงาน
		ถึงเวลาไปรับนม รับประทานอาหารต่อรอง
		กับผู้ปกครองเก่งที่เขาอยู่มานาน
		แล้ว”
		(หัวหน้าอนุบาล/ 28 ต.ค 52)
		“พี่คุ้นกับเด็กทั้ง อ1 อ2 เวลาพ่อแม่
		เขามารับจะเรียกได้ทันที เดินเจอ
		กันที่อื่นก็ทักทายกัน”
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2/ 28 ต.ค 52)

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาบรรณารักษ์ มีอายุ 47 ปี มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กมา 14 ปี มีสุขภาพจิตดี เสียงดังบางครั้งทำให้เด็กกลัว ทำงานคล่องแคล่ว ว่องไว มีความจำดี สามารถเก็บข้อมูลเด็กได้เป็นรายบุคคล ช่วยเหลือครูประจำชั้นในด้านธุรการเป็นอย่างดี

กรณีศึกษา 9 ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3 อายุ 28 ปี ตำแหน่งคนเลี้ยงเด็ก จบการศึกษาโรงเรียนไพศาลวิทยา ประกาศนียบัตรชั้นสูง โรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครู เอกการบัญชี เมื่อ พ.ศ.2545 ระยะเวลาการทำงานในโรงเพชรน้ำหนึ่ง 6 ปี

ตารางที่ 15 ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก C3

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
7.30 น. รับเด็ก	ครู C3 เปิดห้องเรียนรอรับเด็กที่ห้องเรียน	"ที่ห้องเตรียมนมเข้านี้ เด็กลงไป
	ทักทายผู้ปกครองที่มาส่งเด็กจัดเตรียมอุปกรณ์ในชั้น	เข้าแถวที่สนามลงไปเอานมเด็ก
	เรียน วันพฤหัสบดีเด็กลงไปดื่มนมที่สนาม	ที่โรงอาหาร "ไปกอนน้ำด้วย"
	เตรียมจัดนมพร้อมดื่มก่อนเข้าแถว เมื่อจัดเสร็จ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 22 ต.ค 52)
	เขียนวันที่บนกระดานดำ	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 22 ต.ค 52)	
8.30 น. นำนักเรียนเคารพ	เสียงเพลงมาร์ชของโรงเรียนบรรเลง จัดเด็กเข้าแถว	"เดินให้เป็นแถว ใครคุยให้
ธงชาติ สวดมนต์	หน้าห้อง จัดแถวเด็กลงสนาม	อยู่ห้องนะ"
กายบริหาร	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 22-27 ต.ค 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ พูดกับเด็ก/ 22 ต.ค 52)
8.40 น. จัดตรวจสุขภาพ	ครูประจำชั้นเป็นผู้ตรวจสุขภาพ เช่น ปาก เล็บ ผม	"น้องแอบปวดจี๋เปล่า
	พิน ครู C3 อำนวยความสะดวก ด้านงานส่งเสริม	ถ้าปวดบอกนะ"
	การสอน เช่น ช่วยเหลือเด็กทำความสะอาดร่างกาย	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ พูดกับเด็ก/ 22 ต.ค 52)
	พาไปห้องน้ำ เป็นต้น	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 27 ต.ค 52)
9.00 น. จัดกิจกรรม	เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้นเป็นผู้นำกิจกรรม	"ครูC3ไปช่วย ครูอ2 จัดป้าย
เคลื่อนไหวและจังหวะ	ครู C3 ช่วยจัดป้ายนิเทศหน้าห้อง เขียนสถิติหน้า	นิเทศใช้ขวด 2009 วันนี้เดิน
	ห้อง ช่วยเดินถ่ายเอกสารไปงานและเอกสารอื่นๆ	ทั้งวันเลย ไปนี้ไปC-ROXก่อน"

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 21-27 ต.ค 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 27 ต.ค 52)
9.20 น.	เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้นดำเนินกิจกรรมร่วม	“ ส่วนมากครูพี่เลี้ยงก็ดูแลเด็ก
จัดกิจกรรมสร้างสรรค์	กับครูสอนภาษาอังกฤษชาวต่างชาติมาสอนในวันนี้	แทนครูประจำชั้นเพราะครูสาย
/เล่นตามมุม	ครู C3 ไปรับของพัสดุที่เบิกไว้ใช้งานในห้อง	อนุญาตประชุมบ่อยที่กับครูพี่เลี้ยง
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 21-27 ต.ค 52)	ก็จะตกลงกันเองว่าให้ช่วย
		ตรวจการบ้านเด็ก
10.20 น รับประทาน	เนื่องจากเด็กตื่นนมในตอนเช้าแล้ว ครู C3 ใช้เวลา	หรืออะไรนิดหน่อย
อาหารว่าง(ดื่มนม)	เตรียมภาชนะจากโรงอาหาร เช่น หม้อข้าว	เพราะงานสอนงานวิชาการ
10.30 น เสริม	หม้อต้ม หม้อขนมข้าวเหนียวดำ ทัพพี ถาดหลุม	ก็จะเป็นของครูประจำชั้น”
ประสบการณ์	เป็นต้น จัดให้เป็นระเบียบบริเวณหน้าห้องเรียน	(หัวหน้าอนุบาล/22 ต.ค 52)
	เมื่อเตรียมเสร็จพาเด็กไปล้างมือ	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 22 ต.ค 52)	
11.00 น รับประทาน	ครู C3 ยกอาหารให้เด็ก จัดเด็กเข้าแถวในการรับ	น้องแอมถือถาดดี ๆ ลุก”
อาหารกลางวัน	อาหาร จัดเก็บภาชนะและทำความสะอาดบริเวณ	“น้องอันทานแล้วเก็บถาดซ้อน
	ระเบียบหน้าห้องให้สะอาด	ด้วยลุก”
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 21-27 ต.ค 52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 22 ต.ค 52)
11.30 น	ครู C3 เตรียมยาสีฟันทาใส่แปรงให้เด็กที่	“น้องมินเดินมาครูC3 น้อย
จัดกิจกรรมกลางแจ้ง	รับประทานอาหารเช้า หลังจากนั้นนำเด็กไป	หนู ไปหยิบยาสีฟันมาเร็ว”
/กิจกรรมสงบ	ห้องน้ำ	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 22 ต.ค 52)
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 27 ต.ค 52)	“หนูแปรงบานเลยนะ ไปให้ครู
12.30 น จัดให้นอน	ครู C3 จัดเตรียมที่นอนให้เด็กนอนหลับพักผ่อน	ประจำชั้นดูสิจะให้ใหม่มั้ย”
กลางวัน	ครู C3 จัดห้องเรียนทำความสะอาดมุมนิทาน มุมเสรี	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 27 ต.ค 52)
	ช่วยครูประจำชั้นตรวจการบ้านเด็ก	
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 27-30 ต.ค 52)	“น้องเหมียวขี้ร้อนมานอนใกล้พัดลม
		มาๆ”
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 22 ต.ค 52)
14.30 น จัดเกม	ครูC3 เตรียมเด็กตื่นนอน เก็บที่นอน ล้างหน้า	“ มาหิวมน้อย น้องมินมิน หัว

กิจกรรมประจำวัน	สังเกต	สัมภาษณ์
การศึกษา	ปะแป้ง ทำผมหักเตรียมแจกร้าน จัดเด็กขึ้นรถ	ยุ่งเขี้ยว หัวก็ยาก”
	โรงเรียน	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/พูดกับเด็ก/
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/22-30 ต.ค.52)	22 ต.ค.52)
14.50 น ส่งนักเรียนกลับ	ครูC3 นำเด็กที่ผู้ปกครองมารับไปไว้ห้องรอรับเด็ก	“ส่งเด็กกลับบ้านก็ไม่มีอะไร
บ้าน	เมื่อเด็กหมดแล้วจึงมาทำความสะอาดห้องเรียน จัด	แล้วห้อง เดี่ยวพี่ก็ไปเก็บห้อง
	เก็บอุปกรณ์ของใช้ภายในห้อง ตรวจการบ้านเด็ก	ดูความเรียบร้อยก็กลับได้”
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/22-30 ต.ค.52)	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/พูดกับครู/
		22 ต.ค.52)
	สอบถามประวัติของเด็กจากผู้ปกครองบางคน	“น้องแดงไม่อยู่โรงเรียนไม่ค่อยพูด
	เพื่อให้รู้พื้นฐานของเด็ก	เรื่อยๆไม่ค่อยกล้าขอครูประจำชั้นไป
	(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/ 27 ต.ค 52)	ห้องน้ำอยู่ที่บ้านน้องแดงโม อยู่บ้าน
		คุยบ้างมัยเล่นกับใครบ้าง”
		(ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3/พูดกับผู้ปกครอง/
		/ 27 ต.ค 52)

สรุปพบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก C3 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตร ชั้นสูง สาขาบัญชี อายุ 28 ปี มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กมา 6 ปี ครู C3 เป็นคนใจเย็น อธิบายดี รอบคอบ มีอารมณ์ขัน ชอบเล่นกับเด็กไม่ถือตัวเข้ากับเด็กได้ดี มีการเก็บข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล ช่วยครูประจำชั้นดูแลเด็กขณะสอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 สรุปการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

ประเด็นในการสัมภาษณ์	ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์		
	C 1	C 2	C 3
1) ระยะเวลาการสอน ชั้นอนุบาล	3 ปี	14 ปี	6 ปี
2) วุฒิการศึกษาสูงสุด	มัธยมศึกษาตอนต้น	ประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาบรรณารักษ์	ประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาบัญชี
3) สถานะในการสอน	เป็นเจ้าหน้าที่คนเลี้ยงเด็ก	เป็นเจ้าหน้าที่คนเลี้ยงเด็ก	เป็นเจ้าหน้าที่คนเลี้ยงเด็ก
4) หน้าที่หลัก	1. ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2. ดูแลการอ่านเขียน 3. ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน	1. ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2. ดูแลการอ่านเขียน 3. ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน	1. ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก 2. ดูแลการอ่านเขียน 3. ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารและการพักผ่อน
5) หน้าที่อื่นๆ	1. การทำความสะอาดห้อง 2. การส่งนักเรียนตอนเย็น 3. ช่วยงานธุรการชั้นเรียน	1. การทำความสะอาดห้อง 2. การส่งนักเรียนตอนเย็น 3. งานกิจกรรมที่ทางโรงเรียน 4. เวิร์ประจำวัน	1. การทำงานธุรการในชั้นเรียน 2. จัดห้องเรียน 3. รับส่งนักเรียน
6) คุณลักษณะของครูที่เลี้ยงเด็ก	รักเด็ก ใจเย็น อดทน	รักเด็ก ใจเย็น ช่างสังเกต มีเหตุผล รอบคอบ	รักเด็ก ใจเย็น ช่างสังเกต มีเหตุผล
7) ความรู้ที่ครูที่เลี้ยงเด็กควรมี	รู้จักเด็กและเข้าใจเด็ก	การสังเกตพฤติกรรมเด็ก	รู้จักเด็กและเข้าใจเด็ก
8) ทักษะและความสามารถที่ครูที่เลี้ยงเด็กควรมี	การสื่อสารกับเด็ก	การสื่อสารกับเด็ก และผู้ปกครอง	การสื่อสารกับเด็ก และผู้ปกครอง

สรุปผลการศึกษาของการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลจำนวน 3 คน โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง
ดังนี้

1.งานหลัก

งานส่งเสริมการสอน

- 1)ตรวจดูความเรียบร้อยของอุปกรณ์ภายในชั้นเรียน 2) ดูแลสุขลักษณะความสะอาดของเด็ก
- 3)ดูแลเรื่องอาหารกลางวัน 4)ดูแลเรื่องการตีมนม 5)ดูแลการปฐมพยาบาล 6)ดูแลสุขลักษณะการใช้
ห้องน้ำ ล้างมือ ปัสสาวะ 7)ดูแลเด็กพักผ่อน 8)ดูแลเด็กเล่นเครื่องเล่น 9)ดูแลความสะอาดในชั้นเรียน
- 10) รับส่งเด็ก

2. งานรอง

งานอื่นๆ

งานพิเศษที่โรงเรียนมอบหมาย เช่น เตรียมอาหารว่างในการประชุมครู จัดป้ายนิเทศ จัดแหล่ง
เรียนรู้ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 สรุปผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานจำแนกตามประเภทสังกัดโรงเรียน ได้ดังนี้

การปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
1.งานหลัก	งานวิชาการ	งานส่งเสริมการสอน	งานส่งเสริมการสอน
	1.การจัดกิจกรรมการเรียน	1)ตรวจดูความเรียบร้อยของ	1)ตรวจดูความเรียบร้อย
	การสอนให้เด็กอนุบาลอ่าน	อุปกรณ์ภายในชั้นเรียน	ของอุปกรณ์ภายใน
	ออกเขียนได้	2)ดูแลด้านสุขลักษณะอนามัย	ชั้นเรียน
	งานส่งเสริมการสอน	เช่น การเข้าห้องน้ำการ	2) ดูแลสุขลักษณะ
	1) เตรียมอุปกรณ์ภายในชั้น	รับประทานอาหารให้ถูกวิธี	ความสะอาดของเด็ก
	เรียน	การแปรงฟันฝึกการแต่งตัว	3)ดูแลเรื่องอาหาร
	2)ดูแลด้านสุขลักษณะ	3)ดูแลเรื่องอาหารกลางวัน	กลางวัน
	เช่น การแต่งกาย	และการดื่มนม	4)ดูแลเรื่องการดื่มนม
	3)ดูแลเรื่องอาหารกลางวัน	4)ดูแลการปฐมพยาบาล	5)ดูแลการปฐมพยาบาล
	และการดื่มนม	5)ดูแลเด็กพักผ่อน	6)ดูแลสุขลักษณะ
	4)ดูแลเด็กพักผ่อน	6) ระวังระวังการเกิดอุบัติเหตุ	การใช้ห้องน้ำ
	5)สังเกตพฤติกรรมเด็กที่เป็น	ของเด็กในสถานที่ต่างๆ	ล้างมือ ปัสสาวะ
	ปัญหาที่กวนในชั้นเรียน	7)ดูแลเด็กในสนามเด็กเล่น	7)ดูแลเด็กพักผ่อน
	6)ดูแลการปฐมพยาบาล	8) งานวิจัยในชั้นเรียน	8)ดูแลเด็กเล่นเครื่องเล่น
	7) ชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูงเด็ก	ภาคเรียนละ 1 เรื่อง	9)ดูแลความสะอาดในชั้น
	ประจำเดือน	9)โครงการเด็กร่วมกับ	เรียน
	8)เตรียมสมุดการบ้าน	ครูประจำชั้น	10) รับส่งเด็ก
	9)ตรวจงานเด็ก	10) การบันทึกชั่งน้ำหนัก	
	10) จัดทำเอกสารธุรการ	เด็กประจำเดือน	
	ในชั้นเรียน เช่น แบบบันทึก	11)เตรียมสมุดงานการบ้าน	
	การออมทรัพย์ ปพ.3	ตั้งใจให้สอดคล้อง	
	บัญชีเรียกชื่อ เป็นต้น	กับครูประจำชั้นสอน	
	11) งานวิจัยในชั้นเรียน	12)ตรวจงานเด็ก	
	ภาคเรียนละ 1 เรื่อง	13)จัดแฟ้มสะสมผลงานนักเรียน	

การปฏิบัติงาน ของครูพี่เลี้ยง เด็กอนุบาล	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน	สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
	ดูแลความสะอาดในชั้นเรียน	14)สังเกตพฤติกรรมเด็กที่เป็นปัญหา	
	12)จัดกิจกรรมนอกสถานที่	ก่อกวนในชั้นเรียน	
		15) รับส่งเด็ก	
		16) ยื่นเวรประจำวัน	
2.งานรอง	งานอื่นๆ	งานวิชาการ	งานอื่นๆ
	งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ	1) ช่วยครูประจำชั้นจัดกิจกรรม	งานพิเศษที่โรงเรียน
	เช่น งานจัดตกแต่งดอกไม้	การเรียนการสอนให้เด็กอนุบาล	มอบหมาย เช่น เตรียม
	ประดับอาคารสถานที่	อ่านออกเขียนได้	อาหารว่างในการประชุม
	จัดประดับเวทีการแสดง	งานอื่นๆ	ช่วยครูจัดป้ายนิเทศ
	งานสร้างเว็บไซต์	2) งานที่ได้รับมอบหมายผู้บริหาร	จัดแหล่งเรียนรู้
	การรายงานผลการจัดจ้าง	อื่นๆ เช่น เป็นพิธีกรงานราตรีสัมพันธ์	เป็นต้น
	จัดซื้อโครงการไทยเข้มแข็ง	เป็นคณะกรรมการตัดสินนางนพมาศ	
	งานฝึกซ้อมนักเรียนเข้าร่วมการ	วันลอยกระทงจัดสถานที่	
	แข่งขันต่างๆ	หรือการประสานงานในกิจกรรม	
	โครงการเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย	ต่างๆ ของโรงเรียน เป็นต้น	
	เป็นต้น		

ตารางที่ 17 สรุปผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานจำแนกตามประเภทสังกัดโรงเรียน ได้ดังนี้

1) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลทั้ง 3 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร การปฏิบัติงานหลัก คือ งานส่งเสริมการสอนเหมือนกัน ได้แก่ ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ภายในชั้นเรียน ดูแลด้านสุขลักษณะ ด้านการปฐมพยาบาล ดูแลเรื่องการตีมนม การพักผ่อน ดูแลเด็กในสนามเด็กเล่น ระวังระวังการเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

2) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นงานหลัก เช่น ฝึกลากเส้น เขียนตัวอักษร ประสมคำอ่านออก เขียนได้ แต่งประโยค เขียนภาษาอังกฤษ บวกลบเลข เป็นต้น

3) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน การปฏิบัติงานวิชาการ เป็นงานรองโดยการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูประจำชั้น เช่น ท่องคำคล้องจอง เตรียมสมุดการบ้าน ฝึกเขียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน บวกลบเลข เป็นต้น

4) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร มีงานที่ต้องปฏิบัติตามที่โรงเรียนมอบหมายเหมือนกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปฏิบัติหน้าที่ งานจัดตกแต่งดอกไม้ ระดับอาคารสถานที่ การรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างโครงการไทยเข้มแข็ง งานฝึกซ้อมนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันต่างๆ โครงการเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปฏิบัติหน้าที่ พิธีกรงานราตรีสัมพันธ์เป็นคณะกรรมการตัดสินนางนพมาศวันลอยกระทง จัดสถานที่หรือการประสานงานในกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เป็นต้น

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่ เตรียมอาหารว่างในการประชุม ช่วยครูจัดป้ายนิเทศ จัดแหล่งเรียนรู้ ถ่ายเอกสาร เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ตารางที่ 18 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ทักษะของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล	ลักษณะเด่น	ลักษณะปกติ
1.ทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม	ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 มีความสามารถ ในการกระตุ้นความสนใจของเด็กโดยมีวิธีการเล่นนิทาน อย่างฟังและนำติดตาม ลักษณะการเล่นนิทาน จะประกอบด้วยท่าทาง การใช้น้ำเสียง สูงต่ำ ให้เด็กสนใจอยู่ตลอดเวลา มีการทำเสียง เลียนเสียงสัตว์หลายชนิด เด็กๆจะตั้งใจฟังอย่างต่อเนื่อง จนจบเรื่อง แล้วอยากให้เล่าอีกโดยไม่เบื่อ	ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3และB2 เล่นนิทานโดยใช้มือ หรือใช้นั่งสื่อนิทานประกอบในการเล่า
2. ความรู้	ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 จบการศึกษาปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัย มีความรู้ได้เข้ารับการอบรมทักษะการจัดกิจกรรมพัฒนาคลีนสมอง อบรมการสร้างสื่อสำหรับเด็กที่มี ความบกพร่อง อบรมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เป็นต้น ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังศึกษาต่อปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย อบรมการปฏิบัติการสมองสู่กระบวนการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย อบรมหมอภาษา อบรมผู้ควบคุมดูแลนักเรียนประจำรถ เป็นต้น	ครูพี่เลี้ยงเด็ก A2 จบการศึกษาปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัย และมีความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง แต่ไม่ได้นำไปพัฒนาเด็กเท่าที่ควร ส่วนครูพี่เลี้ยงเด็กที่ไม่วุฒิการศึกษาปฐมวัย มีดังนี้ ครูพี่เลี้ยงเด็ก C2 C3 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 B3 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตร ครูพี่เลี้ยงเด็ก B2 C1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3.ประสบการณ์ในการดูแลเด็ก	ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 มีประสบการณ์ การอบรมเลี้ยงดูเด็กมายาวนานถึง 15 ปีจากการวิเคราะห์ พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 ถือได้ว่าเป็นครูมืออาชีพ เพราะ เป็นผู้เข้าใจเด็กรักเด็ก สามารถดึงดูความสนใจของเด็ก	ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 A2 A3 B2 B3 C1 C2 C3 มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเด็กด้วยหน้าที่ ความรับผิดชอบในตำแหน่งงานครูพี่เลี้ยงเด็ก

ทักษะของครูพี่เลี้ยงเด็ก อนุบาล	ลักษณะเด่น	ลักษณะปกติ
	ให้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดให้กับเด็ก	
	ไม่ว่าจะเป็นการเล่นิทาน หรือ	
	การพัฒนาเด็กทางด้านอื่นๆ	
	เช่น การพัฒนาทางด้านอารมณ์และ	
	จิตใจ ยกตัวอย่างขณะที่รับเด็กในตอน	
	เข้าห้องฟาร้องให้เมื่อผู้ปกครองมาส่ง	
	ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 ออกไปรับน้องฟา	
	กอดและปลอบโยน ขวนพุดคุย โดยใช้	
	เวลาไม่นานน้องฟาก็หยุดร้องไห้	
	เป็นต้น	
4.วุฒิภาวะ	ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 B2 เป็นผู้ที่มี	ครูพี่เลี้ยงเด็ก A3 B3 C1 C2
	วุฒิภาวะ อารมณ์มั่นคงมีสติ มีเหตุผล	มีวุฒิภาวะตามภาวะการทำงานทำปกติ
	สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี	
	มีความเป็นผู้นำ เช่น เมื่อเด็กประสพ	
	อุบัติเหตุสามารถปฐมพยาบาล	
	เบื้องต้น แล้วนำส่งโรงพยาบาล	
	และทำหน้าที่ได้อย่างดี	
5.บุคลิกภาพ	ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 B2 C1 C2 C3	ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 A2 A3 B3
	การแต่งกายเป็นแบบอย่างที่ดี	แต่งกายเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน
	สุขภาพเรียบร้อยอ่อนโยน พุดจาไพเราะ	
	มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส	
	ช่างสังเกต มีความรับผิดชอบ	
	มีความรัก ความเมตตาต่อเด็ก	
	อย่างสม่ำเสมอ	
6.ความสัมพันธ์กับ	ครูพี่เลี้ยงเด็ก B1 B2 B3 รับเด็กจาก	ครูพี่เลี้ยงเด็ก A1 A2 A3
ผู้ปกครอง	รถผู้ปกครอง ให้ความสนิทสนม	พุดคุย กับผู้ปกครองที่คุ้นเคย
	เป็นกันเอง พุดคุย ถามถึงข้อมูลเด็ก	ครูพี่เลี้ยงเด็ก C1 C2 C3 รอรับเด็กที่ห้อง
	จากผู้ปกครอง	เมื่อผู้ปกครองมาส่ง พุดคุยเป็นบาง
		โอกาส

ตารางที่ 18 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล มีดังนี้

- 1.ด้านทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ความสามารถในการกระตุ้นเร้าเด็กให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม เช่น เล่นนิทาน การแสดงท่าทาง การใช้น้ำเสียง
- 2.ด้านความรู้ ได้แก่ การดูแลเด็กและความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะความรู้เพื่อการพัฒนาเด็ก
- 3.ด้านประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กทุกด้าน เช่น การปลอบโยนเมื่อเด็กร้องไห้ พูดคุยกับเด็ก เอาใจใส่เด็ก
- 4.ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ อารมณ์มั่นคงมีสติ ความมีเหตุผล ความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ความเป็นผู้นำ
- 5.ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การแต่งกายเป็นแบบอย่างที่ดี สุภาพเรียบร้อยอ่อนโยน สนทนากับเด็กด้วยเสียงอ่อนโยน พูดจาไพเราะ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่างสังเกต มีความรับผิดชอบ มีความรัก ความเมตตาต่อเด็ก อย่างสม่ำเสมอ
- 6.ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อให้ครูรู้ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครและ 2)วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล โดยใช้การวิเคราะห์งาน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา 3 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบทางการ การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ และการวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เค้า มีรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล : พหุกรณีศึกษา แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

1) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลทั้ง 3 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษากกรุงเทพมหานคร การปฏิบัติงานหลักคือ งานส่งเสริมการสอน ได้แก่ ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ภายในชั้นเรียน ดูแลด้านสุขลักษณะด้านการปฐมพยาบาล ดูแลเรื่องการตมนม การพักผ่อน ดูแลเด็กในสนามเด็กเล่น ระวังระวังการเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

2) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นงานหลัก เช่น ฝึกลากเส้น เขียนตัวอักษร ประสมคำอ่านออก เขียนได้ แต่งประโยค บวกลบเลขเขียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนการปฏิบัติงานวิชาการเป็นงานรองโดยการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูประจำชั้น เช่น ท่องคำคล้องจอง เตรียมสมุดการบ้าน ฝึกเขียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน บวกลบเลข เป็นต้น

4) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษากกรุงเทพมหานคร มีงานที่ต้องปฏิบัติตามที่โรงเรียนมอบหมายเหมือนกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติหน้าที่ งานจัดตกแต่งดอกไม้ ประดับอาคารสถานที่ การรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างโครงการไทยเข้มแข็ง งานฝึกซ้อมนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันต่างๆ โครงการเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน การปฏิบัติหน้าที่ พิธีกรงานราตรีสัมพันธ์ เป็นคณะกรรมการตัดสินนางนพมาศวันลอยกระทง จัดสถานที่หรือการประสานงานในกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เป็นต้น

สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่ เตรียมอาหารว่างในการประชุม ช่วยครูจัดป้ายนิเทศ จัดแหล่งเรียนรู้ ถ่ายเอกสาร เป็นต้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

1. ด้านทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ความสามารถในการกระตุ้นเร้าเด็กให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม
2. ด้านความรู้ ได้แก่ การดูแลเด็กและความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะความรู้ เพื่อการพัฒนาเด็ก
3. ด้านประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กทุกด้าน เช่น การปลอบโยนเมื่อเด็กร้องไห้ ชวนเด็กพูดคุย เอาใจใส่เด็ก
4. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ อารมณ์มั่นคงมีสติ ความมีเหตุผล ความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ความเป็นผู้นำ
5. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การแต่งกายเป็นแบบอย่างที่ดี สุภาพเรียบร้อยอ่อนโยน พุดจาไพเราะ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่างสังเกต มีความรับผิดชอบ มีความรัก ความเมตตาต่อเด็ก อย่างสม่ำเสมอ
6. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อให้ครูรู้ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล
 - 1) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลทั้ง 3 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร การปฏิบัติงานหลักคือ งานส่งเสริมการสอน ได้แก่ ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ภายในชั้นเรียน ดูแลด้านสุขลักษณะด้านการปฐมพยาบาล ดูแลเรื่องการดื่มนม การพักผ่อน ดูแลเด็กในสนามเด็กเล่น ระมัดระวังการเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษามยุรี เขียวชะอ่อน (2547) พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลปฏิบัติงาน ได้แก่ งานอบรมเลี้ยงดู เช่น จัดเครื่องใช้ เช่น แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดมือ ให้พอเพียง ตรวจสอบความสะอาดของร่างกาย ฟัน เล็บ ผมเป็นประจำ ดูแลเรื่องการนอนและการพักผ่อนโดยให้เด็กนอนตอน

บ่ายประมาณ 2-3 ชั่วโมง ดูแลเรื่องอาหารกลางวัน อาหารเสริม อาหารว่าง ให้ถูกโภชนาการ ฝึกสุขนิสัยที่ดี ให้เด็ก เช่น การใช้ห้องน้ำ การล้างมือ การแปรงฟัน เป็นต้น จัดให้เด็กได้รับบริการตรวจสุขภาพประจำปี ดูแลปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเด็กได้รับบาดเจ็บ

2) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติงาน วิชาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการอ่านออกเขียนได้เป็นงานหลัก เช่น ฝึกลากเส้น เขียนตัวอักษร ประสมคำอ่านออก เขียนได้ แต่งประโยค บวกลบเลขเขียน ภาษาอังกฤษ เป็นต้น สอดคล้อง กับผลการศึกษา อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2549) พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กมีการเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัย เพื่อศึกษาต่อในระดับประถมศึกษาบนพื้นฐาน ความไม่พร้อมขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นถือเป็นประเด็น ที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ เช่น สำหรับเด็กเล็กที่เข้ารับการเลี้ยงดูโดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในขณะนี้ทั่วประเทศไทยส่วนใหญ่ยังด้อยคุณภาพทั้งในด้านการบริหารและการจัดการ โดยเฉพาะ มาตรฐานในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและมาตรฐานครูพี่เลี้ยงเด็ก ยังขาด คุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก การเรียนการสอนดำเนินการโดย ขาดความเข้าใจปรัชญาพื้นฐาน ขาดการฝึกอบรบบุคลากรระหว่างประจำการ รูปแบบโรงเรียน มุ่งเน้น การสอน เขียน คิดเลข เป็นต้น

3) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนการปฏิบัติงาน วิชาการ เป็นงานรองโดยการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูประจำชั้น เช่น ท่องคำคล้องจอง เตรียมสมุด การบ้าน ฝึกเขียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน บวกลบเลข เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นงลักษณ์ คำนึ่งธรรม (2540) พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกาย อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อได้รับการฝึกอบรมแล้วครูพี่เลี้ยงเด็กยังไม่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาได้ ครบทุกกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้งและ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ครอบคลุมไปถึงองค์ประกอบของการจัด 4 ด้าน คือ หลักการเนื้อหา จุดมุ่งหมายและวิธีจัดตามที่กรมวิชาการกำหนด

4) ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีงานที่ต้องปฏิบัติตามที่โรงเรียน มอบหมายเหมือนกัน ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติหน้าที่ งานจัดตกแต่ง ดอกไม้ ประดับอาคารสถานที่ การรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างโครงการไทยเข้มแข็ง งานฝึกซ้อมนักเรียน เข้าร่วมการแข่งขันต่างๆ โครงการเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เช่น ห้องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ ฝึกซ้อมการแสดงในงาน เทศกาล เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน การปฏิบัติหน้าที่ พิธีกรงานราตรี สัมพันธ์ เป็นคณะกรรมการตัดสินนางนพมาศวันลอยกระทง จัดสถานที่หรือการประสานงานในกิจกรรม

ต่างๆของโรงเรียน เป็นต้น สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร การปฏิบัติหน้าที่ เตรียมอาหารว่างในการประชุม ช่วยครูจัดป้ายนิเทศ จัดแหล่งเรียนรู้ ถ่ายเอกสาร เป็นต้น

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล ดังนี้

1. ทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ความสามารถในการกระตุ้นเร้าเด็กให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มยุรีย์ เขียวฉะอ้อน (2547) พบว่า การกระตุ้นหรือเร้าความสนใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมใช้เทคนิคการเล่นิทาน การร้องเพลง และการเล่นดนตรีสำหรับเด็ก เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กให้อยากรู้เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการเรียน

2. ความรู้ ได้แก่ การดูแลเด็กและความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะความรู้ เพื่อการพัฒนาเด็กสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วีระศักดิ์ อัครบวร (2544) พบว่า เป็นผู้มีความรอบรู้ (being knowledge able) การมีความรู้หรือความเข้าใจซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดีเป็นผู้ที่ตั้งใจทำงาน (being upbest) เป็นผู้มีความรักในตัวเด็กและยินดีในการสอน อุทิศเวลาทำงานอย่างเต็มที่

3. ประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กทุกด้าน เช่น การปลอบโยน การจูงใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมสอดคล้องกับผลการศึกษาของเบญญา แสงมลิ สมใจ ทัพย์ชัย เมธา และลลอ ชูติกร (2522, อ้างอิงถึงใน ชูติมา ลวสุตานันท์, 2525) พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล เข้าใจธรรมชาติของเด็ก ต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กอายุ 2-7 ปี และสามารถส่งเสริมพัฒนาการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วุฒิภาวะ ได้แก่ อารมณ์มั่นคงมีสติ ความมีเหตุผล ความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเป็นผู้นำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรพิพัฒน์ เพิ่มผล (2545) พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล ต้องมีความอดทนเมื่อเกิดอุปสรรคในขณะปฏิบัติงาน ไม่ละทิ้งหน้าที่กลางคัน มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ไม่โกรธง่าย และสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความอดทนอดกลั้นต่อคำวิพากวิจารณ์

5. บุคลิกภาพ ได้แก่ การแต่งกายเป็นแบบอย่างที่ดี สุขภาพเรียบร้อยอ่อนโยน พุดจาไพเราะมีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่างสังเกต มีความรับผิดชอบ มีความรัก ความเมตตาต่อเด็ก อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วีระศักดิ์ อัครบวร (2544) ลักษณะครูที่ดี พบว่า บุคลิกภาพดี ศิษย์จะเกิดความเชื่อถือต่อครูได้ง่าย มีเจตคติที่ดีต่อศิษย์ ครูต้องเข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของศิษย์ ความแตกต่างของแต่ละบุคคลพร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ

6. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อให้ครูรู้ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับผลการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) พบว่า ให้ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตาม

ศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับ อัญมณี โชติสุวรรณ (2550) พบว่า ครูพี่เลี้ยงเด็กมีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีวิธีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กและผู้ปกครองรวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาเด็กให้เป็นทิศทางเดียวกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลในการปฏิบัติงาน ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปปรับใช้กับโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรจัดการวางแผนงาน พิจารณาเกณฑ์การคัดเลือกครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ 1)พิจารณาด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การพูดคุยกับเด็กด้วยน้ำเสียงสุภาพ ใจเย็น รักเด็ก ให้ความสำคัญกับเด็ก 2) พิจารณาด้านความรู้ ควรมีความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาเด็ก การสังเกตพฤติกรรม การใช้แรงเสริมมากกว่าการลงโทษทางวาจาหรือการกระทำ 3)พิจารณาด้านวุฒิภาวะ มีเหตุผล ไม่ลงโทษเด็กเกินกว่าเหตุสร้างความเข้าใจกับเด็ก แก้ปัญหาด้วยความรอบคอบมีสติ 4)พิจารณาด้านประสบการณ์ มีความคุ้นเคยกับเด็ก มีทักษะทำให้เกิดความไว้วางใจได้ 5) พิจารณาจากทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม สร้างบรรยากาศให้เด็กสนใจ 6)พิจารณาด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง พ่อ แม่ ผู้ปกครองและครูพี่เลี้ยงเด็ก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการดูแล กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากเกณฑ์การเลือกโรงเรียนครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาวิจัยโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในด้านลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพ ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรเลือกโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติดังกล่าวจะได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลที่ดียิ่งขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะวิจัยและพัฒนาให้ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- กันยา ลุ่มพิกานนท์. (2533). *การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในหนังสือพิมพ์รายวัน พุทธศักราช 2530 – 2531*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา พัฒนพงศ์ธรและปิยะวรรณ กลิ่นสุคนธ์. (2546). *รายงานการวิจัยสถานการณ์และปัจจัยทางประชากรที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยของประเทศไทย*.
- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2547). *ความคิดริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย : กรณีศึกษาพื้นที่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติพร สวัสดิ์กำจรพงศ์. (2546). *การศึกษาปัญหาการจัดการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียน เอกชนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาย โพธิ์สิตา (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. สถานที่พิมพ์กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นต์แอนด์พับลิชชิง.
- ชุติมา ลวสตันนท์. (2525). *การศึกษาสมรรถภาพครูอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชัย สมितिไกร. (2547). *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผล การปฏิบัติของบุคลากร*. ครั้งที่พิมพ์ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แอดทีฟพริ้นท์ .
- โชคชัย ชยธวัช. (2547). *ครูพันธุ์ใหม่* ครั้งที่พิมพ์ 1. สถานที่พิมพ์กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วรรณสาสน์.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2546). *เทคนิคการจัดทำ Job Description บนพื้นฐานของ competency และ KPI*. ครั้งที่พิมพ์ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอช อาร์ เซ็นเตอร์ .

- ธิดาคม คมสัน. (2548). *การติดตามการปฏิบัติของครูต้นแบบระดับอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2543). *ความเป็นครู (self actualization for teachers)*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลพิมพ์ (1996).
- นงลักษณ์ คำนึ่งธรรม. (2540). *การศึกษาความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติของครูที่เลี้ยงเกี่ยวกับการ
การจัดกิจกรรมพัฒนาร่างกายในศูนย์อบรมเด็กด้อยโอกาสในวัดกรุงเทพมหานคร*.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรการสอนและ
เทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล บุณนิม. (2544). *การศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการถ่ายทอดของครูไทยในอดีตและ
ปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ
และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ชูโต. (2548). *การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)*. ครั้งที่พิมพ์ 3. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์พลพรินโพร.
- บังอร เทพเทียนชัย และปิยฉัตร ตระกูลวงศ์. (2550). *การดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย.
วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา: 117-128.*
- พิจิตรา ลาวัลย์ศิริ. (2533). *สภาพการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชา
หลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ รอดมณี. (2533). *การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยใน
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีรพัฒน์ ถวัตรรัตน์. (2547). *การเสริมสร้างการสื่อสารแบบสอดคล้องของกลุ่มครูที่เลี้ยงศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและ
จิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาพงศ์พิสิฐ สุเมธสมทอง. (2548). *การศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เด็กปฐมวัยของ
ครูที่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- เพ็ญศรี แสงเจริญ. (2549). *การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เกี่ยวกับการสัมพันธ์ภาพความผูกพันในการเลี้ยงดูเด็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุษาปฏิบัติ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัญญา งามแสง. (2547). *กลยุทธ์ทางเลือกในการพัฒนาการประเมินภายในสำหรับครูอนุบาล การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรีย์ เขียวฉะอ้อน. (2541). *การประเมินความต้องการจำเป็นด้านทักษะพื้นฐานของครูอนุบาลใช้การวิเคราะห์งาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผล การศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). *ความเป็นครู (self actualization for teachers)*. ครั้งที่พิมพ์ 4.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- รัตนา จีวแหลม. (2546). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามแนวทางการปฏิบัติครูในทัศนะของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสาธิต สังกัดสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน (2549). *คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ลัดดา ดำพลางม. (2540). *กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอน : พหุกรณีศึกษาของครูนักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณภา สุคนธ์รัตน์. (2545). *การศึกษาดำเนินงานเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยเตาะแตะของผู้บริหารและผู้เลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงดูเด็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา ณ นคร. (2549). *สภาพการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา : พหุกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วันดี วุฒิโกศ. (2522). *ลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของ ครูใหญ่ ครูและผู้ปกครอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2550). *โครงการสอนแบบโครงการ. ครั้งที่พิมพ์ที่ 1*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริประภา พงศ์ไทย. (2549). *กระบวนการเติบโตทางวิชาชีพของครูอนุบาลที่มีวุฒิภาวะทางวิชาชีพ การศึกษาโดยวิธีการสร้างทฤษฎีพื้นฐานเชิงอุปมาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิรินันท์ สามีญ. (2547). *การพัฒนากระบวนการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของ ครู: การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- สุทธาสินี วิเวกนนท์. (2533). *คุณลักษณะของครูประถมศึกษา*. สังกัดกรุงเทพมหานครในยุคโลกาภิวัตน์ตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันทา กิจสุวรรณ. (2535). *การใช้โครงการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2544). *การวิเคราะห์งาน (Job analysis)*. ครั้งที่พิมพ์ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุธรรมศักดิ์ ไชโยรักษ์. (2546). *บทบาทของครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน: พหุกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หยุดภัย อรุณศิริ. (2551). *การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อาชัญญา รัตนอุบล. (2545). การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปีโดยสถานประกอบการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (2549). การวิเคราะห์สถานการณ์ การให้บริการเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและ จัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทยในประเทศไทย. เพลิงชมพูพัฒนาจรัสโรนะ โอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาไทยการประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัย ระดับชาติในโอกาสเฉลิมฉลอง 50 ปี คณะครุศาสตร์ 90 ปี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพรรณ บุตรกตัญญู. (2549). การพัฒนาระบบการเรียนรู้อัจฉริยะจากการปฏิบัติสถานการณ์ชี้แนะเพื่อ เสริมสร้างการเรียนรู้ความสามารถของตนเองของครูอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อกนิษฐ์ จันทร์สุขวงศ์. (2551). การวิเคราะห์การจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีพัฒนาการดีเลิศใน มาตราด้านการศึกษาข้ามกรณี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาจารย์ ไชยสิทธิ์นุชิต (2551). แนวคิด ค่านิยม และการปฏิบัติของครูผู้สร้างวงดนตรีลูกทุ่ง : การศึกษา ข้ามกรณีโรงเรียนที่ได้รับรางวัลวงดนตรีลูกทุ่งดีเด่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญมณี โชติสุวรรณ. (2550). ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาษาต่างประเทศ

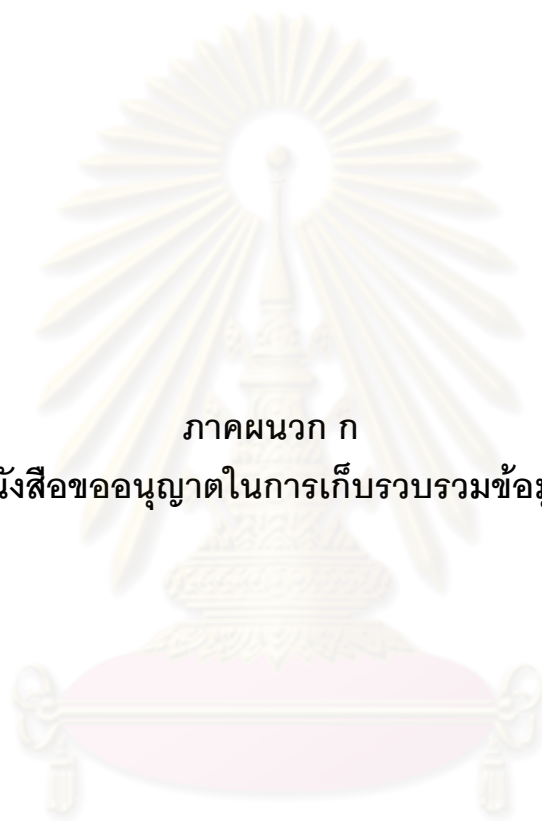
Lubin. 2006. Speech Its Importance in the Life of the Young Child. Renewal 15: 15-16

Susan R. 2007. Teaching Children to Write Read and Spell. Renewal 16: 5-11

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศท 0512.6(2771)/1603

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

17 กรกฎาคม 2552

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเพชรน้ำค้าง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาววรินทร์ วีระศิลป์ นิสิตชั้นปริญญาโท ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาวิชาวิจัยการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล: พหุกรณีศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เวียงตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล กับครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาววรินทร์ วีระศิลป์ ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

รองศาสตราจารย์ ดร.อัญญา รัตนอุบล

(รองศาสตราจารย์ ดร.อัญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

สำนักงานวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศบ 0512.6(2771)/1604

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

17 กรกฎาคม 2552

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาววรินทร์ วีระศิลป์ นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาวิชาวิจัยการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล: พหุกรณีศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล กับครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาววรินทร์ วีระศิลป์ ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

สำนักงานวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/1602

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

17 กรกฎาคม 2552

เรื่อง ขอลความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาววรินทร์ วีระศิลป์ นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาวิชาวิจัยการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล: พหุกรณีศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล กับครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาววรินทร์ วีระศิลป์ ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

สำนักงานวิชาการ หลักสูตรและการสอน

โทร. 0-2218-2680-2 ต่อ 612

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียน..... สังกัด.....

เหตุการณ์.....

วันที่..... เวลา.....

รายละเอียดของเหตุการณ์

บุคคลที่เข้าร่วม

.....
.....
.....

สถานที่

.....
.....
.....

เวลา

.....
.....
.....

รายละเอียดของเหตุการณ์

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตสภาพโรงเรียน

โรงเรียนกรณีศึกษา..... สังกัด.....

อนุบาล.....

วันที่..... เวลา.....

สภาพบริบทสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สภาพกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เพิ่มเติม

.....

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

โรงเรียนกรณีศึกษา.....

ชื่อครู.....

วันที่..... เวลา.....

1. วุฒิการศึกษาสูงสุด..... สำเร็จการศึกษาเมื่อ.....

2. สำเร็จการศึกษาจากสถาบัน.....

3. ประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก.....

5. เริ่มปฏิบัติงานในสถานศึกษาตั้งแต่..... จนถึงปัจจุบัน.....

7. รายได้พิเศษ.....

8. การพัฒนาส่งเสริมศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา

8.1)ด้าน..... เวลา.....

8.2).....

8.3).....

8.4).....

8.5).....

8.6).....

9. หน้าที่ ความรับผิดชอบ ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

ศูนย์วิทยพัชรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงเด็ก

ชื่อ-สกุล.....

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา.....

โรงเรียน.....

- 1) ท่านมีประสบการณ์การสอนเด็กอนุบาลกี่ปี
- 2) ท่านสำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับใด สาขาใด
- 3) ท่านปฏิบัติงานในสถานใดในโรงเรียน
- 4) หน้าที่หลักของท่านคืออะไร
- 5) นอกจากหน้าที่หลักแล้วท่านมีหน้าที่อื่นอีกหรือไม่อย่างไร
- 6) ท่านคิดว่าคุณลักษณะที่ดีที่ครูพี่เลี้ยงเด็กพึงมีคืออะไร
- 7) ท่านคิดว่าครูพี่เลี้ยงเด็กควรมีความรู้ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างไร
- 8) ทักษะความสามารถที่ครูพี่เลี้ยงเด็กควรมีคืออะไร

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

ชื่อ-สกุล.....

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา.....

โรงเรียน.....

- 1) ท่านสามารถตรวจสอบระบบการดูแลนักเรียนอนุบาลของครูพี่เลี้ยงเด็กได้อย่างไร
- 2) ท่านเห็นความสำคัญของบุคลากรในด้านการจัดศึกษาปฐมวัย อย่างไร
- 3) ท่านพิจารณาคุณสมบัติของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลอย่างไร
- 4) ท่านส่งเสริมด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอย่างไร
- 5) ท่านได้มอบหมายแนวทางการปฏิบัติงานให้ครูพี่เลี้ยงเด็กอย่างไร

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

โรงเรียน.....สังกัด.....

กรณีศึกษา.....

1. การรับเด็กเมื่อเด็กมาถึงโรงเรียน

.....

.....

.....

2. การทำกิจกรรมหน้าเสาธง

.....

.....

.....

3. การสำรวจการมาเรียนของเด็กและสุขภาพของเด็ก

.....

.....

.....

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

5. การดูแลเรื่องอาหารกลางวัน

.....

.....

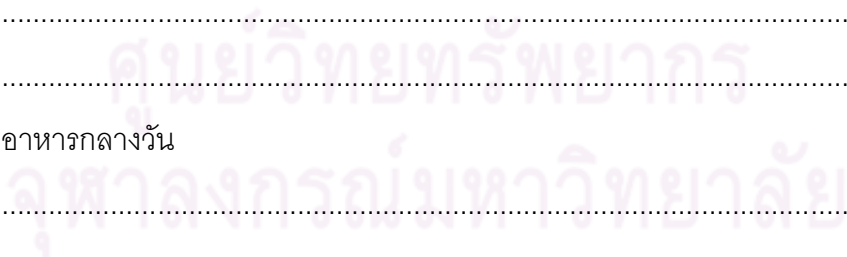
.....

6. การดูแลเรื่องการพักผ่อน

.....

.....

.....

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาล

วัน.....เดือน..... พ.ศ.

เวลา.....ถึง.....

โรงเรียน.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

คำถาม/ข้อสังเกตของผู้สัมภาษณ์	บันทึกคำตอบ

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างการบันทึกภาคสนาม

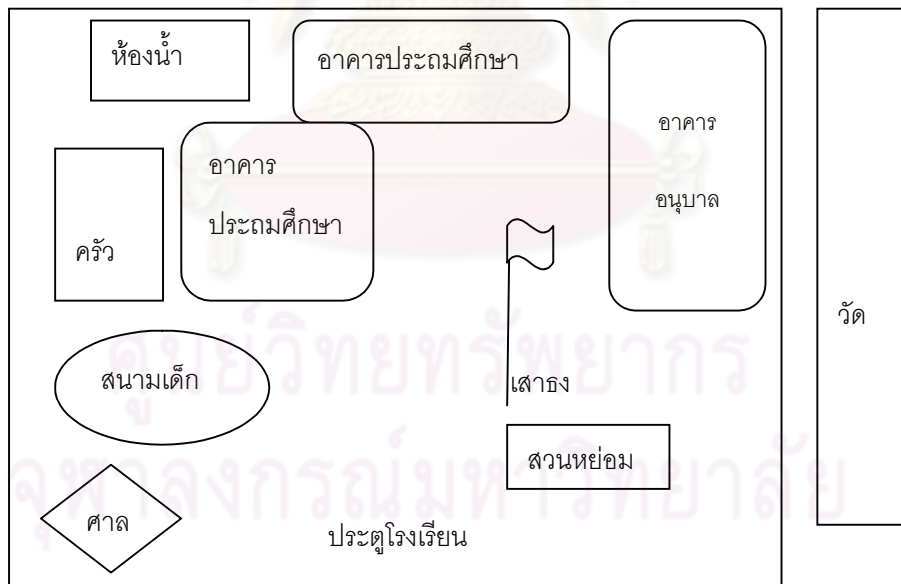
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริบทโรงเรียนกรณีศึกษา

ผู้วิจัยนำเสนอบริบทโรงเรียน ทั้ง 3 โรงเรียน ดังนี้

กรณีศึกษา 1 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2466 เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่พื้นที่ปริมณฑล มีเนื้อที่โรงเรียนจำนวน 3 ไร่ 2 งาน 50 ตารางวา จัดการศึกษาในระดับอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 589 คน บุคลากรและเจ้าหน้าที่ จำนวน 30 คน แยกเป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก 3 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด

จากการสังเกตบริเวณโรงเรียน พบว่า มีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารห้องสมุด 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง ห้องน้ำ 2 หลัง อาคารอนุบาล 1 หลัง สนามเด็กเล่น หน้าอาคารเรียนอนุบาลเป็นสนามคอนกรีตมีหลังคาเชื่อมระหว่างอาคาร มีสวนหย่อมหน้าอาคาร หน้าห้องเรียนอนุบาลมีระเบียบทางเดินหน้าห้องทุกห้อง ใช้สำหรับให้นักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติ อาคารอนุบาล ประกอบไปด้วย อนุบาล 1-2 ชั้นละ 2 ห้อง ทั้งหมด 4 ห้อง และมีห้องศูนย์สื่อสำหรับนักเรียนอนุบาล 1 ห้อง แต่ สภาพห้องไม่ได้รับการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมให้บริการ ส่วนห้องน้ำนักเรียนอนุบาลใช้ห้องน้ำร่วมกับนักเรียนประถมศึกษา ห้องน้ำอยู่ตรงข้ามกับอาคารอนุบาล และอยู่ใกล้กับห้องครัว โรงอาหาร

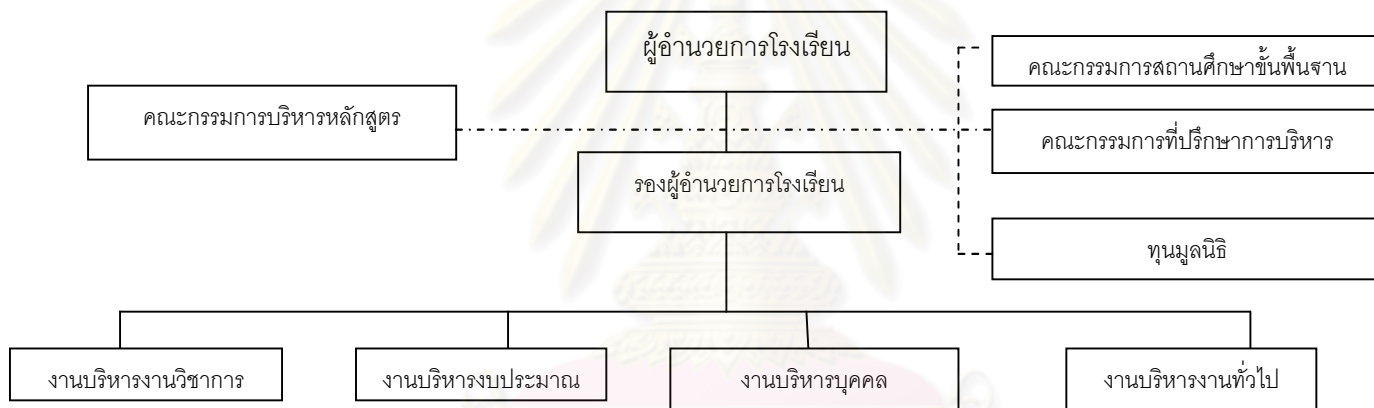

แผนภาพที่ 4 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง

นอกจากนี้โรงเรียนมีการจัดภูมิทัศน์บริเวณ หน้าอาคารประถมศึกษา อาคารอนุบาล และอาคารห้องสมุด จัดเครื่องเล่นสนาม มีโต๊ะหินอ่อนบริเวณสนามเด็กเล่น เพื่อให้นักเรียนนั่งเล่นเวลาพัก

กลางวัน และนักเรียนที่เหลือจะเล่นบริเวณสนามอาคารอเนกประสงค์ ศาลพระภูมิเจ้าที่อยู่ด้านขวามือทางเข้าโรงเรียน ทางด้านซ้ายมือมีส่วนหย่อม ป้ายคำขวัญประจำจังหวัด ถัดมาเป็นเสาธง

จากการสังเกตภายในห้องเรียนอนุบาล พบว่า เป็นห้องที่มีพื้นที่กว้างมาก อากาศไม่ถ่ายเท เนื่องจากห้องอนุบาลอยู่ข้างกับกำแพงวัด มีพัดลมเพดาน จำนวน 4 ตัวต่อ 1 ห้อง ปูพื้นกระเบื้อง ภายในห้องเรียนประกอบด้วย โต๊ะนักเรียนสำหรับทำงานกลุ่ม 6 โต๊ะ เป็นโต๊ะเหล็กขนาดใหญ่ไม่สามารถให้นักเรียนเคลื่อนย้ายด้วยตัวเองได้ เก้าอี้มีขนาดเหมาะสมนักเรียนสามารถจัดเก็บด้วยตนเองได้ กระดานสำหรับครู ป้ายแสดงผลงานเด็ก ป้ายหน่วยการเรียนรู้ ตู้เก็บของนักเรียนอนุบาลขนาดใหญ่สูง 5 ชั้น จำนวน 5 หลังต่อ 1 ห้อง สำหรับให้นักเรียนใส่กระเป๋าและที่นอนร่วมกัน โต๊ะทำงานครู ตู้ใส่เอกสารมีเป็นบางห้อง ชั้นวางอุปกรณ์นักเรียน และ ตู้เก็บพัสดุครุภัณฑ์

แผนภาพที่ 5 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเพชรน้ำค้าง

จากแผนภาพที่ 5 โครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษาโรงเรียนเพชรน้ำค้างนั้นได้ดำเนินการบริหารงานในรูปแบบของนิติบุคคล ปรากฏการศึกษาของโรงเรียนเพชรน้ำค้าง คือ ตโม โขติ ปรายโน มีดมา สว่างไป คำขวัญของโรงเรียน รักษ์สิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมคุณธรรม นำวิชาการ ประสานชุมชน

บุคลากรที่ทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลได้รับการคัดเลือกจากบุคลากรด้านงานบริหารบุคคล ซึ่งมีการทำสัญญาจ้างเป็นรายปี มีครูประจำการทำหนังสือว่าจ้าง และคำประกันหลักทรัพย์ เป็นการจ้างโดยอาศัยวงศาความญาติในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้งบประมาณที่จัดจ้างบุคลากรได้มาจาก งบรายได้สถานศึกษา งบองค์กรบริหารส่วนจังหวัด งบรายหัวนักเรียน งบการเรียกเก็บจากผู้ปกครองก่อนภาคเรียน จำนวน 1,000 บาท งบโครงการไทยเข้มแข็ง

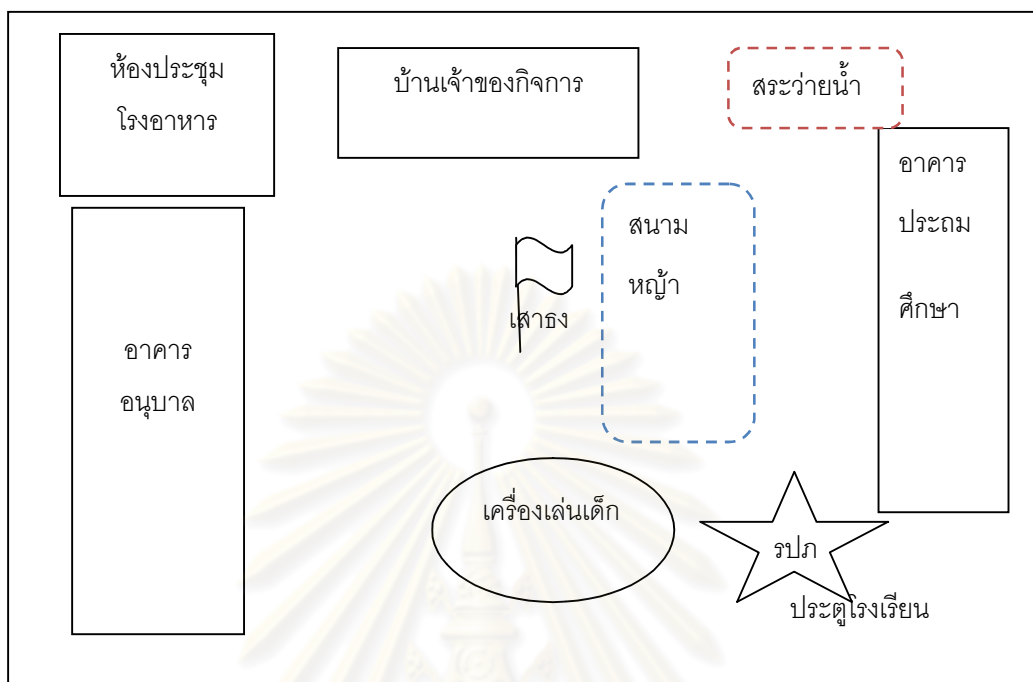
รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาปฐมวัย พบว่า เน้นจัดการเรียนการสอนด้านทักษะวิชาการในการเขียน พยัญชนะ สระ การประสมคำ การสะกดคำ อ่านภาษาไทย เพื่อเตรียมความ

พร้อมในการศึกษาต่อในช่วงชั้นที่ 1 ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาภาคบังคับตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้กับเด็กปฐมวัย ได้แก่ โครงการแหล่งเรียนรู้โลกกว้าง โครงการคาราวาน ผู้ปกครอง โครงการธรรมอาสา เป็นต้น

กรณีศึกษา 2 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ 1 ไร่ 2 งาน ในปี 2548 โรงเรียนได้ขอขยายพื้นที่เป็น 3 ไร่ 3 งาน 6 ตารางวา เพื่อสร้างตึกประถมศึกษาเพิ่ม 1 หลัง ให้การศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล – ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 290 คน มีบุคลากรและเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา จำนวน 30 คน ครูพี่เลี้ยงเด็กทั้งหมด 6 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด โรงเรียนเปิดทำการเรียนการสอนเมื่อปี พ.ศ. 2546 – ปัจจุบัน ระยะเวลา 7 ปี

จากการสังเกตบริเวณโรงเรียน พบว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในอาณาเขตของที่พักอาศัยของเจ้าของกิจการโรงเรียน เป็นโรงเรียนที่เดินทางสะดวก เพราะมีรั้วติดหน้าถนนใหญ่ มีการจัดสรรพื้นที่ให้ปลอดภัย มีต้นไม้ให้ความร่มเย็น พื้นที่โรงเรียนสะอาด มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง จัดพื้นที่เป็นสัดส่วนทำให้อาคารอนุบาลมีบรรยากาศที่ดี หน้าโรงเรียนจะมีป้ายชื่อโรงเรียน มีดอกเข็มเรียงเป็นแนวรั้ว ทางเข้าโรงเรียนด้านซ้ายมือมีศาลพระภูมิ มีต้นราชพฤกษ์ สวนสมุนไพร มีสนามเด็กเล่น สนามฟุตบอลขนาดเล็ก บริเวณด้านหน้าของอาคารอนุบาล มีศาลาเรือนไทยกลางสนามหญ้า ถัดเข้ามาด้านในเป็นอาคารประชุม โรงอาหาร และตรงข้ามอาคารอนุบาลเป็นอาคารประถมศึกษา มีห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด มีมุมแนะนำหนังสือ ห้องผู้อำนวยการ โรงเรียนมีสระว่ายน้ำ สำหรับให้บริการนักเรียนในโรงเรียน และบุคคลภายนอกมีสถาบันเสริมพิเศษ kumon เปิดรับนักเรียนทั้งภายในและภายนอก มีพื้นที่จอดรถด้านหลังโรงเรียน งบประมาณในการบริหารโรงเรียน ร้อยละ 80 มาจากรายรับของโรงเรียน ร้อยละ 20 เป็นงบประมาณจากรัฐบาล

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 6 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

ลักษณะอาคารเรียนของโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ มีทั้งหมด 3 อาคาร มีอาคารประถมศึกษา อาคารห้องประชุมและโรงอาหาร อาคารอนุบาลเป็นอาคาร 3 ชั้น เปิดการเรียนการสอนเพียง 2 ชั้น จำนวน 6 ห้องเรียน เพื่อความปลอดภัยของนักเรียนอนุบาลในการขึ้นชั้นเรียน อาคารอนุบาลด้านหน้าได้รับแสงสว่าง ภายในอาคารอนุบาล ประกอบด้วย ห้องเตรียมอนุบาล ห้องอนุบาล 1 2 และ 3 ชั้นละ 2 ห้อง อาคารเรียนชั้นที่ 1 ประกอบด้วย ห้องวิชาการ ห้องธุรการ ห้องปฐมพยาบาล ห้องเตรียมอนุบาล ห้องอนุบาล 1 ห้องน้ำสำหรับนักเรียนอนุบาล อาคารชั้น 2 ประกอบด้วย ห้องอนุบาล 2 และอนุบาล 3 ห้องผลิตสื่อ ห้องดนตรี ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องน้ำสำหรับนักเรียนอนุบาล

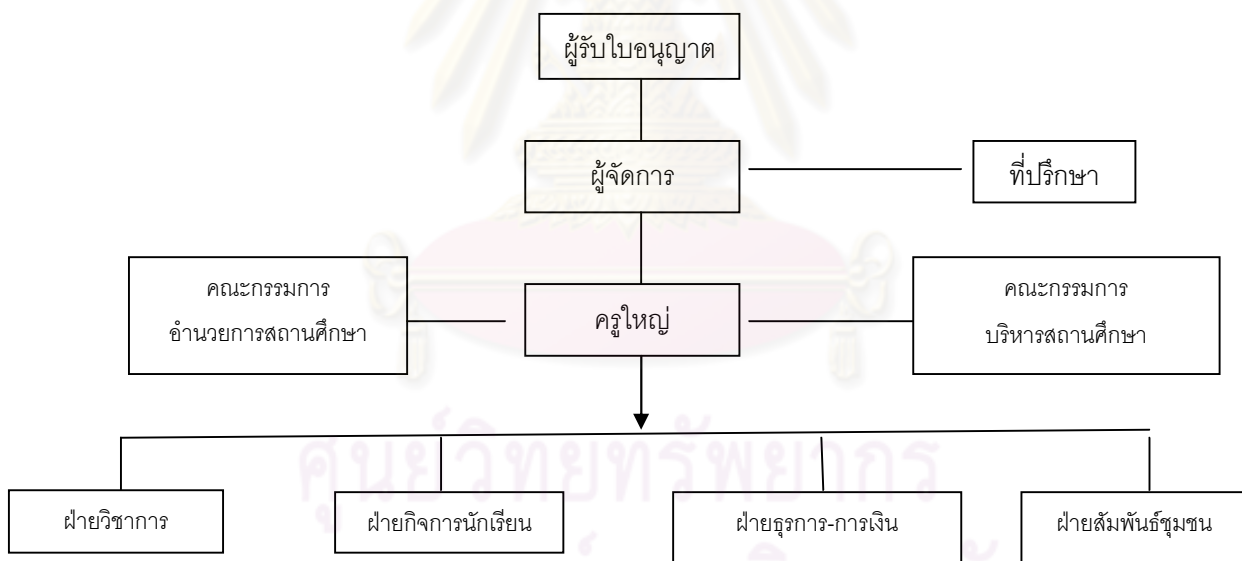
สภาพภายในห้องเรียนอนุบาล มีการติดกระจกเลื่อนทั้งประตูและหน้าต่าง มีผ้าม่านมีเครื่องปรับอากาศ พื้นที่ภายในห้องจำกัด มีโต๊ะ-เก้าอี้ขนาดที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน 25 คน ภายในห้องจัดสรรพื้นที่ที่จำกัดให้มีประโยชน์สูงสุด และมีระเบียบแบบแผนสะอาดตา มีมุมผลงานด้านหลังห้อง มุมเสรี มุมส่งการบ้าน โต๊ะครูจะอยู่ด้านหน้าห้องตรงทางเข้าประตูเหมือนกันทุกห้อง บ้ายนิเทศอยู่ด้านหน้าชั้นเรียนติดกับกระดานดำ มีชั้นวางของเล่นสำหรับเด็ก มีตู้เก็บที่นอนและผ้าห่ม

ปรัชญาโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ คือ “ การเรียนเด่น เน้นวินัย ใฝ่คุณธรรม ” ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์สะท้อนให้เห็นว่า การเรียนเด่น เน้นทักษะการเรียน เช่น การเขียน การอ่าน คิดวิเคราะห์ คำนวณ คำนึงถึงการรักษากฎระเบียบ ยึดคุณธรรม จริยธรรม มีน้ำใจงาม เอื้อเฟื้อ มีเมตตา กรุณา อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาของเด็กทั้งร่างกาย จิตใจ

และสติปัญญา ให้เด็กเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ก้าวเข้าสู่โลกกว้างด้วยความมั่นใจมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถช่วยเหลือตนเองได้

วิสัยทัศน์โรงเรียน คือ การเป็นโรงเรียนชั้นนำที่ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาการของเด็กทั้ง ร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาให้เด็กเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ ก้าวสู่โลกกว้างด้วยความมั่นใจ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถช่วยเหลือตนเองได้มีคุณธรรม จริยธรรม มีน้ำใจงามมีวินัยในตนเอง และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข พันธกิจของโรงเรียน คือ พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพ ใช้ความเป็นประชาธิปไตย พัฒนาสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้สะอาด สวยงาม ปลอดภัย พัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อม ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา นำเทคโนโลยีเหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนสังคม และ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจเป็นที่ยอมรับในชุมชน

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ มีดังนี้

แผนภาพที่ 7 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

จากแผนภาพที่ 7 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ อำนาจการบริหารงาน การกำหนด นโยบาย วางแผนยุทธศาสตร์ การตัดสินใจภายในองค์กร เช่น การสรรหาบุคลากร การปรับขึ้นเงินเดือนครูพี่เลี้ยงเด็ก ครูประจำชั้น ครูพิเศษ การปรับครูเพื่อให้มีความเหมาะสมกับตำแหน่งครูพี่เลี้ยงเด็ก ครูประจำชั้น ครูพิเศษ และการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน เจ้าของผู้ประกอบการเป็นผู้พิจารณา แต่เพียงผู้เดียวถือว่าความคิดเห็นเป็นข้อยุติ

รูปแบบการจัดการเรียนสอน พบว่า โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์ จัดการเรียนการสอนระดับเตรียมอนุบาล – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยใช้หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาให้ความสำคัญด้านทักษะวิชาการ เขียน อ่าน คำนวณ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ พัฒนานักเรียนให้ก้าวทันสังคมปัจจุบันโดยสนับสนุนให้นักเรียนมุ่งพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ เช่น การเรียนคอมพิวเตอร์ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ดนตรี-นาฏศิลป์ วาดรูป เป็นต้น มีครูพิเศษสอนในชั่วโมง

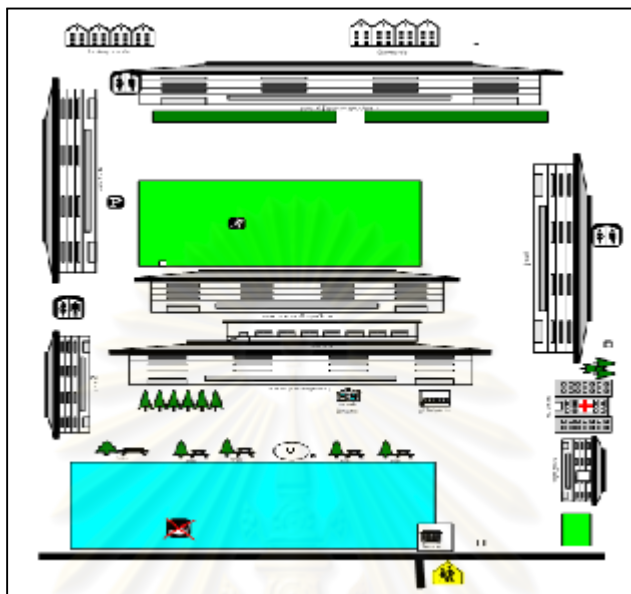
โรงเรียนใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 มุ่งเน้นในการพัฒนาสนับสนุนให้ครูที่เลี้ยงเด็กอนุบาล ครูประจำชั้น และนักเรียนอนุบาลร่วมกันจัดทำโครงการภาคเรียนละ 1 โครงการ เพื่อให้เด็กคิด แก้ปัญหา ค้นหาคำตอบด้วยตนเองเต็มศักยภาพ เช่น โครงการปลูกผัก โครงการสีกัด โครงการสี โครงการขนมไทย โครงการผ้าผัดย้อม โครงการขยะรีไซเคิล โครงการทำเทียน โครงการลูกน้ำ โครงการมะพร้าว โครงการการเพาะถั่วงอก โครงการการปลูกผักบุ้ง โครงการกล้วย โครงการบัวลอยไข่เค็ม โครงการน้ำส้มคั้น โครงการเต่า โครงการเทียนหอม โครงการของเล่นพื้นบ้าน โครงการพืชผักสวนครัว โครงการน้ำเต้าหู้เพื่อสุขภาพ โครงการของเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียนขยายโอกาส กระทรวงมหาดไทย ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2527 เปิดจัดการเรียนการสอนรุ่นแรกเมื่อปี พ.ศ. 2528 จนปัจจุบัน บริเวณโรงเรียนอยู่ในชุมชนเมือง ประชาชนจำนวนมากตั้งอยู่บนอาณาเขต 10 ไร่ 2 งาน 8 ตารางวา ได้รับการบริจาคจากมูลนิธิ และ เจ้าของธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรม ในเขตชุมชนใกล้เคียง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาล 1 มัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนจำนวน 2,848 คน คณะครู 116 คน ผู้บริหาร 5 คน และ เจ้าหน้าที่ 40 คน บุคลากรรวมทั้งสิ้น 161 คน มีครูพี่เลี้ยงเด็กทั้งหมด 11 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด

โรงเรียนรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี(นโยบายกระทรวงศึกษาธิการปี 2552) ถ้ามีนักเรียนจำนวนมากเกินต่อการจัดบริการการศึกษาที่จะรองรับได้ ทางโรงเรียนจะเปิดให้นักเรียนสอบแข่งขันในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และจับฉลากในชั้นอนุบาล 1 บริเวณโดยรอบโรงเรียน พบว่า เป็นชุมชนขนาดใหญ่ เกิดแหล่งธุรกิจ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ร้านอาหาร ร้านเกม บ้านเช่า เป็นต้น มีประชาชนอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อมาประกอบอาชีพรับจ้างในภาคแรงงาน ทั้งค้าขาย บริการลูกจ้าง จึงทำให้นักเรียนมีความหลากหลาย ทางภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ ทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านสติปัญญา ความถนัด ความสามารถ และความสนใจ

บริเวณหน้าโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง มีเจ้าที่รักษาความปลอดภัยหน้าโรงเรียน มีสระน้ำขนาดใหญ่ เมื่อเดินเข้ามา จะพบป้ายนิเทศให้ความรู้ตลอดทาง มีโต๊ะหินอ่อนตั้งเรียงข้างทาง จำนวนอาคารเรียนมีทั้งหมด 7 หลัง เป็นอาคาร 4 ชั้น 4 หลัง อาคาร 5 ชั้น 2 หลัง บ้านพักครู 1 หลัง จำนวนห้องเรียน

มีทั้งหมด 74 ห้อง ระดับชั้นอนุบาล มีชั้นอนุบาล 1 จำนวน 6 ห้องเรียน ชั้นอนุบาล 2 จำนวน 5 ห้องเรียน ชั้นประถมศึกษาามีระดับชั้นละ 9 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีระดับชั้นละ 3 ห้องเรียน

แผนภาพที่ 8 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

โรงเรียนมีห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรี – นาฏศิลป์ เรือนพยาบาล เรือนสหกรณ์ และลานคณิตศาสตร์ มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานเขตสถานีตำรวจนครบาล กองกำกับการตำรวจม้า ทัดพลสถานเรือนจำพิเศษ ศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 29 ศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 65 โรงงานอุตสาหกรรม ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เมลามีน ชุดชั้นใน รองเท้า เสื้อผ้า ปลากะป๋อง เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์นันทนาการ ห้องเรียนสีเขียว ห้องพัฒนาหลักสูตร ศูนย์ศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้าน ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ศูนย์วิทยากร สวนสาธิต เกษตร สวนสมุนไพร สวนวิถีพุทธ สวนผีเสื้อ สวนเศรษฐกิจพอเพียง ห้องเรียนธรรมชาติ ห้องกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน สระน้ำซึ่งได้รับการอนุรักษ์ตามมติของคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

ภายในห้องอนุบาล จัดเป็นมุมต่างๆ เช่น มุมนิทาน มุมเสรี มุมผลงานนักเรียน มุมแปรงฟัน เป็นต้น จัดโต๊ะนักเรียนมีขนาดเหมาะสมกับนักเรียนในระดับปฐมวัยมีการจัดเป็นกลุ่มๆ เพื่อให้นักเรียนได้เลือกนั่งตามความสมัครใจ ส่วนโต๊ะครูประจำชั้นนั้นจะนั่งหันหลังให้ประตู

ปรัชญาของโรงเรียน “ธรรมจาวี สุขัง เสดิ” หมายถึง ผู้ประพฤติสุจริตธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ความพอประมาณ การมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ การมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ขยันอดทน แบ่งปัน นำไปสู่

เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมสร้างสมดุลพร้อมการเปลี่ยนแปลง คำขวัญของโรงเรียน คือ “สุขภาพดี วิชาการเด่น เน้นคุณธรรมรักษาสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมคุณธรรมไทย ก้าวไกลเทคโนโลยี หมายถึง เด็กมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีสุขลักษณะที่ดี โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่งใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม การดำเนินงานต่าง ๆ ยึดถือปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ รวมทั้ง มีการตั้งข้อตกลงในการประพฤติตนและปฏิบัติงานร่วมกัน

2. หลักคุณธรรม ใช้หลักกัลยาณมิตร และคารวะธรรมในการอยู่ร่วมกัน

3. หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมีการกระจายอำนาจให้หัวหน้าสายชั้น โดยในแต่ละสายชั้น ประกอบด้วยคณะกรรมการ 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคคลและฝ่ายบริหารทั่วไป นอกจากนี้ยังกระจาย อำนาจให้กับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในการบริหารจัดการภายในกลุ่มอย่างเหมาะสม

4. หลักความรับผิดชอบ บุคลากรจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความรู้ เต็มกำลัง เต็มความสามารถ และรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ

5. หลักความโปร่งใส การดำเนินการต่าง ๆ มีร่องรอยหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้

6. หลักความคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการอย่างประหยัด

นอกจากนี้ยังใช้การวางแผนกลยุทธ์ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จึงนำข้อมูลต่าง ๆ มาวางแผนพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการดำเนินการ

โรงเรียนได้จัดระบบการบริหารงานในโรงเรียน โดยการผสมผสานโครงสร้างการบริหารงานเดิมที่กรุงเทพมหานครได้วางรูปแบบไว้ การจัดโครงสร้างการบริหารงานแนวใหม่ (AFP) การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และหลักการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ ทำให้มีลักษณะเป็นโรงเรียนเล็กในโรงเรียนใหญ่ ซึ่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บริหารงานในโรงเรียนเล็ก ทำหน้าที่ดูแลบริหารงานในช่วงชั้นภายใต้การบริหารงานและความเห็นชอบของผู้อำนวยการ จะแบ่งงานเป็น 4 ด้าน คือ

1. งานวิชาการ	2. งานงบประมาณ
3. งานบริหารบุคคล	4. งานบริหารทั่วไป

ส่วนโครงสร้างงานเดิมแบ่งการบริหารงานออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. งานธุรการและการเงิน	2. งานวิชาการ
3. งานบุคลากร	4. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
5. งานความสัมพันธ์ชุมชน	6. งานกิจการนักเรียน

นอกจากนี้ในส่วนของการบริหารงานชั้นอนุบาลมีแผนงานพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อนุบาล โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โครงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ โครงการการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมเด็กดีวิถีพุทธ ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการมีระเบียบวินัย การมีคุณธรรม จริยธรรมแล้วบันทึกในสมุดบันทึกธนาคารความดี มีการมอบเชิดกัลดเด็กดีวิถีพุทธ ให้กับนักเรียนที่ได้ดาวมากที่สุดของแต่ละห้องทุกเดือน นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมคารวะธรรม ไหว้พี่ ไหว้ครู ในทุกเช้าหลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมโฮมรูมมอบนักเรียนในตอนเช้า เกี่ยวกับระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม ความประหยัด การมีมารยาท และปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมมารยาทงามตามแบบไทย นักเรียนได้ฝึกมารยาทและส่งตัวแทนประกวดแข่งขันในระดับสายชั้น นักเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญกิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันเข้าพรรษา กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมวันสุนทรภู่ กิจกรรมวันภาษาไทย กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมการเวียนเทียน กิจกรรมแห่เทียนกิจกรรมส่งเสริมสุนทรีย์ภาพ สนับสนุนให้นักเรียนกล้าแสดงออกจากการเต้นประกอบเพลง การรำในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน กิจกรรมสุขภาพ ดีชีวิตดีสดใส ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการดูแลสุขภาพความสะอาดของร่างกาย มีการตรวจสุขภาพนักเรียน กิจกรรมอนุบาลเกมส์ ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันทางด้านการเคลื่อนไหวการออกกำลังกาย กิจกรรมแอโรบิคคิดส์ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการออกกำลังกาย กิจกรรมสุขสันต์วันอนุบาล ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก นอกจากนี้โรงเรียนยังได้จัดโครงการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย ได้แก่ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการ อย.น้อย โครงการโรงเรียนอ่อนหวาน กิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพทางกาย กิจกรรมสารสัมพันธ์ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ รู้จักค้นคว้าหาความรู้จากการซักถามสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมเรียนรู้สู่โลกกว้างผู้เรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สนุกกับการเรียน ได้รับประสบการณ์ตรง กิจกรรมนิทานสานรัก ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน กระตือรือร้นในการเรียนรู้

โครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษาโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง สำนักงานกรุงเทพมหานคร การวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ กำกับ ติดตาม ทบทวน ตรวจสอบ รายละเอียดต่อไป

แผนภาพที่ 9 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

จากแผนภาพที่ 9 โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง พบว่า ดำเนินการบริหารงานในรูปแบบของนิติบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานร่วมกับกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ฯ คณะกรรมการมูลนิธิโรงเรียน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองซึ่งเป็นกลุ่มที่วางแผนงานการกำหนดนโยบายการบริหารและกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารงานของสถานศึกษา

ในส่วนของคุณคลากรของฝ่ายปฐมวัยนั้นการคัดสรรบุคลากรที่ทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยงเด็กอนุบาลนั้น
คัดเลือกโดยฝ่ายงานด้านบริหารบุคคล

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบบริบทของโรงเรียนกรณีศึกษา

การเปรียบเทียบบริบทของโรงเรียนกรณีศึกษา เป็นการศึกษาลักษณะบริบทสังกัด ขนาด
โรงเรียน พื้นที่ในชุมชน จำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากรเจ้าหน้าที่ในโรงเรียน ห้องเรียนในส่วนที่จัด
การศึกษาปฐมวัยและการจัดสรรงบประมาณข้อมูลที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กรณีศึกษา	โรงเรียนเพชรน้ำค้าง	โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์	โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง
สังกัด	คณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	คณะกรรมการการศึกษา เอกชน กระทรวงศึกษาธิการ	กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร
ขนาด	กลาง	เล็ก	ใหญ่
พื้นที่	ปริมณฑล	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
ลักษณะชุมชน	กึ่งเมือง	เมือง	เมือง
การจัดการศึกษา	อ.1-ป.6	อ.1-ป.6	อ.1-ม.3
จำนวนนักเรียน	589 คน	290 คน	2,848 คน
จำนวนบุคลากรทั้ง โรงเรียน	30 คน	30 คน	161 คน
อาณาเขต	3 ไร่	3 ไร่	10 ไร่
จำนวนห้องเรียนอนุบาล	4 ห้อง	6 ห้อง	10 ห้อง
การจัดสรรงบประมาณ	ชุมชนมีส่วนจัดการระดม ทรัพยากร เช่น เทศบาล อบจ. อบต.	รายได้โรงเรียนเป็นส่วน ใหญ่	ชุมชนมีส่วนจัดการระดม ทรัพยากร เช่น แหล่งชุมชน ธุรกิจ
จำนวนนักเรียนต่อห้อง	35 คน	25 คน	35 คน
จำนวนครูพี่เลี้ยงเด็ก	4 คน	6 คน	11 คน

กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนเพชรน้ำค้าง

ตารางที่ 20 คุณลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก

เวลา	กิจกรรม
7.30 น.	รับเด็ก
7.45 น.	จัดนักเรียนเคารพธงชาติ สวดมนต์ ร้องเพลงสรรเสริญ กายบริหาร
8.00 น.	จัดตรวจสุขภาพ/ไฮมรूम/ไปห้องน้ำ/ดื่มนม
8.30 น.	จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
9.00 น.	จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
9.20 น.	จัดกิจกรรมสร้างสรรค์
9.40 น.	กิจกรรมเสรี/เล่นตามมุม
10.40 น.	จัดให้นักเรียนพักรับประทานอาหาร/พักกลางวัน/แปรงฟัน
11.00 น.	จัดกิจกรรมกลางแจ้ง
12.30 น.	จัดพักผ่อน/นอนหลับ
14.20 น.	จัดเก็บที่นอน/ล้างหน้า
14.50 น.	จัดเกมการศึกษา
15.00 น.	ส่งนักเรียนเตรียมตัวกลับบ้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษา 2 โรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

ตารางที่ 21 คุณลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก

เวลา	การจัดกิจกรรม
7.00 น	รับเด็ก
8.00 น	นำนักเรียนเคารพธงชาติ สวดมนต์ กล่าวคำปฏิญาณ พูดภาษาจีน พูดภาษาอังกฤษ ฝึกกายบริหาร
8.15 น	พานักเรียนดื่มนม
8.30 น	นำนักเรียนตรวจสุขภาพไปห้องน้ำ
8.40 น	จัดกิจกรรมไฮมูม
9.00 น	จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
9.20 น	จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
9.40 น	จัดกิจกรรมสร้างสรรค์
10.00 น	จัดกิจกรรมเสรี
10.20 น	จัดกิจกรรมกลางแจ้ง
11.00 น	นำนักเรียนรับประทานอาหารกลางวัน
11.30 น	นำนักเรียนแปร่งฟัน เปลี่ยนชุดนอน สวดมนต์ แผ่เมตตา
12.00 น	พานักเรียนนอนพักผ่อน
13.30 น	จัดเก็บที่นอน พานักเรียนล้างหน้า ทาแป้ง
14.00 น	พานักเรียนรับประทานอาหารว่าง
14.20 น	จัดกิจกรรมเกมการศึกษา
14.50 น	ส่งนักเรียนกลับบ้าน

นำทองคำคล้องจอก ดังนี้

“ดื่มนมวันนี้ แสนดีหนักหนาช่วยให้กายาของเราแข็งแรง ฉันชอบดื่มนมทุกวัน เพื่อให้ตัวฉันทั้งสวยและใ้ใครอยากจะเป็นคนเก่ง ขอเชิญแบ่งดื่มนมแก้วโตใครๆ ก็รัก ใครๆ ก็หลงแก้มป่องตากลมเพราะนมแก้วโต”

นำนักเรียนร้องเพลง ดื่มนม

“ดื่มนมๆ เรามาดื่มนมกันเถอะ ดื่มาแล้วอย่าทำเลอะเทอะ ดื่มนมเยอะๆ ร่างกายแข็งแรง เย้ขอบคุณครับ-คะ คุณครู”

คำคล้องจองก่อนรับประทานอาหาร

“ในโลกนี้ ยังมีคน ที่จนยาก ต้องลำบาก สารพัด แสนขัดสน อย่ากินทิ้ง กินขว้าง จะยากจน ต้อง
ลำบาก สารพัด แสนขัดสน อย่ากินทิ้ง กินขว้าง จะยากจน สงสารคน จนที่ไม่มีกิน”

“มารยาทในการรับประทานอาหาร 1)ล้างมือให้สะอาด 2) จับช้อนให้ถูกวิธี 3)ไม่คุยในขณะที่
รับประทานอาหาร4)เคี้ยวอาหารให้ละเอียด5)รับประทานอาหารให้หมด 6)อิ่มแล้วเก็บภาตให้เรียบร้อย
บอกชื่อรายการอาหาร ขอขอบคุณคุณครู”

กรณีศึกษา 3 โรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

ตารางที่ 22 คุณลักษณะการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยงเด็ก

เวลา	กิจกรรม
7.30 น.	รับเด็ก
8.30 น.	จัดนักเรียนเคารพธงชาติ สวดมนต์ ภายบริหาร
8.40 น.	จัดตรวจสุขภาพ
9.00 น.	จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
9.20 น.	จัดกิจกรรมสร้างสรรค์/เล่นตามมุม
10.20 น	รับประทานอาหารว่าง(ดื่มนม)
10.30 น	จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์
11.00 น	รับประทานอาหารกลางวัน
11.30 น	จัดกิจกรรมกลางแจ้ง/กิจกรรมสงบ
12.30 น	จัดให้นอนกลางวัน
14.30 น	จัดเกมการศึกษา

ภาคผนวก ง
รูปภาพในการลงเก็บข้อมูลภาคสนาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพการเก็บข้อมูลภาคสนามโรงเรียนเพชรน้ำค้าง

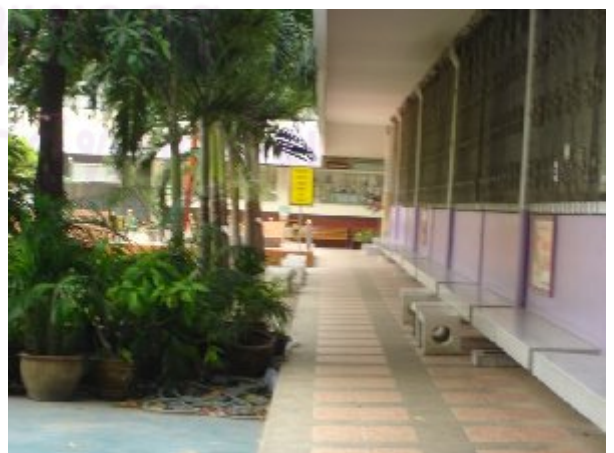
ภาพการเก็บข้อมูลภาคสนามโรงเรียนหยาดน้ำทิพย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ภาพการเก็บข้อมูลภาคสนามโรงเรียนเพชรน้ำหนึ่ง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววรินทร์ วีระศิลป์ เกิดเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2526 สำเร็จการศึกษา การศึกษาระดับบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อปีการศึกษา 2549 ศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2550 เข้ารับราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2552

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย